

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΑΓΓ. ΤΑΣΙΝΟΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΑΓΓ. ΤΑΣΙΝΟΣ Σχολικά ενθυμήματα

Σχολικά ενθυμήματα

ISBN: 978-618-00-1774-8

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ

Σχολικά ενθυμήματα

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

- «Δημοτικό Σχολείο το θεμέλιο της Παιδείας», Εκδόσεις Αγέρι 2002
- «απ` το πεδίο της σχολικής πράξης», Αυτοέκδοση 2012
- «Δάσκαλε, πες μας μια ιστορία!», Αυτοέκδοση 2016
- «Σχολικά ενθυμήματα», Αυτοέκδοση 2020

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΑΓΓ. ΤΑΣΙΝΟΣ

Σχολικά ενθυμήματα

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Δεύτερη έκδοση βελτιωμένη

ISBN: 978-618-00-1774-8

Αναστάσιος Αγγ. Τασινός

Διεύθυνση Κατοικίας:

Παπαφλέσσα 7

Ανατολή Ιωαννίνων

T.K. 45221

E mail: atasinos@yahoo.gr

Επιτρέπεται η πιστή αναδημοσίευση και αναπαραγωγή του παρόντος έργου ή μέρους αυτού, με την προϋπόθεση να αναφέρεται ο δημιουργός του και να μη γίνεται επ` αμοιβή.

*Στους φοιτητές
Παιδαγωγικών Σχολών*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	11
ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ.....	12

- Λίγα λόγια για την πορεία μου στη Δημοτική Εκπαίδευση13
- Οι πρώτες μου διδασκαλίες στο Δημοτικό Σχολείο.....17
- Τα παραπτώματα των μαθητών δοιμάζουν την παιδαγωγική του δασκάλου.....23
- Ήταν προμελετημένο!29
- Ο καλλιτέχνης της τάξης35
- Είχα καλό φαΐ κύριε!41
- Καπνίζετε κύριε;45
- Ο Θεodorής είπε τον κύριο μπαμπά!49
- Το τέταρτο γκολ ήταν ζωγραφιά!.....51
- Ένα απρόοπτο γεγονός!.....57
- Στο τσαντίρι της Αγάπης65
- Καλή πρακτική Ορθογραφίας.....71
- Βίντεο στη διδασκαλία.....73
- Τεστ, ένα χρήσιμο εργαλείο στη διδακτική πράξη.....75
- Το μαθητικό συμβούλιο της τάξης.....79

- Το Κανάλι μου στο YouTube
(Σχολική Δράση - Αναστάσιος Τασινός)83
- Το Ιστολόγιό μου στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο
(απ' το πεδίο της σχολικής πράξης - Αναστάσιος Τασινός).85
- Οι ωραίες στιγμές δεν ξεχνιούνται!87
- Μηνύματα παλιών μαθητών μου.....89

ΕΠΙΛΟΓΟΣ99

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

- Το δάκρυ της Αναστασίας και το χαμόγελο του
Νικολάκη103
- Να διαβάζουμε τη γλώσσα του σώματος των μαθητών.109
- Και όμως συνέβη!!!117
- Μαθητικό περιοδικό.....123
- Στο θέατρο Αλάμπρα.....129
- Βασικά με λεν Θανάση (Συνθετική έκθεση)139
- Η γιορτή της Ειρήνης (Συνθετική έκθεση).....147
- Μηνύματα παλιών μαθητών μου.....153
- Τα παράσημα του εκπαιδευτικού μου έργου.....159
- Το εκπαιδευτικό μου έργο στο Διαδίκτυο.....161

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το βιβλίο «Σχολικά ενθυμήματα» εμπεριέχει κείμενα βγαλμένα απ' το πεδίο της σχολικής πράξης, που έχουν παιδαγωγικό και διδακτικό ενδιαφέρον.

Ο εκπαιδευτικός που διαβάζει ή ακούει σχολικά ενθυμήματα, συνειρμικά, συλλογίζεται δικά του παρόμοια περιστατικά. Ο συλλογισμός αυτός μπορεί να γεννήσει νέες καλές πρακτικές για το εκπαιδευτικό του έργο ή να βελτιώσει τις ήδη υπάρχουσες.

Παρόλο που τα εν λόγω σχολικά ενθυμήματα έχουν δημοσιευτεί σταδιακά στο Ιστολόγιό μου, έκρινα σκόπιμο για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγνωστών να συγκεντρωθούν στο παρόν βιβλίο.

Ακόμη, στο βιβλίο συμπεριέλαβα μερικές καλές πρακτικές για το δάσκαλο, ένα κείμενο για την πορεία μου στη Δημοτική Εκπαίδευση, μία περιγραφή για το Κανάλι μου στο YouTube, μία περιγραφή για το Ιστολόγιό μου στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο και μερικά μηνύματα παλιών μαθητών μου, που μαρτυρούν τις πολύ καλές παιδαγωγικές σχέσεις του εκπαιδευτικού μου έργου.

Ιωάννινα 22 Ιανουαρίου 2020

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Στον Επίλογο της πρώτης έκδοσης του βιβλίου «Σχολικά ενθυμήματα» είχα γράψει ότι «αισθάνομαι να ολοκληρώνεται ένας συγγραφικός κύκλος, που πηγάζει κυρίως απ' το πεδίο της σχολικής πράξης». Η αναψηλάφηση όμως του εκπαιδευτικού μου αρχείου έφερε στο φως νέο υλικό από το οποίο προέκυψαν επτά κείμενα με παιδαγωγικό και διδακτικό ενδιαφέρον, τα οποία δημοσίευσα σταδιακά στο Ιστολόγιό μου. Ακόμη, δημοσίευσα δύο κείμενα που αναφέρονται στο εκπαιδευτικό μου έργο και τρία νέα μηνύματα παλιών μαθητών μου. Όλες αυτές οι δημοσιεύσεις αποτέλεσαν το Παράρτημα της παρούσας έκδοσης.

Κλείνοντας να πληροφορήσω τους αναγνώστες ότι όλα τα εκπαιδευτικά μου κείμενα που κατά καιρούς δημοσιεύτηκαν στο Διαδίκτυο, βρίσκονται και στα βιβλία μου.

Ιωάννινα 22 Φεβρουαρίου 2022

Λίγα λόγια για την πορεία μου στη Δημοτική Εκπαίδευση

Αποφοίτησα από το εξατάξιο Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς Ιωαννίνων τον Ιούνιο του 1976. Η θητεία μου στη Δημοτική Εκπαίδευση ξεκίνησε το Φλεβάρη του 1980, με το διορισμό μου ως αναπληρωτής δάσκαλος και ολοκληρώθηκε τον Οκτώβρη του 2011, με την αποχώρησή μου απ' την Υπηρεσία.

Ήταν ένα ωραίο εκπαιδευτικό ταξίδι τριάντα δύο χρόνων, με ελάχιστες δυσάρεστες καταστάσεις, που προκλήθηκαν κυρίως απ' τις κομματικές παρεούλες της Εκπαίδευσης.

Οι πολύ καλές παιδαγωγικές σχέσεις που είχα με τους μαθητές μου, η πολύ καλή συνεργασία με τους γονείς τους, η αγάπη για το «επάγγελμα» του δασκάλου, οι παιδαγωγικές και διδακτικές γνώσεις, οι καινοτομίες στη σχολική πράξη, το ήθος κατά την άσκηση των καθηκόντων, οι συναδελφικές σχέσεις, ... όλα αυτά, μου έδωσαν το ωραίο εκπαιδευτικό ταξίδι! Οι σταθμοί του ταξιδιού ήταν επτά:

- Αθήνα: οκτώ χρόνια
- Πειραιάς: δύο χρόνια
- Κεφαλονιά: δύο χρόνια
- Κέρκυρα: ένα χρόνο
- Πάτρα: δέκα χρόνια
- Γιάννενα: πέντε χρόνια
- Γρεβενά: τέσσερα χρόνια

Τα πρώτα είκοσι χρόνια του ταξιδιού ήμουν μάχιμος δάσκαλος, τα επόμενα οκτώ διευθυντής πολυθεσίων σχολείων και τα τέσσερα τελευταία σχολικός σύμβουλος. Οι τρεις αυτές διαφορετικές θέσεις ευθύνης, μου έδωσαν τη δυνατότητα να έχω μια συνθετική άποψη για το παιδαγωγικό, διδακτικό και διοικητικό έργο του σχολείου. Άποψη που κατέθεσα δημόσια - όσο καλύτερα μπορούσα - με άρθρα, βιβλία και βίντεο, γραμμένα με τη «γλώσσα του δασκάλου». Με τη γλώσσα αυτή αισθάνομαι να αγγίζω τους μάχιμους εκπαιδευτικούς και να τους δίνω μια πρακτική βοήθεια στη σχολική τάξη.

Καθόλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής μου θητείας, ποτέ δεν έχασα το ενδιαφέρον για νέες γνώσεις. Μετεκπαιδευτήρια δύο χρόνια στη Γενική Αγωγή στο Μαράσλειο Διδασιαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης, σπούδασα τρία χρόνια Σκηνοθεσία σε Σχολή Κινηματογράφου και απέκτησα δεξιότητες και γνώσεις στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών. Απόκτηση, συμμετείχα ως επιμορφωτής και επιμορφούμενος σε πολλά Εκπαιδευτικά Προγράμματα, Σεμινάρια και Συνέδρια.

Οι νέες αυτές γνώσεις, μου άνοιξαν νέους ορίζοντες στη σχολική πράξη. Χωρίς αμφιβολία, η «Διαβίου Παιδεία», άφησε το δικό της αποτύπωμα στο εκπαιδευτικό μου έργο.

Μετά την αποχώρησή μου απ' την Υπηρεσία, άρχισα συστηματικά να δημοσιεύω εκπαιδευτικά άρθρα και βίντεο, βγαλμένα απ' το πεδίο της σχολικής πράξης.

Από το Δεκέμβριο του 2012 μέχρι σήμερα, είμαι συντάκτης του Ιστολογίου: «απ' το πεδίο της σχολικής πράξης - Αναστάσιος Τασινός», στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο. Όλα τα βιβλία μου διατίθενται δωρεάν από το Ιστολόγιο αυτό.

Ακόμη, από το Μάρτιο του 2014 μέχρι σήμερα, είμαι διαχειριστής του Καναλιού: «Σχολική Δράση - Αναστάσιος Τασινός», στο YouTube. Όλα τα εκπαιδευτικά μου βίντεο διατίθενται για κοινή χρήση από το Κανάλι αυτό.

Έχω την πεποίθηση ότι οι εκπαιδευτικές μου δημοσιεύσεις (άρθρα, βιβλία και βίντεο), που κυκλοφορούν ευρέως στο Διαδίκτυο, μαζί με τα σχόλια των επισκεπτών, συνεισφέρουν σε έναν γόνιμο διάλογο για τη βελτίωση της σχολικής πράξης. Κι αυτό με ευχαριστεί ιδιαίτερα!

Ιωάννινα 22 Μαΐου 2019

Οι πρώτες μου διδασκαλίες στο Δημοτικό Σχολείο

Με το παρόν άρθρο, γύρισα τη μηχανή του χρόνου 41 χρόνια πίσω, στο Μάιο του 1976. Τότε, που ως τελειόφοιτος σπουδαστής του Ιεροδιδασκαλείου Βελλάς Ιωαννίνων, πραγματοποίησα τις πρώτες μου διδασκαλίες. Οι εν λόγω διδασκαλίες, ήταν το πιο ενδιαφέρον κομμάτι των σπουδών. Έπαιρνες τη «βάπτιση του πυρός» στο πεδίο της σχολικής πράξης. Κάτι πολύ σημαντικό!

Οι πρακτικές ασκήσεις περιλάμβαναν τρεις φάσεις: Στην πρώτη φάση παρακολούθησα δειγματικές διδασκαλίες στο μονοθέσιο Πρότυπο Δημοτικό Σχολείο Βελλάς. Στη δεύτερη φάση δίδαξα στο ίδιο σχολείο δύο μαθήματα, στις τάξεις Ε` και ΣΤ`. Και στην τρίτη φάση δίδαξα μία εβδομάδα όλα τα μαθήματα, στις τάξεις Β`, Ε` και ΣΤ`, στο διθέσιο Δημοτικό Σχολείο Δολιανών Ιωαννίνων.

Θα ήθελα να αναφερθώ συνοπτικά στις πρώτες μου διδασκαλίες στη Γλώσσα και στα Φυσικά. Για τις διδασκαλίες αυτές είχα προετοιμαστεί πολύ καλά. Είχα σχεδιάσει δύο πορείες διδασκαλίας (μία για κάθε μάθημα), οι οποίες εμπεριείχαν τους στόχους, την αφόρμηση, το εποπτικό υλικό και τη ροή των μαθημάτων. Οι εν λόγω πορείες, ήταν στη διάθεση του υπεύθυνου καθηγητή, αν τυχόν ερχόταν για επιθεώρηση, την ημέρα της διδασκαλίας. Διαπίστωνε επί τόπου, αν συμβάδιζαν οι πορείες διδασκαλίας με τη διδακτική πράξη.

Φορώντας την υποχρεωτική ενδυμασία της εποχής, κουστούμι και γραβάτα, εμφανίστηκα στην αίθουσα διδασκαλίας. Ήταν μια ξεχωριστή ημέρα! Αυτοσυστήθηκα και χωρίς χρονοτριβή άρχισα με το μάθημα της Γλώσσας, υπαγορεύοντας στους μαθητές την Ορθογραφία της ημέρας. Στη συνέχεια τους αφηγήθηκα μια μικρή ιστορία, που ήταν η αφόρμηση του νέου μαθήματος. Αμέσως μετά, διάβασα μεγαλόφωνα το λογοτεχνικό κείμενο από το Αναγνωστικό και ακολούθησε η νοσηματική του επεξεργασία και η ενασχόληση με γραμματικές και συντακτικές ασκήσεις. Εκεί που νόμιζα ότι όλα έβαιναν καλώς, κοιτώντας το ρολόι διαπίστωσα ότι ο χρόνος μου είχε ξεφύγει. Ήταν σίγουρο ότι είχα προγραμματίσει πολύ περισσότερα, απ' όσα άντεχαν οι διδακτικές ώρες. Άρχισα να τρέχω τη διδασκαλία για να προλάβω. Συνειδητοποιώντας ότι το τρέξιμο δε βγάζει πουθενά, έκανα αφαίρεση μερικών δραστηριοτήτων και η διδασκαλία επανήλθε σε κανονικό ρυθμό.

Ακολούθησε η διδασκαλία Φυσικών, στην οποία ήμουν πιο προσεκτικός στη διαχείριση του χρόνου. Άρχισα με μια σύντομη εξέταση των μαθητών με βασικές ερωτήσεις και αμέσως πέρασα στην αφόρμηση του νέου μαθήματος. Στη συνέχεια έκανα επιτυχώς τα δύο πειράματα που είχα προγραμματίσει, εξάγοντας τα ανάλογα συμπεράσματα.

Κάνοντας μια αυτοκριτική στις διδασκαλίες, έχω να πω, ότι παρουσίασαν και οι δύο την ίδια αδυναμία. Δεν περίσσευε χρόνος για ανατροφοδότηση της διδαχθείσας ύλης με βασικές ερωτήσεις. Είχαν όμως και την ίδια δύναμη. Την πολύ καλή επικοινωνία με τους μαθητές. Μου έκανε εντύπωση, ότι 30 χρόνια μετά, με αναγνώρισε στα Γιάννενα μία παλιά μαθήτριά και μου θύμισε τις δύο αυτές διδασκαλίες.

Οι γραπτές πορείες διδασκαλίας βοηθάνε το μαθητευόμενο δάσκαλο, να νιώθει ασφάλεια και αυτοπεποίθηση στην τάξη. Μετά όμως την απόκτηση μερικών εμπειριών, οι γραπτές πο-

ρείες διδασκαλίας είναι περιττές· όχι όμως και η προετοιμασία του δασκάλου στο σπίτι.

Θα ήθελα να αναφερθώ συνοπτικά και στις διδασκαλίες που έκανα για μία εβδομάδα, στο Δημοτικό Σχολείο Δολιανών, στις τάξεις Β`, Ε`, και ΣΤ`. Και σε αυτές τις διδασκαλίες είχα προετοιμαστεί πολύ καλά. Είχα σχεδιάσει γραπτές πορείες διδασκαλίας σε όλα τα μαθήματα, φροντίζοντας να περισσεύει λίγος χρόνος για ανατροφοδότηση των διδασκόντων κεφαλαίων. Η επικοινωνία στην τάξη ήταν πολύ καλή, προσέχοντας ιδιαίτερα τους αδύνατους μαθητές. Τη μέριμνα αυτή υπέρ των αδυνάτων, ο Ηλίας, μαθητής τότε στην Ε` Δημοτικού, δεν την ξέχασε ποτέ! Με αιφνιδίασε, 10 χρόνια αργότερα, όταν μου είπε: «Εγώ από σένα άρχισα να μαθαίνω γράμματα και από την κυρία στην ΣΤ` τάξη». Γέλασα με την υπερβολή που αφορούσε το πρόσωπό μου και του υπενθύμισα, ότι με είχε δάσκαλο μόνον μία εβδομάδα. «Δεν το ξέχασα, αλλά εκείνη την εβδομάδα ένιωσα κι εγώ μαθητής», μου απάντησε. Το γέλιο μου κόπηκε. Τα λόγια του με προβλημάτισαν. Δεν περίμενα ποτέ, ότι η διδασκαλία μιας εβδομάδας, θα έγγραφε τόσο δυνατά μέσα του και θα γινόταν η αρχή για ένα νέο ξεκίνημα. Στη συνέχεια μου μίλησε για τα δύσκολα χρόνια που πέρασε ως μαθητής. Ένωσα τα λεγόμενά του, γιατί είχα την ατυχία, να έχω κι εγώ τον ίδιο δάσκαλο στην Ε` και ΣΤ` τάξη. Ήταν ένας δάσκαλος, που ξεπερνούσε τα όρια της αυταρχικής αγωγής. Το γράφω αυτό, γιατί ευχαριστιόταν το ξύλο που έριχνε. Τα χαστούκια του είχαν μια ιδιαίτερη τεχνική. Δεν έπιαναν ποτέ αέρα. Με την αριστερή παλάμη κοντράριζε το κεφάλι του μαθητή, ώστε να μην μετακινείται από το φόβο, και με τη δεξιά παλάμη εκσφενδόνιζε το χαστούκι. Την ίδια στιγμή, διέκρινες στο πρόσωπό του μια αίσθηση χαράς και ανακούφισης. Οι κόκκινες δαχτυλιές που άφηγε στα μάγουλα των μαθητών μαρτυρούσαν, αρκετή ώρα μετά, τη βίαιη συμπεριφορά του. Σε

μια σχολική εκδρομή, ο εν λόγω δάσκαλος, ξεπέρασε τον εαυτό του. Φώναζε τον Πέτρο, έναν μαθητή που δεν συμπαθούσε, να πάει κοντά του και άρχισε να τον χτυπάει χωρίς λόγο και να γελάει. Τη σαδιστική αυτή πράξη, δεν την ξέχασα ποτέ. Στα σεμινάρια που έκανα ως σχολικός σύμβουλος, όταν μιλούσα στους εκπαιδευτικούς για την αυταρχική αγωγή, πάντα αναφερόμουν σε αυτόν το δάσκαλο, ως παράδειγμα προς αποφυγή. Σπούδασα στα χρόνια της αυταρχικής αγωγής και διαπίστωνα από πρώτο χέρι τη μεγάλη ζημιά, που προκαλεί στις παιδικές ψυχές η σωματική και η λεκτική βία. Γι' αυτό και υπηρέτησα με μεγάλη συνέπεια την αντιαυταρχική αγωγή, ως δάσκαλος, διευθυντής και σχολικός σύμβουλος.

Η θητεία μου στη Δημοτική Εκπαίδευση άρχισε, το Φλεβάρη του 1980, ως αναπληρωτής δάσκαλος στο 5^ο Δημοτικό Σχολείο Κορυδαλλού Δυτικής Αττικής, στην Γ' τάξη. Θα ήθελα από τη χρονιά αυτή να δημοσιοποιήσω το λάθος που έκανα, να διδάσω περισσότερες ώρες Μαθηματικά, απ' όσες προέβλεπε το αναλυτικό πρόγραμμα, κλέβοντας χρόνο από τα άλλα μαθήματα. Ένα λάθος, που συνήθως κάνουν αριετοί νέοι δάσκαλοι.

Το Σεπτέμβριο του 1980, διορίστηκα στο μονοθέσιο Δημοτικό Σχολείο Τουλιάτων Κεφαλονιάς, όπου δίδαξα για ένα χρόνο σε 24 μαθητές, σε όλες τις τάξεις. Πρέπει να ομολογήσω, ότι στις πρώτες μου διδασκαλίες στην Α' τάξη, δεν πατούσα καλά στα πόδια μου. Κι αυτό γιατί ως σπουδαστής, δεν είχα κάνει καμιά πρακτική άσκηση στην Α' τάξη. Χωρίς αμφιβολία, οι πρακτικές ασκήσεις στα Παιδαγωγικά Τμήματα πρέπει να είναι περισσότερες και να αφορούν όλες τις τάξεις.

Από το Σεπτέμβριο του 1981 και μετά, εργάστηκα κυρίως σε πολυθέσια σχολεία, αποκτώντας πολλές διδακτικές εμπειρίες. Παρόλα αυτά, ουδέποτε αναθεώρησα την αρχική μου θέση ότι: ο δάσκαλος - ανεξάρτητα αν είναι παλιός ή νέος - πρέπει

να προετοιμάζεται καθημερινά σε όλα τα μαθήματα. Έτσι, δεν πελαγοδρομεί, δεν εννευρίζεται και δεν απογοητεύεται. Παράγει έργο, χωρίς να εξουθενώνεται. Έχει υπομονή και οικοδομεί καλές παιδαγωγικές σχέσεις.

Ο αδιάβαστος δάσκαλος είναι ανεπαρκής στο ρόλο του. Δεν επικοινωνεί καλά με τους μαθητές, δεν έχει αλληλουχία νοημάτων στο λόγο, χάνει τον έλεγχο της τάξης, ενεργεί σπασμωδικά, φωνάζει για να επιβληθεί, κουράζεται ψυχολογικά και δεν μπορεί να οικοδομήσει καλές παιδαγωγικές σχέσεις. Αργά ή γρήγορα, εισπράττει την απόρριψη μαθητών και γονιών, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Θυμάμαι έναν δάσκαλο να καυχιέται, ότι διδάσκει πολύ καλά όλα τα μαθήματα της ημέρας, χωρίς καμιά προετοιμασία στο σπίτι. Με αυτό που έλεγε αυτάρεσκα, μπορεί να γελούσε τον εαυτό του, όχι όμως τους και τους γονείς, που του είχαν κολλήσει το παρατσούκλι ο «ασυνεννόητος». Προφανώς, είχε πρόβλημα συνεννόησης στην τάξη, εφόσον καθημερινά ήταν αδιάβαστος.

Θα ήθελα να επαναλάβω, για άλλη μια φορά, ότι η επιτυχία της διδασκαλίας εξασφαλίζεται, μόνον, με την καλή προετοιμασία του δασκάλου στο σπίτι. Έτσι παράγεται σταθερό εκπαιδευτικό έργο και επιπλέον προφυλάσσεται το νευρικό σύστημα του δασκάλου, από τις αυθόρμητες διδακτικές προχειρότητες.

Ιωάννινα 18 Ιουνίου 2017

Τα παραπτώματα των μαθητών δοκιμάζουν την παιδαγωγική του δασκάλου

Ο τρόπος που ο δάσκαλος διαχειρίζεται τα παραπτώματα των μαθητών, είναι καθοριστικής σημασίας για την ανάπτυξη καλών παιδαγωγικών σχέσεων. Η τιμωρία που αναγκάζεται μερικές φορές να επιβάλει, θα πρέπει να είναι ρεαλιστική και να μην ταπεινώνει το μαθητή. Ακόμη, να ελέγχει την εφαρμογή της, εκτός αν συντρέξουν ειδικοί λόγοι που πρέπει να τη σταματήσουν.

Υπάρχουν δάσκαλοι που υποβαθμίζουν ή αδιαφορούν για τα παραπτώματα των μαθητών, άλλοι που επιβάλλουν αυστηρές ποινές και άλλοι που ασκούν λειψική ή σωματική βία. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει έλλειμμα παιδαγωγικής ευαισθησίας, με αποτέλεσμα να πλήττονται οι παιδαγωγικές σχέσεις. Ο δάσκαλος πρέπει να σέβεται τους μαθητές του χωρίς προαπαιτούμενα την καλή συμπεριφορά και την καλή επίδοση στα μαθήματα. Με το σεβασμό αυτόν μειώνει τα παραπτώματα των μαθητών και καθιστά την αυτοπειθαρχία κυρίαρχη στο πεδίο της σχολικής πράξης.

Ως δάσκαλος και διευθυντής ένωθα άβολα, όταν αναγκαζόμαστε να τιμωρήσω κάποιο μαθητή. Αυτό όμως γινόταν σπάνια, εξαιτίας της αυτοπειθαρχίας των μαθητών. Η διαχείριση των παραπτωμάτων γινόταν με συζήτηση με τους μαθητές και χωρίς την εμπλοκή των γονέων. Ως δάσκαλος δεν χρειάστηκε ποτέ να καλέσω γονέα στο σχολείο για παράπτωμα μαθητή, ενώ ως διευθυντής το έκανα τρεις φορές. Η εμπλοκή των γονέων

ων μερικές φορές γίνεται αναπόφευκτη, όταν το παράπτωμα είναι σοβαρό και έχει πάρει διαστάσεις.

Ενδεικτικά, θα ήθελα να αναφερθώ σε δύο παραπτώματα μαθητών, από τα πολλά που διαχειρίστηκα ως δάσκαλος και διευθυντής.

Το πρώτο παράπτωμα το διαχειρίστηκα, ως δάσκαλος Ε` τάξης σε πολυθέσιο σχολείο. Μια ημέρα, πριν αρχίσει το μάθημα, σήκωσε το χέρι του ένας μαθητής και μου είπε ότι του έκλειψαν 200 δραχμές από την τσάντα του. Επειδή δεν έμπαιναν μαθητές άλλων τάξεων στη δική μου, υπέθεσα ότι η κλοπή έγινε από μαθητή μου. Ήταν η πρώτη φορά που βρισκόμουν αντιμέτωπος με ένα τέτοιο παράπτωμα και αιφνιδιαστικά. Απάντησα στο μαθητή ότι θα ερευνήσω το θέμα.

Στο διάλειμμα σκεφτόμουν, πως θα αποκαλύψω το μαθητή που έκλεψε, χωρίς όμως να το αντιληφθεί κανείς συμμαθητής του. Δεν ήθελα να στιγματιστεί ο μαθητής μου ως κλέφτης. Επεξεργάστηκα ένα σχέδιο δράσης, που το έβαλα σε εφαρμογή μόλις μπήκα στην τάξη.

Αρχικά, μίλησα στους μαθητές για το σοβαρό παράπτωμα της κλοπής, τονίζοντας ότι η πράξη αυτή τιμωρείται στους ενήλικες με ποινή φυλάκισης. Τους επισήμανα ότι αυτοί που βρίσκονται σήμερα στη φυλακή για κλοπές, κάπως έτσι ξεκίνησαν, κλέβοντας το χαρτζιλίκι των συμμαθητών τους. Ενώ τους μιλούσα, κοιτάζα περιφερειακά την τάξη, μήπως και διακρίνω κάποιο ανήσυχο βλέμμα. Δεν διέκρινα τίποτε, οπότε προχώρησα στη δεύτερη φάση του σχεδίου. Με χαμηλόφωνη φωνή τούς είπα: «Είμαι σίγουρος ότι η κλοπή έγινε από κάποιον εδώ μέσα. Θέλω για λίγα δευτερόλεπτα να με κοιτάτε όλοι στα μάτια, χωρίς να μετακινείται το βλέμμα σας ούτε δεξιά ούτε αριστερά.» Σιγή ιχθύος στην τάξη, με τα βλέμματα όλα στραμμένα πάνω μου. Κάποια στιγμή διέκρινα το βλέμμα μιας μαθήτριας να αδυνατεί να με κοιτάξει κατάματα. Κοιτούσε λίγο πιο δεξιά.

Ακολούθησα το βλέμμα της και ύστερα από λίγο τα βλέφαρά της έπεσαν κάτω. Το πρόσωπό της άρχισε να κοκινίζει κι έδειχνε ανήσυχη. Δεν πίστευα αυτό που έβλεπαν τα μάτια μου. Έβαλα τέλος στην ανησυχία της, αρχίζοντας το μάθημα.

Μόλις βγήκαμε στην αυλή για διάλειμμα, πλησίασα διακριτικά τη μαθήτριά, που καθόταν σκεπτική και μόνη στο σκαλοπάτι της εξώπορτας του σχολείου. Ήθελα να τσεκάρω την υποψία μου, χωρίς όμως να την πληγώσω. Ήμουν πολύ προσεκτικός στη συζήτηση και διακριώς της μιλούσα σε πλάγιο λόγο. Έπαιξε και το ενδεχόμενο της λαθεμένης εκτίμησης εκ μέρους μου. Στη συζήτηση διαισθάνθηκα ότι η μαθήτριά ήθελε να βγάλει από μέσα της ένα βάρος. Ύστερα από λίγο ομολόγησε, χωρίς απολύτως καμιά πίεση, ότι πήρε 200 δραχμές από την τσάντα του συμμαθητή της και ψώνισε τυρόπιτα και πορτοκαλάδα από το κυλικείο. Ήταν ειλικρινής και μετανιωμένη. Μου εξομολογήθηκε ότι ήταν η πρώτη φορά που έκλεψε. Την πίστεψα. Της είπα ότι δεν θα την τιμωρήσω, λόγω οικειοθελούς ομολογίας και ειλικρινούς μεταμέλειας. Ακόμη, της υποσχέθηκα ότι κανείς δε θα μάθει τίποτε. Τα λόγια μου την ηρέμησαν, γιατί φοβόταν τους γονείς της. Η οικογένειά της είχε πολλά προβλήματα και κατάλαβα ότι δεν της έδιναν χρήματα για να ψωνίζει καθημερινά στο κυλικείο. Κλείνοντας τη συζήτηση της είπα να μην έχει άγχος, γιατί τα χρήματα θα τα επέστρεφα εγώ στο συμμαθητή της, χωρίς να το μάθει κανείς. Το πρόσωπό της έδειχνε να έχει γαληνέψει.

Την άλλη μέρα στην τάξη προχώρησα στην ολοκλήρωση του σχεδίου. Είπα ένα αθώο ψεματάκι στους μαθητές, ότι τα χρήματα βρέθηκαν στο συρτάρι της έδρας, αλλά δεν ξέρω ποιος ή ποια τα άφησε εκεί. Άνοιξα το συρτάρι και κάλεσα το μαθητή να έρθει να τα πάρει. Στη συνέχεια είπα στους μαθητές, να συνεχίσουν να αφήνουν τα χρήματά τους στις τσάντες, γιατί αυτός ή αυτή που έκλεψε, κατάλαβε το λάθος και δεν θα το

ξανακάνει. Τα μάτια της μαθήτριας έλαμψαν από ευγνωμοσύνη. Αξίζει να σημειωθεί ότι η εν λόγω μαθήτρια ανέβασε την απόδοσή της και στα μαθήματα.

Το δεύτερο παράπτωμα το διαχειρίστηκα ως διευθυντής σε πολυθέσιο σχολείο. Μια ημέρα ήρθε στο γραφείο η δασκάλα ΣΤ΄ τάξης εννευρισμένη και με πληροφόρησε ότι ένας μαθητής της έκλεβε διαρκώς χρήματα στα διαλείμματα από τις τσάντες των συμμαθητών του. Μου είπε μάλιστα ότι τον έπιασε επ' αυτοφώρω. Κάλεσα το μαθητή στο γραφείο μου και συζήτησα μαζί του. Δεν αμφισβήτησε το γεγονός, αλλά υποστήριξε ότι ήταν η μοναδική φορά που το έκανε. Δεν τον πίστεψα. Του έκανα τις σχετικές συστάσεις και τον πληροφόρησα ότι η δασκάλα του θα συνεχίσει να τον παρακολουθεί στα διαλείμματα. Επιπλέον, έκρινα σκόπιμο - από τη στιγμή που όλοι οι συμμαθητές του γνώριζαν ότι έκλεβε διαρκώς χρήματα - να ενημερώσω και τους γονείς του. Παρόλο ότι είχα ως αρχή να αφήνω τους γονείς έξω από τη διαχείριση των παραπτωμάτων, αυτή τη φορά δεν το έκανα. Η τακτική της δασκάλας - με τη θεωρηβώδη δημοσιοποίηση του θέματος μέσα στην τάξη της - δεν άφησε περιθώρια άλλης επιλογής. Γι' αυτό κάλεσα τη μητέρα του μαθητή στο γραφείο μου και την ενημέρωσα σχετικά. Θυμάμαι ότι δυσκολευόμουν να της μιλήσω σε ευθύ λόγο ότι ο γιος της έκλεψε. Της μετέφερα μόνον τα λόγια της δασκάλας. Με άκουγε προσεκτικά, δίχως να πει λέξη. Έδειχνε αναστατωμένη. Με ευχαρίστησε για την ενημέρωση και αποχώρησε απ' το γραφείο μου σιεπτική. Έκτοτε οι κλοπές στην τάξη της δασκάλας σταμάτησαν.

Από τα δύο περιστατικά που ανέφερα, γίνεται φανερό ότι ο δάσκαλος πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη γενική συμπεριφορά του μαθητή, όταν διαχειρίζεται ένα μεμονωμένο παράπτωμα. Είναι άδικο να αντιμετωπίζεται με τον ίδιο τρόπο ένας μαθητής που πρώτη φορά έκανε ένα παράπτωμα, με έναν άλλο μα-

θητή που κατ' εξακολούθηση κάνει το ίδιο παράπτωμα. Αυτόν το διαφορετικό τρόπο διαχείρισης του ιδίου παραπτώματος, πρέπει να τον εξηγήει ο δάσκαλος στους μαθητές, ώστε να μη νομίζουν ότι μεροληπτεί. Η διάκριση σε μια τέτοια περίπτωση είναι πράξη δικαιοσύνης. Ακόμη, ο δάσκαλος πρέπει να αφήνει έξω τους γονείς από τη διαχείριση των παραπτωμάτων, εκτός αν συντρέχει σοβαρός λόγος ενημέρωσής τους.

Κλείνοντας θα ήθελα να επαναλάβω ότι ο δάσκαλος πρέπει να διαχειρίζεται τα παραπτώματα των μαθητών με παιδαγωγική ευαισθησία, ώστε να οικοδομεί καλές παιδαγωγικές σχέσεις που είναι απαραίτητες για το εκπαιδευτικό του έργο.

Ιωάννινα 9 Δεκεμβρίου 2019

Ήταν προμελετημένο!

Πάντα με τους μαθητές μου είχα πολύ καλές παιδαγωγικές σχέσεις, γι' αυτό και κατά κανόνα ήταν ειλικρινείς μαζί μου, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων. Επιβράβευα την αλήθεια, επιδιώκοντας να γίνει μια καλή συνήθεια στην τάξη. Το περιστατικό που θα σας αφηγηθώ ανήκει στις εξαιρέσεις.

Πρωταγωνιστές της ιστορίας ο Βασιλάκης, ο Ανδρέας και η Ελένη, μαθητές μου και οι τρεις στην Ε' τάξη. Μια μέρα, πριν αρχίσει το μάθημα, ήρθε ο Βασιλάκης στην έδρα και μου είπε ότι η Ελένη έκανε κάποια αταξία στο διάλειμμα. Δε θυμάμαι την αταξία αυτή, ίσως γιατί δεν την πίστεψα. Παρόλο, ότι ποτέ δεν ενθάρρυνα τους μαρτυριάρηδες μαθητές, ήθελα δεν ήθελα, μάθαινα αρκετά πράγματα. Τη δεδομένη στιγμή εκτίμησα ότι ο Βασιλάκης μου έλεγε ψέματα. Η Ελένη ήταν μια πολύ ήσυχη μαθήτριά και τα όσα άκουσα, δεν έδεναν με το χαρακτήρα της. Είπα στο Βασιλάκη ευθέως ότι δεν τον πιστεύω. Ο Βασιλάκης όμως, είχε έτοιμη την απάντηση: «Κύριε, ρωτήστε και τον Αντρέα». Αιφνιδιάστηκα! Ρώτησα τον Αντρέα και μου είπε τα ίδια πράγματα.

Μόλις χτύπησε το κουδούνι και μπήκαν όλοι οι μαθητές στην τάξη, κάλεσα την Ελένη στην έδρα για να ακούσω τη δική της εκδοχή. Πάντα άκουγα τα παραπτώματα και τα προβλήματα των μαθητών, όσο ασήμαντα κι αν ήταν. Έτσι διατηρούσα πολύ καλές παιδαγωγικές και διαμαθητικές σχέσεις. Μόλις η Ελένη άκουσε αυτά που της είπα,, έβαλε τα κλάματα λέγοντας: «Κύριε, ο Βασιλάκης λέει ψέματα». Της είπα ότι και ο Αντρέας

μού είπε τα ίδια πράγματα και ότι δεν μπορεί να λένε και οι δύο ψέματα. «Μην τους πιστεύετε κύριε, λένε ψέματα και οι δύο» έλεγε κι έλκλαιγε απαρηγόρητη. Ρώτησα την τάξη, αν κάποιος ήταν παρόν στο συμβάν και κανείς δε σήκωσε το χέρι του. Το έντονο κλάμα της Ελένης μ' έβαλε σε υποψίες, ότι κάτι δεν πήγαινε καλά. Την καθησύχασα λέγοντας ότι στο διάλειμμα θα μάθω όλη την αλήθεια. Επισήμανα και στους δύο μαθητές, σε αυστηρό τόνο, ότι αν συνεχίσουν να λένε ψέματα, η τιμωρία τους θα είναι μεγάλη. Άρχισα να κάνω το μάθημα, αλλά το μυαλό μου δεν έφευγε από το συμβάν και κατά διαστήματα κοιτάζα έντονα το Βασιλάκη και τον Αντρέα. Δεν μπορούσα να φανταστώ, ότι είχαν σιαρώσει συκοφαντία σε βάρος της συμμαθήτριάς τους.

Μόλις χτύπησε το κουδούνι για διάλειμμα, ζήτησα από τον Βασιλάκη να έρθει στην έδρα και από τον Αντρέα να βρίσκεται έξω από την πόρτα και να περιμένει τη σειρά του. Από τους άλλους μαθητές ζήτησα να βγουν έξω από την τάξη, μηδέ εξαιρουμένων και των επιμελητών.

Ο Βασιλάκης όπως περίμενα μου τα είπε όλα. Συγκεκριμένα, είχε κατηγορήσει ψευδώς την Ελένη, θέλοντας να την εκδικηθεί, γιατί τη χθεσινή ημέρα τον είχε μαρτυρήσει στον εφημερεύοντα δάσκαλο για κάποια αταξία που είχε κάνει. Και για να ισχυροποιήσει την κατηγορία του, χρησιμοποίησε το φιλαράκι του τον Αντρέα ως ψευδομάρτυρα. Τρελάθηκα! Δεν μπορούσα να το πιστέψω! Μαθητές της Ε` Δημοτικού να οργανώνουν συκοφαντική δυσφήμιση, λες και είναι ενήλικες! Είπα στο Βασιλάκη, σε ήπιο τόνο, ότι μόλις χτυπήσει το κουδούνι για μάθημα θα του ανακοινώσω την ποινή. Ο Βασιλάκης βγαίνοντας έξω ειδοποίησε τον Αντρέα να έρθει στην έδρα και ταυτόχρονα του ψιθύρισε ότι μου τα είπε όλα.

Ο Αντρέας ήρθε συνεσταλμένος προς την έδρα και μου είπε ακριβώς τα ίδια, όπως ήταν αναμενόμενο. Ανακοίνωσα και στον Αντρέα, σε ήπιο τόνο, ότι είπα και στο Βασιλάκη.

Μόλις χτύπησε το κουδούνι για μάθημα, δεν βιάστηκα να ανακοινώσω την ποινή. Σκοπός μου ήταν, όλοι οι μαθητές να καταλάβουν τη σοβαρότητα του παραπτώματος. Έθεσα ευθέως στο Βασιλάκη και τον Αντρέα το εξής ερώτημα: «Φανταστείτε πως θα νιώθατε εσείς, αν κάποιοι συκοφαντούσαν τους γονείς σας, για κάτι που δεν έκαναν». Τους πληροφορήσα ότι η συκοφαντική δυσφήμιση στους ενήλικες θεωρείται ποινικό αδίκημα και τιμωρείται από τη Δικαιοσύνη με ποινή φυλάκισης. Όλοι οι μαθητές άκουγαν με προσοχή αυτά που έλεγα, ενώ ο Βασιλάκης και ο Αντρέας αισθάνθηκαν την ανάγκη να ζητήσουν συγγνώμη από την Ελένη. Στη συνέχεια τους ανακοίνωσα την ίδια τιμωρία. Για μια εβδομάδα τους απαγόρευσα να παίζουν ποδόσφαιρο στα διαλείμματα. (Το σχολείο είχε μεγάλη αυλή και διέθετε χώρο και για το ποδόσφαιρο). Αγαπούσαν το ποδόσφαιρο και οι δύο, γι' αυτό και εκτίμησα ότι η τιμωρία αυτή ήταν η πιο κατάλληλη. Σε κάθε διάλειμμα έκανα έλεγχο, αν τηρούσαν την ποινή τους. Μια ημέρα είδα το Βασιλάκη, όταν οι συμμαθητές του έπαιζαν ποδόσφαιρο, να κάνει ελιγμό για να αποφύγει τη μπάλα, που κατά τύχη πήγαινε πάνω του. Ήξερε πολύ καλά, ότι εκείνη τη στιγμή τον έβλεπα.

Τη δεύτερη ημέρα της τιμωρίας, ο Βασιλάκης μου είπε: «Κύριε, αν η γυμνάστρια στην ώρα της Γυμναστικής μάς βάλει να παίζουμε ποδόσφαιρο, εμείς τι θα κάνουμε;» Του απάντησα ότι «θα κάνετε ό,τι σας πει η γυμνάστρια, που έχει την ευθύνη αυτού του μαθήματος.» Του άρεσε αυτό που άκουσε.

Την τρίτη ημέρα της τιμωρίας, η Ελένη με παρακάλεσε να δώσω χάρη στο Βασιλάκη και τον Αντρέα. Μου άρεσε αυτό που άκουσα και της είπα ότι θα σκεφτώ την επιθυμία της. Ήταν πονόψυχη και δεν μπορούσε να τους βλέπει τιμωρημένους.

Πολύ σπάνια τιμωρούσα, αν όμως αυτό γινόταν, επέβαλα τιμωρία μικρής διάρκειας, που συνήθως ήταν ο περιορισμός της ελευθερίας του μαθητή για ένα διάλειμμα. Η εν λόγω όμως τιμωρία ήταν μεγάλης διάρκειας - εξαιτίας της σοβαρότητας του παραπτώματος - γι' αυτό και βλέποντας να έχει πετύχει το σκοπό της αποφάσισα να τη σταματήσω. Η διακοπή της τιμωρίας έχει νόημα, μόνον, όταν συντρέχει κάποιος παιδαγωγικός λόγος.

Την τέταρτη ημέρα της τιμωρίας, πριν αρχίσω το μάθημα, ανακοίνωσα στην τάξη ότι λήγει η ποινή του Βασιλάκη και του Αντρέα, λόγω επιθυμίας της Ελένης. Τα αγόρια ξέσπασαν σε χειροκροτήματα, γιατί επανήλθαν τα φιλαράκια τους στο ποδόσφαιρο. Μα πιο πολύ από όλους χειροκρότησε η Ελένη! Κι αυτό ήταν πολύ συγκινητικό! Το ευχαριστήθηκα όμως κι εγώ, καθόσον δεν μπορούσα να τους βλέπω τιμωρημένους.

Με την ευκαιρία αυτού του ενθυμήματος να επισημάνω, ότι ο δάσκαλος δεν πρέπει να θεωρεί χάσιμο χρόνου την ενασχόλησή του με τα προβλήματα των μαθητών. Αντίθετα να θεωρεί ότι κάνει επένδυση στην παιδαγωγική ατμόσφαιρα της τάξης. Φανταστείτε, αν δεν υπήρχε λύση στο συγκεκριμένο πρόβλημα, τι προεκτάσεις θα έπαιρνε και πόσο θα έβλαπτε την ομαλή λειτουργία της τάξης. Είναι σίγουρο, ότι αφήνοντας τα προβλήματα να σέρνονται στην τάξη, στην πορεία θα χρειαστεί πολύ περισσότερος χρόνος για να αντιμετωπιστούν οι παρενέργειες, που αυτά θα δημιουργήσουν.

Ακόμη, ας έχει υπόψη ο δάσκαλος, ότι οι πολλές τιμωρίες πλήττουν το παιδαγωγικό κλίμα της τάξης, με ό,τι αυτό συνεπάγεται

Παρεμπιπτόντως να αναφερθώ επιγραμματικά και σε μια άλλη μικρή ιστορία από την ίδια τάξη. Μια μέρα ήρθε στο σχολείο μια μητέρα και μου εκμυστηρεύτηκε την ανησυχία της, για ένα αθώο αίσθημα που εκδήλωσε ένας μαθητής για την κόρη της.

Γέλασα, επιδιώκοντας την υποβάθμιση του γεγονότος, ενώ παράλληλα της υποσχέθηκα ότι θα επιληφθώ του θέματος. Χρειάστηκε μόνον μια ολιγόλεπτη παιδαγωγική συζήτηση ξεχωριστά με το κάθε παιδί και οι ανησυχίες της μητέρας εξαφανίστηκαν.

Πιστεύω ότι τα προβλήματα μεταξύ των μαθητών, όταν υπάρχει ο κατάλληλος χειρισμός, μπορούν και να ενδυναμώσουν τις διαμαθητικές σχέσεις, όπως έγινε στα δύο περιστατικά που προανέφερα.

Κλείνοντας θα ήθελα να επισημάνω, ότι ο δάσκαλος θα πρέπει να διαχειρίζεται με παιδαγωγική ευαισθησία τα προβλήματα και τα παραπτώματα των μαθητών. Έτσι οικοδομούνται οι καλές παιδαγωγικές και διαμαθητικές σχέσεις, καθώς και οι καλές συνεργασίες με τους γονείς, που έχει ανάγκη το εκπαιδευτικό έργο.

Ιωάννινα 15 Δεκεμβρίου 2018

Ο καλλιτέχνης της τάξης

Η ιστορία που θα σας αφηγηθώ, έλαβε χώρα πριν 31 χρόνια, σε ένα επαρχιακό Δημοτικό σχολείο, που μόλις είχα πάει. Πρωταγωνιστές της ιστορίας ο Σπύρος, μαθητής της Ε` τάξης και η αδελφή του η Αγγελική, μαθήτρια της ΣΤ` τάξης. Διδασκα και στα δύο αδέλφια ταυτόχρονα, καθόσον εκείνη τη χρονιά είχα αναλάβει τις τάξεις Ε` και ΣΤ`.

Ο Σπύρος ήταν πολύ ήσυχος μαθητής και είχε μια ιδιαίτερη κλίση στη Ζωγραφική. Έκανε πολύ ωραία γραμμата, κάτι που δεν το είχα ξαναδεί σε αριστερόχειρα μαθητή. Το πάθος του για τη Ζωγραφική ξεκίνησε - όπως με πληροφόρησε η αδελφή του - όταν ο προηγούμενος δάσκαλος του είπε ότι μια μέρα θα γίνει μεγάλος ζωγράφος. Από τότε ο Σπύρος ζούσε μόνον για τη Ζωγραφική. Αρκετές φορές μάλιστα, ζωγράφιζε στις διδακτικές ώρες των άλλων μαθημάτων. Του έλεγα να κρατάει την όρεξή του για τις ώρες της Αισθητικής Αγωγής και να προσέχει σε όλα τα μαθήματα. Προσπαθούσα να τον πείσω, ότι οι βασικές γνώσεις που παρέχει το Δημοτικό σχολείο, του είναι απαραίτητες για οτιδήποτε κάνει στη ζωή του. Στα Μαθηματικά είχε σοβαρό πρόβλημα, καθόσον δεν ήξερε την προπαίδεια. Και δεν ήταν ο μόνος στην τάξη, αλλά οι περισσότεροι. Γι' αυτό και από την αρχή της σχολικής χρονιάς, ο πρώτος στόχος μου ήταν, όλοι οι μαθητές να μάθουν - το βασικό κριτικό των Μαθηματικών - την προπαίδεια. Ένας στόχος, που σύντομα επετεύχθη, με αποτέλεσμα να υποχωρήσει η μαθηματι-

κοφοβία και οι μαθητές να λύνουν καθημερινά τις ασκήσεις που τους έβαζα.

Εκείνη τη σχολική χρονιά, είχα χωρίσει τους μαθητές σε τέσσερις ομάδες. Μερικές φορές εφάρμοζα στην τάξη και την ομαδοκεντρική μέθοδο διδασκαλίας, που άρεσε πολύ στους μαθητές. Ο Σπύρος ανήκε τυπικά στη δεύτερη ομάδα, αλλά ουσιαστικά στον εαυτό του. Απέφυγα να του επιβάλω τις μαθητικές του υποχρεώσεις, θέλοντας από μόνος του να τις αναλάβει, όπως και οι άλλοι μαθητές. Ο Σπύρος όμως ζούσε στο όνειρό του.

Μια μέρα ενώ διδασκα Μαθηματικά, μου έκανε εντύπωση που ο Σπύρος κρατούσε σημειώσεις στο πρόχειρό του. Δεν μπορούσα να πιστέψω αυτό που έβλεπα. Στο τέλος της παράδοσης, κάνοντας επαναληπτικές ερωτήσεις για να δω αν υπήρχε αφομοίωση της ύλης, διαπίστωσα ότι ο Σπύρος δεν είχε καταλάβει τίποτε. Παραξενεύτηκα! Πήγα στο θρανίο του για να ελέγξω τις σημειώσεις που κρατούσε, γιατί μου φάνηκε παράξενο που σε μια τόσο εύκολη ερώτηση δε σήκωσε το χέρι του. Διαπίστωσα, ότι ο Σπύρος πάλι ζωγράφιζε. Του είπα χαμηλόφωνα να βάλει τη ζωγραφιά κάτω από το θρανίο και συνέχισα τις επαναληπτικές ερωτήσεις. Στο διάλειμμα είχα την άνεση του χρόνου και την ηρεμία να σιεφτώ, τι έπρεπε να κάνω. Η αδιαφορία του Σπύρου για όλα τα μαθήματα και για την ομάδα του ήταν διαρκής και έπρεπε να αντιμετωπιστεί.

Κατόπιν ήρεμης σκέψης, πριν αρχίσει το επόμενο μάθημα, είπα στο Σπύρο ότι μπορεί, αν θέλει, να αποχωρήσει από την ομάδα του και να ζωγραφίζει όποτε αυτός επιθυμεί. Τον διαβεβαίωσα ακόμη, ότι δεν πρόκειται να τον ενοχλήσει κανένας. Στην αρχή ο Σπύρος έδειξε να απολαμβάνει την πρότασή μου και ζωγράφιζε, σαν να μην είχε συμβεί τίποτε. Στην πορεία όμως, τα πράγματα άλλαξαν. Σταμάτησε να ζωγραφίζει κι άρχισε να προσέχει στο μάθημα, αλλά όταν σήκωνε το χέρι του,

διαπίστωνε ότι κανείς δεν του έδινε σημασία. Δεν είχε συνειδητοποιήσει ότι μόνος του είχε προκαλέσει την απομόνωσή του. Φάνηκε ότι ήθελε να βρίσκεται στην ομάδα του, αλλά με τους δικούς του όρους. Κάτι τέτοιο όμως, δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτό από την ομάδα του. Έδειχνε στεναχωρημένος και το βλέμμα του ήταν καρφωμένο στο θρανίο. Η μοναξιά του έκατσε βαριά. Το στεναχωρημένο πρόσωπο του Σπύρου ήταν αναμενόμενο. Εκείνο που δεν ήταν αναμενόμενο ήταν τα βουρκαωμένα μάτια της Αγγελικής, της συμπονετικής αδελφής του. Στεναχωριόταν με την απομόνωση του Σπύρου και το έδειχνε όλο και πιο πολύ. Ανυπομονούσα να τελειώσει το μάθημα, για να συζητήσω κατ' ιδίαν με το Σπύρο. Όταν χτύπησε το κουδούνι για διάλειμμα, ζήτησα από το Σπύρο να έρθει στην έδρα. Κάναμε μια ωραία συζήτηση, όπου κλήθηκε να πάρει τις αποφάσεις του. Με διαβεβαίωσε ότι στο εξής θα συμμετέχει ενεργά στην ομάδα του και θα προσέχει σε όλα τα μαθήματα. Του έδωσα να καταλάβει ότι απομονώθηκε από την τάξη, γιατί αυτός το είχε επιλέξει.

Μόλις χτύπησε το κουδούνι για μάθημα, ανακοίνωσα στους μαθητές ότι ο Σπύρος επανήλθε στην ομάδα του. Τα μάτια της Αγγελικής έλαμψαν από χαρά. Πήγε κατευθείαν χαρούμενη στο θρανίο του αδελφού της και του έδινε συμβουλές, κουνώντας το δάκτυλο σαν αυστηρή δασκάλα. Ήταν μια πολύ συγκινητική στιγμή!

Ο Σπύρος τελικά, κράτησε την υπόσχεσή του. Έγινε προσεκτικός σε όλα τα μαθήματα και γρήγορα εντάχθηκε στο ρυθμό της τάξης. Σύντομα χρίστηκε και ομαδάρχης στη δεύτερη ομάδα και η καλλιτεχνική του φύση εκδηλώθηκε πιο πολύ. Στη γιορτή μάλιστα της 25^{ης} Μαρτίου, ο Σπύρος έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο, σε ένα έμμετρο κωμικό σκετς, στην πλατεία του χωριού. Ένα ρόλο που κέρδισε με την αξία του, καθόσον είχε πολύ καλή απαγγελία.

Με την ευκαιρία της ιστορίας με το Σπύρο, να γράψω και δυο λόγια για τις σχολικές τιμωρίες. Κατ' αρχάς, η σωματική και η λεκτική βία δεν έχουν καμιά θέση στην εκπαίδευση. Οι δάσκαλοι που χρησιμοποιούν τη σωματική και τη λεκτική βία, δήθεν ως μέσο διαπαιδαγώγησης, στην ουσία εκτονώνουν τη δική τους επιθετικότητα σε βάρος των μαθητών. Κι αυτό είναι ανεπίτρεπτο και ολέθριο για τις παιδαγωγικές σχέσεις.

Η τιμωρία του δασκάλου πρέπει να σέβεται την προσωπικότητα του μαθητή, να είναι ρεαλιστική και προπαντός να μην είναι ανόητη (π.χ. γράψε μου 100 φορές, δεν θα ξανακάνω το τάδε παράπτωμα). Επίσης, να μην είναι υπερβολική και από τη στιγμή που θα επιβληθεί, θα πρέπει ο δάσκαλος να ελέγχει την εφαρμογή της. Διαφορετικά, δεν έχει κανένα νόημα να τιμωρηθεί ο μαθητής. Οι αλόγιστες, προσβλητικές και παρορμητικές τιμωρίες, υποσιάπτουν τις παιδαγωγικές σχέσεις, που είναι τα θεμέλια του εκπαιδευτικού έργου. Τώρα που γράφω αυτά τα λόγια, συνειρμικά ήρθαν στο μυαλό μου οι τιμωρίες του δικού μου δασκάλου, που ήταν ανόητες και σαδιστικές.

Είναι γεγονός, ότι τα πολλά παραπτώματα των μαθητών, οφείλονται στην αδυναμία του δασκάλου να επιβληθεί με παιδαγωγικό τρόπο. Πάντα πίστευα και πιστεύω, ότι οι πολλές τιμωρίες είναι ένας αρνητικός δείκτης της λειτουργίας μιας τάξης.

Ως δάσκαλος, εξαιτίας των πολύ καλών παιδαγωγικών σχέσεων που είχα με τους μαθητές, πολύ σπάνια έβαζα τιμωρίες. Τα προβλήματα και τα παραπτώματα των μαθητών, τα αντιμετώπιζα με παιδαγωγικές συζητήσεις, που κατ' κανόνα έφεραν θετικά αποτελέσματα. Αν όμως καμιά φορά αναγκαζόμουν να τιμωρήσω μαθητή - εξαιτίας σοβαρού ή επαναλαμβανόμενου παραπτώματος - πάντα έλεγχα την τήρηση της ποινής, δίνοντας το σωστό μήνυμα στην τάξη.

Ακόμη, με αφορμή το περιστατικό με το Σπύρο, θα ήθελα να επισημάνω, ότι οι μαθητές πρέπει να μάθουν από το Δημοτικό

σχολείο να ασχολούνται και με πράγματα που δεν τους είναι αρεστά, αλλά τους είναι απαραίτητα για τη μόρφωσή τους. Έτσι προετοιμάζονται καλύτερα για τη ζωή. Όπως μας δίδαξε ο Αριστοτέλης «της παιδείας οι ρίζες είναι πικρές, μα οι καρποί γλυκοί.» Αυτά τα σοφά λόγια, πρέπει να τα υπενθυμίζουμε στους μαθητές, όταν καμιά φορά δυσανασχετούν με τις μαθητικές τους υποχρεώσεις.

Ιωάννινα 24 Δεκεμβρίου 2018

Είχα καλό φαΐ κύριε!

Η ανάληψη μιας καινούργιας τάξης από το δάσκαλο, απαιτεί τις πρώτες δέκα ημέρες να εφαρμόσει μια συγκεκριμένη διαδικασία, ώστε να γνωρίσει σύντομα τους μαθητές του. Τη διαδικασία αυτή την έχω ονομάσει «διδασκαλικό τσει-απ» και την έχω περιγράψει λεπτομερώς στο άρθρο μου «Καλές πρακτικές για το δάσκαλο».

Ως δάσκαλος είχα ως αρχή, να αποφεύγω να παίρνω πληροφορίες από τους προηγούμενους συναδέλφους για τους νέους μαθητές μου. Διαμόρφωνα τη δική μου άποψη, με τις δικές μου μεθόδους ανίχνευσης του μαθησιακού τους επιπέδου και του χαρακτήρα τους. Με τους λεγόμενους «δύσκολους» μαθητές πάντα τα έβρισκα, γι' αυτό και δεν ήθελα να ακούω αρνητικά σχόλια για το χαρακτήρα τους. Καμιά φορά όμως, χωρίς να το θέλω, έφθαναν στα αυτιά μου μερικές πληροφορίες, που έπρεπε να αξιολογήσω. Η παρακάτω ιστορία που θα σας αφηγηθώ, έχει αφετηρία μια τέτοια πληροφορία.

Δίδασκα στις τάξεις Ε' και ΣΤ' σε ένα επαρχιακό Δημοτικό σχολείο. Μια μέρα ο δάσκαλος που είχαν την προηγούμενη χρονιά, μου είπε: «Τάσο, έχε υπόψη σου, ότι μερικοί μαθητές σου στο μεσημεριανό τους φαγητό θέλουν και το κρασάκι τους». Ταυτόχρονα, δραματοποιούσε τα λόγια του, κατευθύνοντας τον αντίχειρα του δεξιού χεριού του προς το στόμα του. Γέλασα με τον παραστατικό τρόπο ομιλίας και ταυτόχρονα

προβληματίστηκα. Το χωριό παρήγαγε ειλεκτό κρασί και τα λεγόμενά του έπρεπε να ερευνηθούν.

Έτσι, μια μέρα αποφάσισα να μιλήσω στην τάξη για το αλκοόλ, δίχως φυσικά να τους αποκαλύψω την πληροφορία που είχα από το συνάδελφό μου. Χωρίς να δαιμονοποιήσω το αλκοόλ (εξάλλου τους είπα ότι κι εγώ πίνω κανένα ποτηράκι), επισήμανα ότι η χρήση του πρέπει να γίνεται με μέτρο και μόνον από ενήλικες. Τόνισα ότι η κατάχρηση οδηγεί στον αλκοολισμό, που βλάπτει σοβαρά την υγεία, την οικογένεια και την κοινωνία. Στη συνέχεια, εστίασα στις βλαβερές συνέπειες που έχει το αλκοόλ στην παιδική ηλικία και τους διάβασα και μερικές απόψεις γιατρών από ένα βιβλίο που είχα μαζί μου. Έτσι τα λεγόμενά μου ξέφυγαν από το κήρυγμα και απέκτησαν τεκμηριώση και ενδιαφέρον. Από την ένταση προσοχής των μαθητών και τις αντιδράσεις τους, κατάλαβα ότι μερικοί το τσούζανε. Δεν έμεινα όμως στη διαίσθησή μου. Στο τέλος της διδακτικής ώρας ζήτησα από όλους τους μαθητές να μου πουν, αν στο σπίτι τους πίνουν και κανένα ποτηράκι. Από τις απαντήσεις που πήρα, επιβεβαίωσα την πληροφορία του συναδέλφου.

Ύστερα από λίγες ημέρες κάλεσα τους γονείς στο σχολείο και συζήτησα μαζί τους το θέμα του αλκοόλ. Μου έκανε εντύπωση ότι μερικοί θεωρούσαν φυσιολογικό, που το παιδί τους στο μεσημεριανό φαγητό έπινε και μια κούπα κρασί. Αντέκρουσα την αντίληψη αυτή, πείθοντας τους γονείς να μην επιτρέπουν στα παιδιά τους να πίνουν αλκοόλ.

Μερικοί γονείς, κυρίως πατεράδες, κάνουν το λάθος να καμαρώνουν τα παιδιά τους όταν πίνουν αλκοόλ ή ακόμη χειρότερα να τα ενθαρρύνουν, με αποτέλεσμα άθελά τους να ναρκοθετούν τη σωματική και ψυχική υγεία τους. Φανταστείτε αυτά τα παιδιά, πόσο ευάλωτα γίνονται στο αλκοόλ, όταν μπουν στην εφηβεία.

Αφού πέρασαν μερικές ημέρες, ξαναρώτησα τους «μερακλήδες» μαθητές να μου πουν, αν σταμάτησαν να πίνουν κρασί. Οι πολύ καλές παιδαγωγικές σχέσεις που είχα μαζί τους, μου έδωσαν ειλικρινείς απαντήσεις. Με ικανοποίηση άκουγα έναν-έναν να μου λέει ότι σταμάτησε. Όταν όμως έφτασα στον Τάκη, κάπου τον έβλεπα να δυσκολεύεται να μιλήσει. «Ελα Τάκη, πες μου και συ!» του λέω. Ύστερα από λίγο ο Τάκης έσπασε τη σιωπή του και μου είπε διστακτικά: «Κύριε, ήπια μια κούπα κρασί.» Τον κοίταζα στα μάτια και δυσκολευόμουν να του πω κάτι. Το κήρυγμα ενοχής ποτέ δε μου πήγαινε ως μέθοδος διαπαιδαγώγησης. Ο Τάκης προσπαθώντας να δικαιολογηθεί, πέρασε στην αντεπιθεση λέγοντας: «Είχα καλό φαΐ κύριε!» Έβαλα τα γέλια και μαζί μου όλη η τάξη. «Ποιο ήταν το καλό φαΐ Τάκη;» τον ρώτησα. «Κρέας κοικινιστό με πατάτες τηγανιτές» μου απάντησε χαμογελαστά. «Καλό φαγητό» σχολίασα, προσπαθώντας να συγκρατήσω τα γέλια, ώστε να μην καταλήξει η συζήτηση σε κωμωδία. «Δηλαδή Τάκη, όταν έχεις καλό φαγητό πάντα θα πίνεις;» τον ξαναρώτησα. «Όχι κύριε, δεν θα ξαναπιώ» μου απάντησε αποφασιστικά. Ολοκληρώνοντας την ιστορία να γράψω ότι ο Τάκης, όπως μου είπε η μητέρα του, δεν ξαναήπια κρασί, ούτε κι όταν είχε καλό φαγητό στο τραπέζι. Τήρησε την υπόσχεσή του.

Η συζήτηση που έγινε στην τάξη για το αλκοόλ και τον αλκοολισμό, αποδείχτηκε σημαντική για όλους τους μαθητές.

Με την ευκαιρία αυτού του ενθυμήματος να επισημάνω, ότι ο δάσκαλος πρέπει να μιλάει στην τάξη για διάφορα κοινωνικά θέματα. Απαραιτήτως όμως, να είναι καλά προετοιμασμένος, να χρησιμοποιεί εποπτικό υλικό, να κάνει διάλογο με τους μαθητές και να αποφεύγει το κήρυγμα.

Σήμερα, με την ύπαρξη της Ευέλικτης Ζώνης στο ωρολόγιο πρόγραμμα και με τη βοήθεια του Διαδικτύου, μπορούν και οι μαθητές να αναλαμβάνουν διάφορα κοινωνικά θέματα και να

τα παρουσιάζουν από την έδρα της τάξης. Έτσι, εκπαιδεύονται να μιλούν σε ακροατήριο, ενώ παράλληλα ενισχύεται και η δημοκρατική λειτουργία της τάξης.

Ιωάννινα 14 Δεκεμβρίου 2018

Καπνίζετε κύριε;

Πάντα ως δάσκαλος στην Ε` και στην ΣΤ` τάξη, παρουσίαζα θέματα που αφορούσαν τις βλαβερές συνέπειες του τσιγάρου, του αλκοολισμού και των ναρκωτικών, φροντίζοντας την ημέρα της παρουσίασης να είναι παρόντες όλοι οι μαθητές. Έντονα χαράχτηκε στη μνήμη μου η ένταση προσοχής των μαθητών σε αυτές τις διδασκαλίες.

Πάντα είχα τη βαθιά πεποίθηση ότι όλοι οι μαθητές, πριν μπουν στην εφηβεία, πρέπει να γνωρίζουν τους κινδύνους που τους παραμονεύουν στη γωνία, ώστε να είναι έτοιμοι να αντισταθούν, όταν οι περιστάσεις το απαιτήσουν.

Το παρακάτω περιστατικό είναι από την ημέρα που παρουσίασα το θέμα «Οι βλαβερές συνέπειες του τσιγάρου», το σχολικό έτος 1984-1985, στο 136^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, στην ΣΤ` τάξη.

Θυμάμαι ότι άρχισα τη διδασκαλία με την επισήμανση, ότι μερικά έργα στον κινηματογράφο, στην τηλεόραση και στη λογοτεχνία, παρουσιάζουν με έναν ελκυστικό και τελετουργικό τρόπο τους ήρωες όταν καπνίζουν, γεγονός που παρακινεί τους νέους να γίνονται καπνιστές δίχως να το καταλάβουν.

Στη συνέχεια διάβασα μεγάλωφωνα στην τάξη από ένα ιατρικό βιβλίο, συγκλονιστικές αφηγήσεις γιατρών και ασθενών, για τις βλαβερές συνέπειες του τσιγάρου. Οι μαθητές συνειδητοποίησαν, ότι πίσω από τις λαμπερές και γοητευτικές εικόνες του καπνίσματος, παραμονεύει η εξάρτηση, η αρρώστια και ο θά-

νατος. Τόνισα ιδιαίτερα στους μαθητές, ότι και το παθητικό κάπνισμα βλάπτει σοβαρά την υγεία.

Στο τέλος τους έδειξα και μια σιληρή φωτογραφία, που έδειχνε από τη μια μεριά υγιείς πνεύμονες ενός μη καπνιστή, που ήταν ανοιχτού κόκκινου χρώματος, και από την άλλη μεριά άρρωστους πνεύμονες ενός καπνιστή, που ήταν μαυρισμένοι από την πίσσα και τη νικοτίνη. Με τη φράση «εσείς θα επιλέξετε το χρώμα που θα έχουν οι πνεύμονές σας στο μέλλον», ολοκλήρωσα τη διδασκαλία. Το σοκ των μαθητών ήταν μεγάλο! Θυμάμαι την Ελένη να λέει: «Τώρα που θα πάω σπίτι, θα παρακαλέσω τον μπαμπά μου να κόψει το τσιγάρο!»

Ο Γιάννης όμως ένωσε κι ένα δεύτερο σοκ, λίγες ημέρες μετά, όταν με είδε στο γραφείο των δασκάλων με ένα τσιγάρο στο χέρι! Με κοίταξε με γουρλωμένα μάτια, σαν να μην ήθελε να πιστέψει, αυτό που έβλεπε! «Καπνίζετε κύριε;» μου είπε. Ο συνάδελφος Παναγιώτης που ήταν δίπλα μου, καπνιστής κι αυτός, απόρησε με το ξάφνιασμα του Γιάννη και του είπε: «Καλά, τόσο περιεργό σου φαίνεται που καπνίζει ο κύριός σου;» Πού να ξέρει ο συνάδελφος, τι ειπώθηκε στην τάξη για το τσιγάρο!

Την αντίδραση του Γιάννη δεν την ξέχασα ποτέ! Με το δικό του τρόπο μου είπε το αρχαίο ρητό «Δάσκαλε, που δίδασκες και νόμο δεν ειράτεις!» Ένωσα τόσο άσχημα, που δεν κάπνισα άλλη φορά στο σχολείο. Ύστερα από λίγους μήνες έκοψα δια παντός το τσιγάρο, προστατεύοντας την υγεία μου και αποκαθιστώντας τη συνέπεια λόγου και πράξης, όταν μιλούσα στους μαθητές για τις βλαβερές συνέπειες του καπνίσματος. Ας μην ξεχνάμε ότι διαπαιδαγωγούμε σωστά, δια του καλού παραδείγματος. Το κακό παράδειγμα είναι μεταδοτικό και ακυρώνει τη δύναμη του λόγου.

Δεν μπορεί ο δάσκαλος να πείσει ότι το τσιγάρο βλάπτει την υγεία, όταν οι μαθητές του τον βλέπουν να καπνίζει!

Δεν μπορεί ο γιατρός να πείσει ότι το τσιγάρο ευθύνεται για συγκεκριμένες παθήσεις, όταν οι ασθενείς του τον βλέπουν να καπνίζει!

Δεν μπορεί ο γονέας να πείσει ότι το τσιγάρο είναι μια βλαβερή συνήθεια, όταν τα παιδιά του τον βλέπουν να καπνίζει!

Κλείνοντας θα ήθελα να επισημάνω ότι οι μαθητές στην Ε` και ΣΤ` Δημοτικού, είναι στην πιο κατάλληλη ηλικία, για μια πρώτη και εμπειριστατωμένη ενημέρωση από το δάσκαλο για τις βλαβερές συνέπειες του τσιγάρου, του αλκοολισμού και των ναρκωτικών. Μια ενημέρωση, που αν ριζώσει καλά μέσα τους, θα είναι ένα πολύτιμο εφόδιο για όλη τους τη ζωή!

Ιωάννινα 19 Μαρτίου 2017

Ο Θοδωρής είπε τον κύριο μπαμπά!

Ως δάσκαλος, διευθυντής και σχολικός σύμβουλος στη Δημοτική Εκπαίδευση, αρκετές φορές εντυπωσιάστηκα και προβληματίστηκα από την προφορική και γραπτή έκφραση των μαθητών, που αποκάλυπτε αλήθειες με έναν ιδιαίτερο και μοναδικό τρόπο!

Ενδεικτικά, θα ήθελα να αναφερθώ, στην αυθόρμητη έκφραση ενός μικρού μαθητή, του 64^{ου} Δημοτικού Σχολείου Πατρών. Στο εν λόγω σχολείο ήμουν διευθυντής για τρία χρόνια (1999-2002) και δίδαχα 12 ώρες την εβδομάδα σε όλες τις τάξεις, κυρίως το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής.

Μια καλή πρακτική που εφαρμόζα (διάρκειας μιας διδακτικής ώρας), ήταν η αφήγηση ενός μύθου, στη συνέχεια η δραματοποίησή του και στο τέλος η απεικόνισή του με μια ζωγραφιά. Με ελάχιστη προετοιμασία στηνόταν ένα πανηγύρι στην τάξη! Όλοι διεκδικούσαν ένα ρόλο, γι' αυτό και επαναλάμβανα τη δραματοποίηση με διαφορετικούς μαθητές.

Δυστυχώς, μερικοί δάσκαλοι στις ώρες της Αισθητικής Αγωγής διδάσκουν Μαθηματικά και Γλώσσα, στερώντας από τους μαθητές την αισθητική απόλαυση. Μια απόλαυση που γίνεται μεγαλύτερη, όταν ο δάσκαλος εναλλάσσει τις καλλιτεχνικές δραστηριότητες στην τάξη.

Μια μέρα στην Α' τάξη, στην ώρα της Αισθητικής Αγωγής, αφηγήθηκα στους μαθητές τον αγαπημένο μου μύθο «Το φίδι και το γεράκι», του Μαξίμ Γκόρκι. Ακολούθησε η δραματοποίηση του μύθου, όπου όλοι οι μαθητές ήθελαν να παίξουν το

ρόλο του γερακιού, ενώ το ρόλο του φιδιού δεν τον ήθελε κανένας. Όταν ήρθε η ώρα να ζωγραφίσουν το μύθο, μια έκπληξη με περίμενε! Ένας συνεσταλμένος μαθητής, με σγουρά μαύρα μαλλιά και καστανά μάτια, σήκωσε το χέρι του και μου ψιθύρισε: «Μπαμπά, με τι χρώμα να ζωγραφίσω το γεράκι;» Ξαφνιάστηκα! Πρώτη φορά με αποκαλούσαν «μπαμπά»! Ξαφνιάστηκε όμως και ο Αλέξανδρος που καθόταν δίπλα του και φώναζε δυνατά: «Ο Θεωωρής είπε τον κύριο μπαμπά!» Όλοι οι μαθητές ξέσπασαν σε κοροϊδευτικά γέλια! Ο Θεωωρής ένιωσε άβολα, κοκκίνισε κι έσκυψε το κεφάλι. Εκείνη τη στιγμή διαίσθανθηκα την απουσία του πατέρα του από το σπίτι. Προσπαθώντας να σταματήσω τα γέλια, έκανα παρατήρηση σε όλους, να μη γελάνε με τα λάθη των συμμαθητών τους.

Την άλλη μέρα πληροφορήθηκα από την Αφροδίτη, ταμία του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων, ότι ο Θεωωρής ζούσε με τη μητέρα του και την αδελφή του. Ο πατέρας τους είχε εγκαταλείψει το σπίτι. Η λανθάνουσα γλώσσα του Θεωωρή, σε ανύποπτο χρόνο, αποκάλυψε την αλήθεια με έναν μοναδικό τρόπο!

Ο καημένος ο Θεωωρής, δεν με αποκάλεσε ποτέ ξανά μπαμπά. «Συνεμορφώθη με τας υποδείξεις» των συμμαθητών του. Με αποκαλούσε πάντα «κύριε διευθυντή». Έτσι ένιωθε ασφαλής, γιατί κανείς πλέον δε γελούσε μαζί του.

Ιωάννινα 21 Φεβρουαρίου 2017

Το τέταρτο γκολ ήταν ζωγραφιά!

Τα πρώτα 15 χρόνια που εργάστηκα ως δάσκαλος, δεν υπήρχε η ειδικότητα της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό σχολείο. Οι δάσκαλοι τότε ήμασταν παντός καιρού και κάναμε όλα τα μαθήματα. Πολλές ωραίες στιγμές παρέμειναν στη μνήμη μου από τα χρόνια εκείνα! Η Γυμναστική ήταν ένα ευχάριστο μάθημα για όλους μας! Παιζαμε ποδόσφαιρο, μπάσκετ, βόλεϊ... Έτσι καλυτέρευαν και οι παιδαγωγικές σχέσεις.

Ως δάσκαλος αρκιετές φορές οργάνωνα αγώνες στίβου και ποδοσφαίρου. Αργότερα, ως διευθυντής ενθάρρωνα τους μαθητές να συμμετέχουν σε αγώνες ατομικών και ομαδικών αθλημάτων, που οργάνωνε το γραφείο Φυσικής Αγωγής. Και ως σχολικός σύμβουλος παρακολουθούσα τους αθλητικούς αγώνες των σχολείων της περιφέρειάς μου.

Στα δικά μου μαθητικά χρόνια, οι δάσκαλοι θεωρούσαν τη Γυμναστική παρακατιανό μάθημα. Μας έκλεβαν τις ώρες της Γυμναστικής και τις διέθεταν στα Μαθηματικά και τη Γλώσσα. Με την είσοδο του γυμναστή στο Δημοτικό σχολείο, η κλοπή αυτή σταμάτησε και ο σχολικός αθλητισμός αναβαθμίστηκε.

Το μάθημα της Γυμναστικής, καλό είναι να αποχτήσει μια πιο συγκεκριμένη διδακτέα ύλη, η εφαρμογή της οποίας να ελέγχεται από το σχολικό σύμβουλο Φυσικής Αγωγής. Οι μαθητές τελειώνοντας το Δημοτικό σχολείο, θα πρέπει να έχουν αγωνιστεί σε ατομικά και ομαδικά αθλήματα και να έχουν χορέψει παραδοσιακούς χορούς. Έτσι, από τη μικρή ηλικία θα αγαπή-

σουν τον αθλητισμό και τον παραδοσιακό χορό, αποκτώντας πολύτιμα εφόδια για όλη τη ζωή!

Ο αθλητισμός είναι μια βασική παράμετρος του εκπαιδευτικού έργου. Οι αρχαίοι Έλληνες με πέντε λέξεις, μας τα είπαν όλα! «Νους υγιής εν σώματι υγιεί». Και στη δημοτική γλώσσα, «γερό μυαλό σε γερό κορμί».

Θα ήθελα να αναφερθώ σε μια ιστορία, που έλαβε χώρα το σχολικό έτος 1992-1993, στο 2^ο Δημοτικό Σχολείο Οβρυάς Πατρών. Είχα πάει σε αυτό το σχολείο με μετάθεση από την Αθήνα, το Σεπτέμβριο του 1992. Τη χρονιά εκείνη κανείς δάσκαλος δεν ήθελε να διδάξει στην ΣΤ΄ τάξη, γιατί είχε τη φήμη των δύσκολων μαθητών. Η δυσανάλογη σύνθεση της τάξης - 22 αγόρια και 10 κορίτσια - ενίσχυε τη φήμη αυτή. Θυμάμαι έναν συνάδελφο να λέει: «Η ΣΤ΄ τάξη έχει αγρίμια, δεν έχει μαθητές. Μόνον το ποδόσφαιρο τους ενδιαφέρει.» Τα λόγια του συναδέλφου καθόλου δε με ανησύχησαν. Με τους ζωηρούς μαθητές πάντα τα πήγαινα καλά, χωρίς να γίνομαι αυταρχικός. Ίσως, γιατί μου θύμιζαν τα δικά μου μαθητικά χρόνια. Γι' αυτό και ανέλαβα οικειοθελώς την ΣΤ΄ τάξη, διαισθανόμενος μια ενδιαφέρουσα σχολική χρονιά. Το εν λόγω σχολείο ήταν εξαθέσιο και συστεγαζόταν με το 1^ο Δημοτικό Σχολείο Οβρυάς που ήταν δωδεκαθέσιο.

Κάθε χρόνο στο σχολικό συγκρότημα, γινόταν ποδοσφαιρικός αγώνας μεταξύ των δύο σχολείων. Την περσινή χρονιά το σχολείο μου είχε χάσει και φέτος οι μαθητές μου ήθελαν να πάρουν τη ρεβάνς. Ήταν δύσκολο όμως να νικήσουν, γιατί το άλλο σχολείο είχε διπλάσιους μαθητές και ως εκ τούτου είχε περισσότερες επιλογές ποδοσφαιριστών. Τότε, πέρασε από το μυαλό μου, να βάλω κι εγώ ένα χεράκι για να πάρουμε τη ρεβάνς. Στο πίσω μέρος του μυαλού μου ήταν η χρησιμοποίηση του ποδοσφαίρου για την καλύτερη λειτουργία της τάξης.

Οι μαθητές της Οβρυάς ήταν μεγαλωμένοι στις αλάνες. Διέφεραν από τους μαθητές των διαμερισμάτων, που είχα γνωρίσει στην Αθήνα. Ήταν πιο σκληραγωγημένοι. Στα πρόσωπά τους έβλεπα τη δική μου παιδική ηλικία.

Μια ημέρα μού ήρθε η ιδέα, να τους αφιερώσω το ριζιτικό τραγούδι, «Αγορίμια κι αγριμάκια μου». Έβαλα το τραγούδι στο μαγνητόφωνο και το τραγουδήσαμε όλοι μαζί. Έπεσε πολύ γέλιο στην τάξη! Το χιούμορ αρκετές φορές ομόρφυνε τις διδασκαλίες.

Ένα πρωινό μπήκα στην τάξη με έναν ασυνήθιστο τρόπο. Είπα καλημέρα, και για μερικά δευτερόλεπτα κοιτάξα όλους τους μαθητές στα μάτια, δίχως όμως να μιλάω σε κανέναν. Όλοι κατάλαβαν ότι κάτι ήθελα να τους πω και χαμογελούσαν. Πήρα ένα σοβαρό ύφος και με αποφασιστικό τρόπο είπα: «Φέτος θα νικήσουμε στο ποδόσφαιρο το 1^ο Δημοτικό Σχολείο Οβρυάς, με το σύστημα [4-4-2], που θα σας διδάξω στις ώρες της Γυμναστικής.» Δεν πρόλαβα να τελειώσω τη φράση και τα αγόρια πετάχτηκαν στον αέρα! Δεν κρατιόταν με τίποτε! Όταν μάλιστα τους έδειξα το βιβλίο «Η τέχνη του ποδοσφαίρου», που θα χρησιμοποιούσα στις προπονήσεις, όρμησαν κατά πάνω μου, για να το δουν από κοντά! Έλαμπαν από χαρά! Ζήτησα συγγνώμη από τα κορίτσια, που για ένα χρονικό διάστημα θα ασχολούμουν μόνον με τα αγόρια στη Γυμναστική.

Διαισθανόμουν ότι το ποδόσφαιρο θα γινόταν το κλειδί αυτοπειθαρχίας των μαθητών και όχι μόνον! Από την πρώτη κιόλας προπόνηση, η ένταση προσοχής των αγοριών χτύπησε κόκκινο! Ό,τι τους έλεγα, το έπιαναν με την πρώτη! Την ώρα εκείνη, έριχνα εμβόλιμα και μερικά ερωτήματα: «Πώς είναι δυνατόν να κατανοείται τόσο εύκολα τη θεωρία του ποδοσφαίρου και να δυσκολεύστε στα Μαθηματικά, που είναι πολύ πιο εύκολα; Γιατί να μην συνεργάζεστε τόσο καλά και στα άλλα μαθήματα;»

Τα μαθήματα ποδοσφαίρου πήγαιναν πακέτο με τις υποχρεώσεις που είχαν ως μαθητές. Το «πάρε-δώσε» ήταν μέρος της συμφωνίας και το έλεγχα καθημερινά. Και κάτι άλλο, πολύ σημαντικό! Το ποδόσφαιρο συνέβαλε στην αυτοπειθαρχία και στη συνεργασία των μαθητών, που ήταν και το ζητούμενο. Τα «αγρίμια» της τάξης σιγά-σιγά ημέρεψαν. Κατάλαβαν, τι σημαίνει ένταση προσοχής και ενδιαφέρον για το μάθημα, και τι σημαίνει αδιαφορία και αφηρημάδα. Και για να μην πολυλογώ, υπήρξε βελτίωση των μαθητών σε όλα τα μαθήματα. Αυτό φαινόταν καθαρά, σε όλα τα τεστ που έβαζα.

Στις προπονήσεις όλοι οι μαθητές διεκδικούσαν μια θέση βασικού παίκτη στην ομάδα. Τα έδιναν όλα! Παρόλο όμως τον ανταγωνισμό, υπήρχε ένα πολύ καλό κλίμα στην ομάδα! Όλοι οι μαθητές συμφωνούσαν με τις επιλογές που έκανα κι αυτό με ευχαριστούσε ιδιαίτερα! Δεν ήθελα κανένας μαθητής να αισθάνεται αδικημένος. Όλα τα προβλήματα τα συζητούσαμε και τα λύναμε επί τόπου. Είχα μια πολύ καλή επικοινωνία με όλους τους μαθητές!

Την ημέρα του ποδοσφαιρικού αγώνα, είχαμε μια ενθουσιώδη εξέδρα υποστήριξης της ομάδας από όλους τους μαθητές του σχολείου. Το σύνθημα «2° Οβρυάς, σημαίνει δύναμη», που ήταν γραμμένο σε ένα πανό, αντηχούσε στο γήπεδο! Ανάλογη εξέδρα είχε και το άλλο σχολείο. Ήθελαν, δεν ήθελαν, όλοι μπήκαν στο ρυθμό του αγώνα. Ακόμη και τα κορίτσια! Η παρουσία των δασκάλων στο γήπεδο, έδινε μια επισημότητα στον αγώνα. Ήμουν αισιόδοξος για τη νίκη. Το ίδιο και οι μαθητές. Η καλή προπόνηση έφερνε αυτή την αισιοδοξία!

Οι μαθητές μου έπαιζαν δυνατό και καθαρό ποδόσφαιρο. Συνεργάστηκαν πολύ καλά και η νίκη ήρθε άνετα, με σκορ 4-1. Το τέταρτο γκολ της ομάδας μου, έμελλε να μείνει στη μνήμη μου. Ήταν καρπός άριστης συνεργασίας. Η μπάλα ξεκίνησε από την άμυνά μας και με γρήγορες, συρτές πάσες έφθασε

στην επίθεση, όπου ο Δημήτρης με δυνατό σουτ την έστειλε στα δίχτυα! Κατά τη διάρκεια της φάσης, οι αντίπαλοι δεν κατάφεραν ούτε να αγγίξουν τη μπάλα! Ήταν μια προσπάθεια, που απέσπασε το θαυμασμό των δασκάλων. Την άλλη ημέρα, στην κριτική του αγώνα που κάναμε στην τάξη, ο Δημήτρης αποτύπωσε την ομορφιά του τέταρτου γκολ με το δικό του τρόπο. Σήκωσε το χέρι του και είπε: «Κύριε, το τέταρτο γκολ ήταν ζωγραφιά!»

Πέντε χρόνια αργότερα, μια ομάδα μαθητών από αυτή την τάξη, με επισκέφτηκε στο 47^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών, όπου διδάσκα την εποχή εκείνη. Ένωσα ιδιαίτερη χαρά και συγκίνηση! Στα μάτια τους είδα την ίδια αγάπη, τον ίδιο σεβασμό, την ίδια ευγνωμοσύνη! Σαν να μην είχε περάσει ο χρόνος! Χαριτολογώντας ζήτησα τη βοήθειά τους, για τη δημιουργία ποδοσφαιρικής ομάδας στο 47^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών. Χαμογέλασαν και ανταπέδωσαν το χιούμορ, με την υπόσχεση ότι θα με βοηθήσουν. Ίσως να μην είχε νόημα να γράψω αυτή την ιστορία, αν το ποδόσφαιρο δεν είχε συμβάλει στην πολύ καλή λειτουργία της ΣΤ΄ τάξης.

Κλείνοντας, θα ήθελα να επισημάνω, ότι οι σχολικές δραστηριότητες θα πρέπει να πηγάζουν, κυρίως, από τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Ο δάσκαλος επιβάλλεται να ακούει τους μαθητές του, γιατί έτσι επιτυγχάνεται η δημοκρατική λειτουργία της τάξης και βελτιώνονται οι παιδαγωγικές σχέσεις.

Ιωάννινα 30 Απριλίου 2017

Ένα απρόοπτο γεγονός!

Ως δάσκαλος, διευθυντής και σχολικός σύμβουλος, πάντα ήμουν στη διάθεση των γονέων, όταν ζητούσαν εκτάκτως να επικοινωνήσουν μαζί μου. Έτσι λυνόταν αρχειτά προβλήματα, που αρχικά φαινόταν πολύ δύσκολα. Η επιτυχία του παιδαγωγικού και διδακτικού έργου, προϋποθέτει μια καλή συνεργασία του δασκάλου με τους γονείς. Οι περισσότεροι γονείς είναι συνεργάσιμοι, αλλά υπάρχουν και γονείς που αδιαφορούν για την πρόοδο των παιδιών τους, ενώ άλλοι που επεμβαίνουν αρνητικά στο εκπαιδευτικό έργο. Το γεγονός που θα σας αφηγηθώ, ανάγεται στην τελευταία περίπτωση.

Δίδασκα σε πολυθέσιο Δημοτικό Σχολείο, όταν ένα πρωινό του Νοέμβρη, βρήκα στην έδρα της τάξης ένα σημείωμα, που έγραφε επί λέξει: «Κύριε Τασινέ, το γιο μου τον στέλνω στο σχολείο να μαθαίνει γράμματα κι όχι να ακούει ιστορίες για το Πολυτεχνείο. Αν θέλετε να μάθετε ποιος είμαι, καλέστε με». Στο τέλος υπήρχε η υπογραφή και το ονοματεπώνυμο του αποστολέα. Άμεση ήταν η απάντησή μου: «Την ερχόμενη Τετάρτη, στις εφτά το απόγευμα, που θα έχουμε ενημέρωση γονέων, θα είμαι στη διάθεσή σας, να συζητήσουμε και αυτό το θέμα». Τον εν λόγω πατέρα, δεν τον είχα δει ποτέ στο σχολείο. Γνώριζα μόνον ότι ήταν πολύτεχνος. Εκείνη την εποχή, η γιορτή του Πολυτεχνείου και τα τραγούδια του Μίκη Θεοδωράκη, δεν γινόταν εύκολα αποδεκτά απ' όλους τους γονείς. Την Τετάρτη το απόγευμα, αφού τέλειωσα το διδακτικό μου ωράριο, παρέμεινα στην έδρα της τάξης για να ενημερώσω

τους γονείς. Κάθε πατέρας που έμπαινε στην τάξη, τον κοιτάζα προσεκτικά. Η φυσιογνωμία κανενός δεν έδειχνε ανήσυχη. Εκεί που ετοιμαζόμουν να τους καλωσορίσω, εμφανίζεται στην πόρτα ένας τύπος, βγαλμένος από αμερικάνικο φιλμ-νουάρ. Ξερακιανός, μετρίου αναστήματος, με κοκάλινα γυαλιά μυωπίας, καπαρντίνα, καβουράκι και γραβάτα. Όλα σε σκούρο χρώμα. Στάθηκε όρθιος στο τέλος της αίθουσας και το βλέμμα του ήταν ασταθές. Του πρότεινα να καθίσει, αλλά αρνήθηκε. Έδειχνε ανήσυχος και υπέθεσα ότι αυτός ήταν ο συντάκτης του σημειώματος.

Καλωσόρισα τους γονείς και τους ευχαρίστησα που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μου. Πάντα είχα ως αρχή, να κάνω μια γενική τοποθέτηση για τον τρόπο που εργάζομαι στην τάξη και μετά να αρχίζω την ατομική ενημέρωση. Τελειώνοντας τη γενική τοποθέτηση, θεώρησα σκόπιμο, να τους διαβάσω την εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας, σχετικά με την υποχρέωση που είχα ως δάσκαλος, να μιλήσω στα παιδιά για τα γεγονότα του Πολυτεχνείου. Στη συνέχεια τους διάβασα το σημείωμα του πατέρα, χωρίς να αναφέρω το όνομά του, σχολιάζοντας ότι η απαίτησή του είναι σε αντίθεση με την εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας. Πριν προλάβω να ολοκληρώσω τη φράση, ο συντάκτης του σημειώματος αποκαλύφθηκε μόνος του, κατόπιν οξείας αντιπαράθεσης που είχε με μερικούς γονείς. Ήταν αυτός που υποψιάστηκα. Ζήτησα να ηρεμήσουν τα πνεύματα και του έδωσα το λόγο. Με ευθύ τρόπο μου είπε: «Τώρα δάσκαλε, δεν τα έχω μαζί σου. Τα έχω με το Υπουργείο Παιδείας». Ξανάρχισε νέος κύκλος αντιπαράθεσης. Ζήτησα εκ νέου να ηρεμήσουν τα πνεύματα, μετά τις εκατέρωθεν εξηγήσεις που δόθηκαν.

Ήταν παρόντες όλοι οι γονείς των μαθητών και έβλεπα η ενημέρωση να τραβάει μέχρι της εννιά το βράδυ. Παραδόξως, ο εν λόγω πατέρας δεν βιαζόταν καθόλου. Μου έκανε εντύπωση

ότι περίμενε υπομονετικά, επιδιώκοντας να ενημερωθεί τελευταίος. Μόλις έμεινε μόνος στην τάξη, ήρθε προς την έδρα. Άρχισα κατευθείαν την ατομική ενημέρωση, αγνοώντας το σημείωμα που μου είχε στείλει. Ο γιος του ήταν πολύ καλός μαθητής και η συμπεριφορά του ήταν άριστη. Συμμετείχε ενεργά στις διδασκαλίες όλων των μαθημάτων και σημείωνε πολύ καλές επιδόσεις στα τεστ που έβαζα. Κι ενώ του έλεγα όλα αυτά τα ενδιαφέροντα λόγια για το γιο του, ένιωθα να μην επικοινωνεί μαζί μου. Κάπου αλλού είχε το μυαλό του. Τέλειωσα την ενημέρωση, τον καληνύχτισα και σηκώθηκα να φύγω. Μια δεύτερη όμως έκπληξη με περίμενε, όταν μου είπε: «Δάσκαλε, πάμε να πιούμε ένα ουϊσκάκι στο σπίτι μου;» Παρόλο ότι αιφνιδιάστηκα, άμεση ήταν η απάντησή μου: «Θα το πιούμε, αλλά όχι στο σπίτι σου, στην πλατεία». Επέμενε όμως τόσο πολύ για το σπίτι του, που δεν θέλησα να του χαλάσω το χατίρι. Δεν είχα εξάλλου κανένα αρνητικό συναίσθημα απέναντί του. Το σημείωμά του, το είχα ήδη ξεχάσει.

Είχε νυχτώσει για τα καλά. Ξεινήσαμε με τα πόδια και γρήγορα φθάσαμε έξω από το σπίτι του. Ήταν μια παλιά, πέτρινη μονοκατοικία. Περνώντας μέσα αντίκρουσα ένα σκοτεινό διάδρομο, που στο βάθος φωτιζόταν απ' τη δεξιά μεριά, από μια ανοιχτή πόρτα. Προχωρήσαμε προς το φως. Παρόλο ότι μπήκα σε σπίτι πολύτεκνης οικογένειας, δεν ακούστηκε ούτε μία παιδική φωνή! Ξαφνικά, ο διάδρομος σκοτεινίασε, όταν στην πόρτα, απ' όπου ερχόταν το φως, εμφανίστηκε ένας ψηλός, ευτραφής άντρας με μουστάκι. Φορούσε μαύρο σαρίκι, μαύρο πουκάμισο, μαύρο παντελόνι και τα μπατζάκια του ήταν χωμένα σε ψηλές μαύρες μπότες. Ήταν Κρητικός και το έδειχνε. Οι συστάσεις από τον οικοδεσπότη έγιναν επί τόπου: «Δάσκαλε, να σε συστήσω με το φίλο μου από την Κρήτη...» Το όνομά του το έχω ξεχάσει. Δεν ξέχασα όμως, τη σφιχτή χειραψία που είχαμε.

Η πόρτα που φώτιζε το διάδρομο, οδηγούσε στο σαλόνι. Περάσαμε μέσα, και πριν καθίσω, έριξα μια περιφερειακή ματιά στα κάδρα που ήταν κρεμασμένα στους τοίχους. Αιφνιδιάστηκα! Το σαλόνι κοσμούσε ο βασιλιάς Κωνσταντίνος, η βασίλισσα Άννα-Μαρία και η γέφυρα του Γοργοπόταμου. Με κοίταζαν και οι δύο στα μάτια, σαν να περίμεναν κάτι να πω. Δεν είπα όμως τίποτε. Κάθισα στην καρέκλα και περίμενα αυτούς τι θα μου πουν. Ούτε κι αυτοί είπαν τίποτε. Μια αμήχανη σιωπή κυριαρχούσε στο σαλόνι. Το σκηνικό άλλαξε, όταν ο οικοδεσπότης χτύπησε τα χέρια παλαμάκια και φώναξε: «Γυναίκα, φέρε μας τρία ούισκι. Το δικό μου ούισκι, στο δικό μου ποτήρι.» Η τελευταία φράση δεν ακούστηκε καλά στα αυτιά μου. Σίγουρα κάτι σηματοδοτούσε, αλλά τι;

Ύστερα από λίγο, εμφανίστηκε στο σαλόνι η οικοδέσποινα, κρατώντας ένα δίσκο με τρία ποτήρια και ένα μπουκάλι ούισκι Ballantines. Με την πρώτη ματιά που έριξα στο δίσκο, αμέσως εντόπισα το δικό του ποτήρι! Το μαρτυρούσε το αυτοκόλλητο του βασιλιά Κωνσταντίνου που είχε επάνω. Με μια πολύ γρήγορη κίνηση έπιασα αυτό το ποτήρι και είπα: «Σήμερα, θα πιώ ούισκι με το ποτήρι του βασιλέως». Τους αιφνιδίασα και τους τρεις! «Δάσκαλε, σ' αρέσει να με δουλεύεις;» ήταν η ετοιμόλογη απάντησή του βασιλόφρονα πατέρα. Χαμογέλασα, δίχως να πω τίποτε. Η οικοδέσποινα μας σερβίρισε και αποχώρησε από το σαλόνι.

Με την ευχή «στην υγιά μας», ο οικοδεσπότης με το φίλο του άρχισαν αμέσως να πίνουν. Ύστερα από λίγο, ήπια κι εγώ μια γουλιά. Εκπέμαμε σε διαφορετικά μήκη κύματος και η επικοινωνία ήταν δύσκολη. Ήπιαμε το πρώτο ούισκι σχετικά γρήγορα και οι τρεις, εξαιτίας της αμηχανίας που υπήρχε. Ο οικοδεσπότης, χωρίς να μας ρωτήσει, έβαλε κι ένα δεύτερο ούισκι. Ο πάγος άρχισε να σπάει. Τον ρώτησα να μου πει, για ποιό λόγο έβαλε στο σαλόνι τη γέφυρα του Γοργοπόταμου. Με αιφ-

νιδίασε, όταν μου είπε, ότι στην ανατίναξη της γέφυρας έλαβε κι αυτός μέρος, ως στρατιώτης της αντιστασιακής οργάνωσης Ε.Δ.Ε.Σ (Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος). Με μεγάλο ενθουσιασμό μιλούσε γι' αυτές τις ηρωικές στιγμές και με μεγάλο ενδιαφέρον τον άκουγα! Η αμηχανία όλων είχε υποχωρήσει.

Ως γνωστό, στην ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοπόταμου, έλαβε μέρος και η αντιστασιακή οργάνωση Ε.Λ.Α.Σ (Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός) και μια ομάδα Άγγλων κομάντος. Θέλοντας να τονίσω την ενότητα των Ελληνικών αντιστασιακών οργανώσεων στον κατακτητή, είπα: «Η ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοπόταμου, είναι η κορυφαία πράξη της Εθνικής Αντίστασης, γιατί ενσαρκώνει την ενότητα του Ελληνικού λαού. Μια ενότητα, που δυστυχώς, διαδέχτηκε ο εμφύλιος πόλεμος». Όταν είπα τη φράση «εμφύλιος πόλεμος», με διέκοψε και είπε: «Συμμοριτοπόλεμος ήταν δάσκαλε!» Απάντησα με ένα ελαφρύ χαμόγελο, αποφεύγοντας μια νέα αντιπαράθεση μαζί του.

Για τα γεγονότα το 1973 στο Πολυτεχνείο και για το δημοψήφισμα του βασιλιά το 1974, δεν είπαμε τίποτε. Υπήρξε μια εκατέρωθεν διακριτικότητα. Ούτε για το γιο του είπαμε τίποτε. Τη συζήτηση μονοπώλησε η ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοπόταμου. Επέμενε να βάλει κι ένα τρίτο ούισκι, αλλά αρνήθηκα. Η ώρα είχε περάσει. Ήμουν δυο ώρες στο σαλόνι και δεν είχα ακούσει ούτε μία παιδική φωνή! Σηκώθηκα για να φύγω και με ξεπροβόδισαν μέχρι την πόρτα, όπου με αποχαιρέτησαν διά χειραψίας και οι δύο. Κατευθύνθηκα σκεπτικός προς την πλατεία. Το μυαλό μου δεν έφευγε από τα αναπάντητα ερωτήματα, της μυστήριας αυτής επίσκεψης. Όμως, «ουδέν κρυπτόν υπό τον ήλιον». Την άλλη ημέρα με πλησίασε η κόρη του βασιλόφρονος πατέρα στην αυλή του σχολείου και χωρίς να επιδιώξω κάποια συζήτηση μαζί της, μου είπε: «Κύριε Τάσο,

χθες ο πατέρας μου ήθελε να σας δείξει ποιος είναι». Χαμογέλασα! «Εσύ που το ξέρεις αυτό; αφού δεν ήσουν χθες στο σπίτι;» τη ρώτησα. «Στο διπλανό δωμάτιο ήμουν και καθόμουν με τα αδέρφια μου ήσυχα», μου απάντησε. Τελικά, «από μικρό κι από τρελό μαθαίνεις την αλήθεια». Ολοκληρώνοντας την αφήγηση να γράψω, ότι ο εν λόγω πατέρας, ουδέποτε ξαναδημιούργησε πρόβλημα στο σχολείο.

Αναφέρθηκα στο συγκεκριμένο γεγονός για να επισημάνω, κυρίως στους νέους εκπαιδευτικούς, ότι η συνεργασία με τους γονείς δεν είναι πάντα εύκολη. Ενδέχεται να αντιμετωπίσουν και δύσκολες καταστάσεις. Πρέπει να είναι ψύχραιμοι και να συζητούν καλοπροαίρετα και με επιχειρήματα με τους γονείς, γιατί μόνον έτσι επιλύονται τα προβλήματα, που αρχικά φαίνονται πολύ δύσκολα. Η πάγια θέση μου, ήταν και είναι, η ενημέρωση των γονέων να γίνεται μια συγκεκριμένη ημέρα στο σχολείο, μετά τη λήξη των μαθημάτων. Την ημέρα αυτή ο δάσκαλος να είναι καλά προετοιμασμένος, ώστε να προσφέρει στους γονείς μια τεκμηριωμένη, γενική και ατομική ενημέρωση. Αν όμως υπάρχουν και γονείς, που δεν μπορούν να έρθουν στην τακτική ενημέρωση, ο δάσκαλος πρέπει να τους δέχεται μια άλλη ημέρα στο σχολείο. Οι έκτακτες όμως αυτές ενημερώσεις, να μη γίνονται στα διαλείμματα, γιατί εκτός του ότι ο χρόνος είναι περιορισμένος, εμποδίζεται και η ομαλή λειτουργία του σχολείου. Όλες οι ενημερώσεις των γονέων, τακτικές και έκτακτες, πρέπει να γίνονται εκτός διδακτικού ωραρίου. Χωρίς αμφιβολία, όταν υπάρχει καλή συνεργασία του δασκάλου με τους γονείς, πάνω σε σωστές θέσεις, είναι ό,τι το καλύτερο για το εκπαιδευτικό έργο. Η συνεργασία όμως αυτή, δεν είναι πάντα δεδομένη. Μερικοί γονείς, δικαίως ή αδικίως, ενίοτε έχουν διαφορετική άποψη από το δάσκαλο, σε κάποιο παιδαγωγικό ή διδακτικό θέμα. Αυτό όμως από μόνο του, δεν είναι αρνητικό. Γίνεται αρνητικό, όταν οι γονείς υποτιμούν την άπο-

ψη του δασκάλου μπροστά στα παιδιά τους ή όταν ο δάσκαλος υποτιμά την άποψη των γονέων μπροστά στην τάξη. Τότε, το παιδί βρίσκεται στο κέντρο μιας διελκυστίνδας, που από τη μια μεριά τραβάει ο δάσκαλος και από την άλλη ο γονέας. Το παιδί εύλογα αναρωτιέται: Ποιος από τους δύο έχει δίκιο; Όταν το παιδί αγαπά το δάσκαλο, το «παιδαγωγικό τράβηγμα» - όπως το έχω ονομάσει - έχει το προβάδισμα. Ανεξάρτητα, όμως, από ποια μεριά θα γείρει το «τράβηγμα», το παιδί βιώνει μια αβεβαιότητα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Οι διαφωνίες μεταξύ γονέων και δασκάλου, όταν υπάρχουν, καλό είναι να συζητούνται καλοπροαίρετα, χωρίς εικατέρωθεν υποτιμήσεις. Δεν μιλάω φυσικά, για αιχραίες και επιθετικές διαφωνίες, που εμποδίζουν το εκπαιδευτικό έργο. Μιλάω για καλοπροαίρετες διαφωνίες, που μπορεί να οδηγήσουν σε συνθέσεις απόψεων και να εμπλουτίσουν το εκπαιδευτικό έργο. Αν όμως οι διαφωνίες πηγάζουν από γονείς που ζηλεύουν το δάσκαλο, επειδή το παιδί τους τον αγαπά, τότε τα πράγματα δυσκολεύουν. Η ζήλια αυτή είναι αρρώστια για το εκπαιδευτικό έργο, γι' αυτό και όταν εκδηλώνεται, πρέπει να υποβαθμίζεται από το δάσκαλο, όσο μπορεί περισσότερο.

Μερικοί γονείς δεν συνειδητοποιούν ότι, όταν χάνουν την επικοινωνία με τα παιδιά τους, δεν φταίει ο αγαπητός δάσκαλος, αλλά τα δικά τους λάθη. Ο δάσκαλος κάνοντας σωστά τη δουλειά του, άθελά του μερικές φορές συμβάλλει, να συνειδητοποιούν τα παιδιά τα λάθη των γονιών τους. Σε αυτή την περίπτωση, όταν υπάρχει σωστή συνεργασία δασκάλου και γονέων, το πρόβλημα λύνεται. Το παιδί ξεφεύγει από το «τράβηγμα» και αποδίδει πολύ καλύτερα σε όλα τα μαθήματα.

Κάνοντας μια γενική ανασκόπηση στο θέμα της συνεργασίας μου με τους γονείς, έχω να πω, ότι υπήρξε άριστη. Οι δυστορες προβληματικές συνεργασίες που είχα στη διάρκεια της εκπαιδευτικής μου θητείας, απλώς επιβεβαιώνουν τον κανόνα.

Το εκπαιδευτικό μου έργο χρωστάει πολλά στους γονείς, γι' αυτό και θα ήθελα, για άλλη μια φορά, να τους ευχαριστήσω δημόσια!

Ιωάννινα 30 Απριλίου 2018

Στο τσαντίρι της Αγάπης

Το περιστατικό που θα σας αφηγηθώ έλαβε χώρα στο 64^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών στο οποίο ήμουν διευθυντής την τριετία 1999-2002.

Ήταν Φθινόπωρο του 2001, όταν ήρθε στο γραφείο μου μια εγκύκλιος από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Πατρών, που μου γνωστοποιούσε την ημερομηνία κατά την οποία θα γινόταν ο εμβολιασμός των μαθητών της Α` τάξης στο σχολείο μου. Ειδοποίησα εγγράφως τους γονείς, ώστε την ημέρα αυτή οι μαθητές να έχουν μαζί τους το βιβλιάριο υγείας. Την ημέρα του εμβολιασμού ήρθαν στο σχολείο μου ένας γιατρός και μια νοσοκόμα. Αφού έκαναν τα εμβόλια ο γιατρός με ρώτησε αν ήταν όλοι οι μαθητές παρόντες. Του απάντησα ότι απουσιάζει μια τσιγγάνα μαθήτρια, η Αγάπη. Αμέσως, ζήτησε να μάθει αν γνωρίζω που μένει ή αν έχω κάποιο τηλέφωνο. Τον πληροφόρησα ότι μένει δίπλα στο κολυμβητήριο της Αγυιάς σε τσαντίρι και ότι έχω το κινητό τηλέφωνο της μητέρας. Ακούγοντας ότι μένει σε τσαντίρι μού ζήτησε, αν μπορώ, να τον πάω εκεί για να κάνει το εμβόλιο. Με εξέπληξε η ευαισθησία και η ευθύνη του! Χωρίς δεύτερη σκέψη τού είπα ότι θα τον πάω. Τηλεφώνησα στη μητέρα της Αγάπης και την πληροφόρησα ότι σε δέκα λεπτά θα είμαστε στο τσαντίρι με το γιατρό και τη νοσοκόμα για να κάνουμε το εμβόλιο της κόρης της. Καθ' οδόν για το τσαντίρι ο γιατρός μου εξήγησε ότι η τσιγγάνα μαθήτρια είχε τη μεγαλύτερη ανάγκη - σχετικά με τα άλ-

λα παιδιά - να κάνει αυτό το εμβόλιο, λόγω των δύσκολων συνθηκών διαβίωσης. Όση ώρα οδηγούσα, ο θαυμασμός μου για το ανθρωπιστή γιατρό μεγάλωνε! Έβλεπε τη δουλειά του ως λειτουργημά!

Η μητέρα της Αγάπης μάς περίμενε στο δημόσιο δρόμο και μας κατηύθυνε στο χωράφι, όπου ήταν στημένο το τσαντίρι της. Ήταν μια μεγάλη ορθογώνια σιηνή, στρατιωτικού τύπου, χρώματος μπεζ. Περιφερειακά η σιηνή ήταν τεντωμένη με χοντρά σκοιινιά, τα οποία ήταν δεμένα σε μεταλλικούς πασσάλους που ήταν μπηγμένοι στη γη. Μόλις η Αγάπη είδε το αυτοκίνητο, ήρθε χαρούμενη προς το μέρος μας. Στο σχολείο ήταν πάντα συνεσταλμένη και μελαγχολική. Παρουσίαζε παρατεταμένη δυσκολία προσαρμογής, έλαιγε διαρκώς και έκανε πολλές απουσίες. Στο τσαντίρι, όμως, τη βρήκα ζωηρή και χαρούμενη. Με θάρρος πλησίασε το αυτοκίνητο να μας προϋπαντήσει. Όταν όμως με είδε, ξαφνιάστηκε. Φοβήθηκε ότι θα την έπαιρνα στο σχολείο κι άρχισε να τρέχει προς την άκρη του χωραφιού. Από πίσω κι ο πατέρας της να της φωνάζει να σταματήσει. Η Αγάπη, όμως, διαρκώς έτρεχε. Έφθασε μέχρι το δημόσιο δρόμο. Εκεί την έπιασε ο πατέρας της και της έριξε μερικά χαστούκια. Στη συνέχεια τραβώντας την από το χέρι την έφερε κλαμένη προς το μέρος μας. Η Αγάπη μόλις αντίκρισε τη σύριγγα άρχισε να κλαίει ακόμη πιο δυνατά. Ο γιατρός της έπιασε το χέρι και η νοσοκόμα της έκανε το εμβόλιο. Στη συνέχεια ο πατέρας της μας πρότεινε να περάσουμε στο τσαντίρι για καφέ. Δεχτήκαμε την πρότασή του.

Ήταν η πρώτη φορά που έμπαινα σε τσιγγάνικο τσαντίρι. Μπαίνοντας μέσα αντίκρισα έναν ενιαίο περιποιημένο χώρο. Η σκεπή στηριζόταν σε τρεις χοντρούς ορθοστάτες από κορμούς δέντρων, που ήταν τοποθετημένοι κατά μήκος του χώρου. Το δάπεδο ήταν καλυμμένο με μια λεπτή στρώση τσιμέντου. Στην αριστερή γωνία υπήρχε μια γεννήτρια παραγωγής

ηλεκτρικού ρεύματος που τροφοδοτούσε έναν κεντρικό λαμπτήρα. Στη δεξιά γωνία υπήρχε ένας νεροχύτης, ένα πετρογιάζ και ένα τραπέζι με καρέλες. Στην αριστερή πλευρά υπήρχαν δύο μεταλλικά κρεβάτια στη σειρά και άλλα δύο απ' τη δεξιά πλευρά, με τον ίδιο τρόπο τοποθετημένα. Ανάμεσα στα κρεβάτια ήταν στρωμένο ένα πολύχρωμο χαλί και στο βάθος υπήρχε ένας μεγάλος μπόγος με στοιβαγμένα χαλιά και κουβέρτες.

Καθίσαμε στο μέσον της σκηνής γύρω από ένα μεταλλικό βαρέλι, που λειτουργούσε ως ξυλόσομπα. Η γιαγιά της Αγάπης μάς έψησε καφέ στα κάρβουνα. Τους άρεσε πολύ που ήμασταν καταδεικτικοί και φιλικοί μαζί τους.

Πίνοντας τον καφέ μού δόθηκε η ευκαιρία να αναφερθώ στη δυσκολία προσαρμογής της Αγάπης στο σχολείο. Το γεγονός ότι η Αγάπη δεν είχε φοιτήσει στο Νηπιαγωγείο, δυσκόλευε την προσαρμογή της στο Δημοτικό. Τους επισήμανα ότι για ένα καλό ξεκίνημα, θα πρέπει η Αγάπη να έρχεται καθημερινά στο σχολείο και οι ίδιοι να συνεργάζονται με τη δασινάλα της τάξης. Έδειχναν να συμφωνούν μαζί μου.

Φεύγοντας όλη η οικογένεια μας ξεπροβόδισε μέχρι το αυτοκίνητο. Ακόμη και η Αγάπη! Όταν μας αποχαιρέτησαν είδα στα μάτια τους την ευγνωμοσύνη.

Την άλλη ημέρα επαίνεσα στους συναδέλφους μου τον ανθρωπιστή γιατρό, που στο τσαντίρι της Αγάπης τίμησε τον όρκο του Ιπποκράτη! Ακόμη, επαίνεσα τη νοσοκόμα που ακολούθησε το γιατρό στο τσαντίρι. Λυπάμαι πολύ, που δεν κατέγραφα τα ονόματά τους για να τα αναφέρω.

Η εμπειρία που είχα ως διευθυντής σχετικά με τη φοίτηση των τσιγγάνων μαθητών, μου αποκάλυψε ότι η ένταξή τους στη σχολική ζωή είναι πολύ δύσκολη υπόθεση. Την τριετία (1999-2002), ήταν εγγεγραμμένοι στο σχολείο μου πέντε τσιγγάνοι μαθητές, οι οποίοι βάσει της ηλικίας τους έπρεπε να φοιτούν

σε μεγαλύτερες τάξεις. Ο ένας μαθητής εξ αυτών δεν εμφανίστηκε ποτέ στο σχολείο. Οι άλλοι δύο φοίτησαν μόνον τρεις μήνες, με πολλές όμως απουσίες ενδιάμεσα. Η Αγάπη, που πίστεψα ότι ως μαθήτρια της Α` τάξης θα ενταχθεί στη σχολική ζωή, με διέψευσε. Έκανε πολλές απουσίες και μετά τα Χριστούγεννα δεν ξαναήρθε στο σχολείο. Και η πιο τραγική περίπτωση αφορά τη μαθήτρια που ερχόταν καθημερινά στο σχολείο. Της άρρεσε να παρακολουθεί όλα τα μαθήματα και ιδιαίτερα τα Μαθηματικά. Ξαφνικά, σταμάτησε να έρχεται. Προσπάθησα μέσω της οικογένειας να την επαναφέρω στο σχολείο, αλλά δεν τα κατάφερα. Μετά τρεις μήνες τη συνάντησα τυχαία σε μια καφετέρια στην πλατεία Τριών Συμμάχων να ζητιανεύει. Μόλις με αντιλήφθηκε, απομακρύνθηκε με γοργά βήματα. Χωρίς αμφιβολία, η φτώχεια της οικογένειας την είχε ωθήσει στην επαιτεία. Το γεγονός αυτό με προσγείωσε ξανά στη σκληρή πραγματικότητα αυτών των παιδιών.

Στο σχολείο μου, παρόλο ότι δεν υπήρξε κανένα φαινόμενο ρατσισμού, δεν στέριωσε κανέναν τσιγγάνο μαθητή. Όλες οι προσπάθειές μου να πείσω τους μαθητές και τους γονείς τους για τη χρησιμότητα του σχολείου, απέβησαν άκαρπες. Τελικά, η φτώχεια αυτών των ανθρώπων καθορίζει τις επιλογές τους.

Ερευνώντας τα επαγγέλματα των τσιγγάνων γονιών, διαπίστωσα ότι όλοι τους ήταν μικροπωλητές χαλιών και αγροτικών προϊόντων στις λαϊκές αγορές των Πατρών. Αρκετοί από αυτούς μάλιστα, δεν είχαν μόνιμη κατοικία. Μετακινούνταν διαρκώς σε διάφορες πόλεις και έπαιρναν μαζί τους και τα παιδιά.

Η συνεχόμενη ανέχεια σε συνδυασμό με τον τσιγγάνικο τρόπο ζωής, έχει ως επακόλουθο να ανακυκλώνεται ο αναλφάβητισμός στους καταυλισμούς από γενιά σε γενιά. Όταν η ζωή είναι τόσο σκληρή, τα κληύγματα περί χρησιμότητας του σχολείου δεν πιάνουν στους τσιγγάνους.

Πιστεύω ότι το κράτος καλώς έπραξε, που άρχισε να δίνει ένα οικονομικό επίδομα στους τσιγγάνους γονείς, που στέλνουν τα παιδιά τους στο σχολείο. Το επίδομα αυτό όμως, θα πρέπει να δίνεται στο τέλος της σχολικής χρονιάς κι όχι στην αρχή. Οι υπηρεσίες που χορηγούν αυτά τα επιδόματα, θα πρέπει να ενημερώνονται από τους διευθυντές των σχολείων για τη διαρκή φοίτηση των τσιγγάνων μαθητών. Έτσι, θα υπάρχει ένα διαρκές οικονομικό κίνητρο, ώστε τα παιδιά των τσιγγάνων να ολοκληρώνουν τη φοίτησή τους στο Δημοτικό Σχολείο. Ακόμη, το κράτος πρέπει να φροντίσει, ώστε να υπάρχουν καλές συνθήκες υγιεινής στους τσιγγάνικους καταυλισμούς.

Με λίγα λόγια χρειάζονται χρήματα για την καταπολέμηση του τσιγγάνικου αναλφαβητισμού. Με τα κηρύγματα και τα ευχολόγια το πρόβλημα δεν λύνεται. Οι τσιγγάνοι είναι μια ιδιαίτερη και ευάλωτη μειονότητα, που έχει άμεση ανάγκη τη φροντίδα του κράτους. Ας μην ξεχνάμε ότι η ακραία φτώχεια σε συνδυασμό με τον αναλφαβητισμό, είναι αιτίες που γεννούν την παραβατικότητα. Καταπολεμώντας τις αιτίες αυτές, προλαμβάνεις και την παραβατικότητα. Πιστεύω ότι το κράτος μπορεί να μειώσει τον τσιγγάνικο αναλφαβητισμό, με την εφαρμογή ενός καλού σχεδίου εκπαίδευσης.

Σήμερα, οι περισσότεροι τσιγγάνοι μαθητές αδυνατούν να αντεπεξέλθουν στο κανονικό πρόγραμμα μαθημάτων. Γι' αυτούς θα πρέπει να υπάρχει ένα παράλληλο πρόγραμμα στήριξης, το οποίο να παρακολουθούν καθημερινά, ώστε να μη βρισκονται εκτός τόπου και χρόνου. Στο εν λόγω πρόγραμμα να διδάσκονται τα βασικά μαθήματα, προσαρμοσμένα όμως στις δυνατότητές τους. Τα υπόλοιπα μαθήματα να τα διδάσκονται κανονικά, όπως και οι άλλοι μαθητές. Έτσι, η εκπαίδευσή τους θα ξεκινάει από μια ρεαλιστική βάση και δεν θα απογοητεύονται.

Κλείνοντας θα ήθελα να αφιερώσω το παρόν άρθρο στο γιατρό και τη νοσοκόμα, για την εξαιρετη πράξη τους στο τσαντίρι της Αγάπης!

Ιωάννινα 24 Νοεμβρίου 2019

Καλή πρακτική Ορθογραφίας

Η εφαρμογή μιας καλής πρακτικής ορθογραφίας στην τάξη, οδηγεί τους μαθητές στην ανάπτυξη στρατηγιών, για την ορθή γραφή των λέξεων. Στα χρόνια που ήμουν δάσκαλος, τα βιβλία της Γλώσσας είχαν δύο ασκήσεις ορθογραφίας: «Γράφω και μαθαίνω» και «Λέξεις για την καρτέλα». Ο τρόπος που έκανα τις δύο αυτές ασκήσεις στην τάξη, ήταν μια καλή πρακτική, η οποία μπορεί να εφαρμοστεί και σήμερα, όταν οι μαθητές ασκούνται σε κείμενο άγνωστης ορθογραφίας. Αναλυτικά, οι ενέργειές μου ήταν οι εξής:

Υπαγόρευα στην τάξη το «Γράφω και μαθαίνω», με δύο μαθητές να γράφουν στον πίνακα και οι υπόλοιποι στο τετράδιό τους. Μόλις τέλειωνε το γράψιμο, σήκωνα στον πίνακα δύο διορθωτές, ενώ οι υπόλοιποι διόρθωναν το τετράδιό τους. Στη συνέχεια, αξιοποιούσα δημιουργικά τα λάθη των μαθητών και ζητούσα την ορθογραφική αιτιολόγηση μερικών λέξεων. Επαναλάμβανα την ίδια διαδικασία και με τις «Λέξεις για την καρτέλα». Τέλος, έκανα δειγματοληπτικό έλεγχο δύο τετραδίων ορθογραφίας, σηματοδοτώντας στους μαθητές να είναι προσεκτικοί στην αυτοδιόρθωση. Με την καλή αυτή πρακτική, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα γινόταν εξέταση δύο ορθογραφικών ασκήσεων, αυτοδιόρθωση και αιτιολόγηση της γραφής μερικών λέξεων.

Στις μικρές τάξεις, που η αυτοδιόρθωση δεν μπορεί να λειτουργήσει ικανοποιητικά, καλό είναι ο δάσκαλος να διορθώνει με μολύβι τα λάθη και στη συνέχεια να ζητά από τους μαθητές,

να αντικαθιστούν τη διόρθωσή του με το δικό τους γραφικό χαρακτήρα. Έτσι οι μαθητές συνειδητοποιούν καλύτερα τα λάθη τους, δίχως να απογοητεύονται.

Στα χρόνια που εγώ ήμουν μαθητής, η ορθογραφία γινόταν με λάθος τρόπο. Ο δάσκαλος μας ζητούσε να απομνημονεύουμε την ορθογραφία και να τη γράφουμε στο τετράδιό μας χωρίς υπαγόρευση. Η διόρθωση που ακολουθούσε από το δάσκαλο με κόκκινο στυλό και χαμηλή βαθμολογία, όχι μόνον δεν ωφέλυνε, αλλά απογοήτευε τους μαθητές, που μερικές φορές έσχιζαν τα κοκκινισμένα φύλλα του τετραδίου ορθογραφίας.

Οι μαθητές με έμμεσο ή άμεσο τρόπο, στέλνουν διαρκώς μηνύματα στο δάσκαλο. Στο βαθμό που ο δάσκαλος προσλαμβάνει αυτά τα μηνύματα, έχουμε καλύτερευση των παιδαγωγικών σχέσεων και του εκπαιδευτικού έργου γενικότερα.

Κλείνοντας θα ήθελα να επισημάνω, ότι ο δάσκαλος στο μάθημα της Γλώσσας πρέπει να δίνει προτεραιότητα στην ανάλυση - μορφής και περιεχομένου - των κειμένων και στην παραγωγή νοημάτων, χωρίς βέβαια να παραμελεί την ορθογραφία, η οποία επιτυγχάνεται καλύτερα με την τεχνική της αυτοδιόρθωσης και την ορθογραφική αιτιολόγηση μερικών λέξεων.

Το σχετικό βίντεο που δημοσίευσα στο YouTube έχει τίτλο «Καλή πρακτική Ορθογραφίας».

Ιωάννινα 2 Νοεμβρίου 2017

Βίντεο στη διδασκαλία

Ο ετήσιος προγραμματισμός του εκπαιδευτικού μου έργου, πάντα εμπεριείχε μερικές διδακτικές προβολές, όταν το σχολείο διέθετε τον ανάλογο εξοπλισμό. Τα πρώτα χρόνια της θητείας μου έκανα διδακτικές προβολές με μηχανή σλάιντ και αργότερα με συσκευή αναπαραγωγής βίντεο.

Σήμερα, με την Ψηφιακή τεχνολογία και τη χρήση του Διαδικτύου, υπάρχει μεγάλη ευκολία διδακτικών προβολών στην τάξη. Η ευκολία όμως αυτή, δεν πρέπει να παρασέρνει το δάσκαλο να προβάλλει ασυλλόγιστα βίντεο εκτός τόπου και χρόνου.

Έντονα χαράχτηκε στη μνήμη μου η προβολή ενός μικρού βίντεο, από την Ολυμπιάδα του 1984 στο Λος Άντζελες, με πρωταγωνίστρια την Ελβετίδα Μαραθωνοδρόμο Γκαμπριέλα Άντερσεν. Θυμάμαι τους μαθητές μου να παρακολουθούν με ένταση προσοχής, τη συγκλονιστική προσπάθεια της αθλήτριας. Ενώ τερμάτισε 37^η στο Μαραθώνιο, συγκλόνισε τον κόσμο με τη δύναμη θέλησης και ψυχής, που επέδειξε στα τελευταία μέτρα του αγώνα! Η προσήλωσή της στο στόχο ήταν συγκινητική!

Η προβολή του εν λόγω βίντεο γινόταν πάντα προγραμματισμένα, στα πλαίσια ενός μικρού αφιερώματος που έκανα στις μεγάλες τάξεις για τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι η σύγχρονη τεχνολογία άνοιξε νέους ορίζοντες στη διδακτική πράξη. Ο δάσκαλος σήμερα, με έναν υπολογιστή στην έδρα, μπορεί εύκολα να έχει άμεση

πρόσβαση σε ένα πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό (κείμενα, εικόνες βίντεο, μουσική...), για όλες τις τάξεις και για όλα τα μαθήματα. Πρέπει όμως, να προηγείται μια καλή προετοιμασία του δασκάλου στο σπίτι, ώστε το υλικό που επιλέγει, να εντάσσεται μεθοδευμένα και με οικονομία χρόνου στην πορεία διδασκαλίας. Έτσι, ο δάσκαλος δεν θα πελαγοδρομεί κατά την ώρα της διδασκαλίας και δεν θα σπαταλά πολύτιμο διδακτικό χρόνο. Η διδασκαλία του θα βρίσκεται πάνω στις ράγες του προγραμματισμού, που θα τον οδηγούν στην επίτευξη των διδακτικών στόχων.

Ως επιμορφωτής, πάντα συνιστούσα στους εκπαιδευτικούς να προβάλλουν και μερικά βίντεο στους μαθητές, με την προϋπόθεση όμως, να τα εντάσσουν μεθοδευμένα και με οικονομία χρόνου στην πορεία διδασκαλίας. Έτσι, επιτυγχάνονται καλύτερα ορισμένοι διδακτικοί στόχοι.

Το σχετικό βίντεο που δημοσίευσα στο YouTube έχει τίτλο «Βίντεο στη διδασκαλία».

Ιωάννινα 21 Μαΐου 2017

Τεστ, ένα χρήσιμο εργαλείο στη διδακτική πράξη

Η διδακτέα ύλη για να αφομοιώνεται καλύτερα από τους μαθητές θα πρέπει η διδακτική μεθοδολογία του δασκάλου, μετάξυ των άλλων, να εμπεριέχει τεστ και επαναλήψεις.

Στα χρόνια που ήμουν δάσκαλος τα σχολικά βιβλία Μαθηματικών, Φυσικών και Γλώσσας, συνοδευόταν με κριτήρια αξιολόγησης (τεστ) και επαναληπτικά μαθήματα, που έπρεπε να γίνονται στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας. Η δοσμένη αυτή πρακτική δεν μπορούσε να ανταποκριθεί στη διδακτική μεθοδολογία του κάθε δασκάλου. Εκτός αυτού οι μαθητές εκ των πρότερων είχαν στα χέρια τους αυτά τα τεστ και τα επαναληπτικά μαθήματα, με αποτέλεσμα να μειώνεται η πρακτική τους αξία. Για το λόγο αυτόν έβαζα τα δικά μου τεστ - λίγα και προσεγμένα - και έκανα τις δικές μου συχνές επαναλήψεις, που πήγαιναν απ' τη δυναμική της δικής μου τάξης. Τα προικασκευασμένα τεστ και τα επαναληπτικά μαθήματα των σχολικών βιβλίων τα κάναμε όλοι μαζί στην τάξη, όπως και τα άλλα κεφάλαια.

Τα τεστ που έβαζα κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς εξυπηρετούσαν πάντα κάποιο διδακτικό σκοπό. Επεδίωκα με τα τεστ αυτά από τη μια να εντοπίζω τις αδυναμίες των μαθητών κι από την άλλη να τσεκάρω την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας μου. Έκανα πάντα ατομική κριτική στα τεστ επισημαίνοντας λάθη, αδυναμίες, προσπάθειες και καλές επιδόσεις. Όταν παρατηρούσα πολλά λάθη, έκανα στοχευμένες επα-

νορθωτικές διδασκαλίες και επαναλήψεις. Είχα ως αρχή να μην βαθμολογώ τα τεστ, ώστε να μην δημιουργώ άγχος στους μαθητές και χάνεται η ουσία.

Δεν ανακρίνω ποτέ στους μαθητές την ημέρα που έβαζα τεστ. Σκοπός μου ήταν σε ανύποπτο χρόνο να διαπιστώνω, αν υπήρξε αφομοίωση της διδακτέας ύλης ή αν απαιτούνται επανορθωτικές διδασκαλίες και επαναλήψεις. Πάντα έλεγα στους μαθητές μου να προσπαθούν μόνοι τους να απαντούν στα τεστ, για να εντοπίζω με ακρίβεια τις αδυναμίες τους και να τους βοηθάω. Για το λόγο αυτόν εφάρμοζα μια καλή πρακτική:

Χώριζα τον πίνακα στη μέση, γράφοντας από τη δεξιά μεριά τον αριθμό ένα και από την αριστερή μεριά τον αριθμό δύο. Όσοι μαθητές καθόταν δεξιά του θρανίου ασχολούνταν με τις ασκήσεις που έγραφα στη δεξιά μεριά του πίνακα και σημείωναν στο γραπτό τους τον αριθμό ένα. Όσοι μαθητές καθόταν αριστερά του θρανίου ασχολούνταν με τις ασκήσεις που έγραφα στην αριστερή μεριά του πίνακα και σημείωναν στο γραπτό τους τον αριθμό δύο. Έτσι οι μαθητές που καθόταν στο ίδιο θρανίο ασχολούνταν με διαφορετικές ασκήσεις (της ίδιας όμως θεματολογίας) και ο καθένας έγραφε μόνος του, δίχως να επηρεάζεται από το διπλανό του. Όταν τα σχολεία απέχτησαν φωτοτυπικά μηχανήματα, έδινα τις ασκήσεις αυτές σε φωτοτυπία εξοικονομώντας διδακτικό χρόνο.

Τα τεστ που έβαζα ήταν τεσσάρων ειδών:

1. Τεστ ελέγχου βασικών γνώσεων και ικανοτήτων (αναγνωριστικά τεστ). Ζητούσα από τους μαθητές να απαντήσουν σε βασικές ερωτήσεις και ασκήσεις βγαλμένες από τη διδακτέα ύλη της προηγούμενης τάξης. Έβαζα αυτά τα αναγνωριστικά τεστ στην αρχή της σχολικής χρονιάς, όταν αναλάμβανα μια καινούργια τάξη. Επεδίωκα με αυτή την ταχτική - τις πρώτες δέκα ημέρες - να εντοπίσω τα δυνατά και αδύνατα σημεία του κάθε μαθητή, ώστε η διδακτική μου πράξη να κινείται από την

αρχή σε ρεαλιστικές ράγες. Τη διαδικασία αυτή την ονόμαζα «Διδασθαλικό τσεκ-απ» και την αναλύω λεπτομερώς στο άρθρο μου «Καλές πρακτικές για το δάσκαλο».

2. Τεστ μαθήματος. Ζητούσα από τους μαθητές σε μία διδακτική ώρα να απαντήσουν σε βασικές ερωτήσεις και ασκήσεις από τη διδακτέα ύλη ενός σημαντικού κεφαλαίου. Έβαζα αυτό το τεστ, όταν ήθελα να ισχυροποιήσω το εν λόγω κεφάλαιο, που το θεωρούσα βασικό για τη συνέχεια του μαθήματος.

3. Τεστ ημέρας. Ζητούσα από τους μαθητές σε μία διδακτική ώρα να απαντήσουν σε βασικές ερωτήσεις και ασκήσεις σχετικές με τη διδακτέα ύλη όλων των μαθημάτων της τρέχουσας ημέρας. Έβαζα αυτό το τεστ λίγες φορές το χρόνο, όταν ήθελα να ελέγξω το επίπεδο μελέτης όλων των μαθητών, επισημαίνοντας ταυτόχρονα, ότι σε αυτό το τεστ γράφουν καλά όσοι έχουν ένταση προσοχής στην παράδοση όλων των μαθημάτων.

4. Τεστ ολιγό. Ζητούσα από τους μαθητές σε δύο διδακτικές ώρες να απαντήσουν σε βασικές ερωτήσεις και ασκήσεις, βγαλμένες από τη διδακτέα ύλη όλων των μαθημάτων, ανεξαρτήτως του χρόνου που διδάχτηκαν. Έβαζα αυτό το τεστ λίγες φορές το χρόνο, όταν ήθελα να ελέγξω αν οι βασικές γνώσεις είχαν αφομοιωθεί σε βάθος χρόνου, επισημαίνοντας ταυτόχρονα, ότι σε αυτό το τεστ γράφουν καλά όσοι λειτουργούν σωστά το τετράδιο Βασικών Σημειώσεων. Πληροφορίες για τη λειτουργία αυτού του τετραδίου υπάρχουν στο άρθρο μου «Καλές πρακτικές για το δάσκαλο».

Παρεμπιπτόντως, θα ήθελα να πω ότι έχω τις χειρότερες αναμνήσεις από τα τεστ που έγραφα ως μαθητής. Τα τεστ τότε τα λέγαμε «πρόχειρα διαγωνίσματα» και οι εκπαιδευτικοί τα έβαζαν μόνον και μόνον για να μας βαθμολογήσουν. Καμιά μέριμνα δεν υπήρχε, αν χρειαζόμασταν επανορθωτική διδασκαλία ή επανάληψη. Μας άγχωναν, μετατρέποντας τα τεστ από χρή-

σιμο εργαλείο διδακτικής πράξης, σε εργαλείο βαθμολόγησης και εκφοβισμού.

Κλείνοντας να επαναλάβω ότι τα τεστ είναι ένα χρήσιμο διδακτικό εργαλείο με διπλή πάντα ανάγνωση: Απ' τη μια ο δάσκαλος ελέγχει το γνωστικό επίπεδο των μαθητών του κι απ' την άλλη τσεκάρει την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας του.

Ιωάννινα 24 Δεκεμβρίου 2019

Το μαθητικό συμβούλιο της τάξης

Οι καλές πρακτικές για το δάσκαλο βρίσκουν την καλύτερη εφαρμογή τους σε ένα δημοκρατικό πλαίσιο λειτουργίας της τάξης. Τότε δημιουργούνται οι ιδανικές συνθήκες για να εκφράσουν οι μαθητές τις απόψεις του για τις σχολικές δραστηριότητες και να συμμετάσχουν ενεργά σε αυτές. Ο δημοκρατικός δάσκαλος, χωρίς αμφιβολία, ανεβάζει την ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου. Ο δάσκαλος που μπορεί να «πέφτει» στο επίπεδο των μαθητών, χωρίς βέβαια να χάνεται ο σεβασμός στο πρόσωπό του, δημιουργεί ένα πολύ καλό παιδαγωγικό κλίμα στην τάξη. Έτσι, βελτιώνονται οι παιδαγωγικές σχέσεις, επιτυγχάνεται η εσωτερική πειθαρχία των μαθητών και απελευθερώνονται οι δημιουργικές δυνάμεις, που έχει ανάγκη το εκπαιδευτικό έργο. Οι μαθητές αποδίδουν καλύτερα, γιατί αισθάνονται το δάσκαλό τους συνεργάτη και βοηθό και όχι τιμωρό και εξουσιαστή.

Η καλή πρακτική, «Το μαθητικό συμβούλιο της τάξης», στην οποία θα αναφερθώ πιο κάτω, έχει άμεση σχέση με το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης. Τα σχολικά βιβλία αυτού του μαθήματος, τότε που ήμουν δάσκαλος, εμπεριείχαν δύο κεφάλαια, τα οποία αναφερόταν στη λειτουργία της Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Για να κατανοούνται ευκολότερα τα κεφάλαια αυτά, έκανα εκλογές στην τάξη, από τις οποίες προέκυπτε ένα πενταμελές μαθητικό συμβούλιο: Πρόεδρος, Αντιπρόεδρος, Γραμματέας, Ταμίας και ένα Μέλος. Το συμβούλιο αυ-

τό, στην πορεία έπαιρνε πρωτοβουλίες για τη λειτουργία της τάξης.

Το μαθητικό συμβούλιο, που έμεινε έντονα στη μνήμη μου, ήταν της ΣΤ΄ τάξης, στο 136^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, το σχολικό έτος 1984-1985. (Στην τάξη αυτή είχα διδάξει και την προηγούμενη χρονιά). Θυμάμαι στις συνελεύσεις του μαθητικού συμβουλίου να κάθομαι στο τελευταίο θρανίο και να σηκώνω το χέρι μου, ζητώντας την άδεια της Προέδρου για να μιλήσω. Και όλη αυτή η διαδικασία να γίνεται με φυσικό τρόπο, χωρίς ποτέ να διακωμωδείται. Από την τάξη αυτή, έχω στο εκπαιδευτικό μου αρχείο το «Τετράδιο Πρακτικών», όπου είναι καταγεγραμμένες και οι επτά συνελεύσεις, που έγιναν εκείνη τη χρονιά.

Το μαθητικό συμβούλιο, όταν είναι σωστά προσανατολισμένο, είναι μια καλή πρακτική για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, γιατί ξετυλίγει τα ενδιαφέροντα των μαθητών και βοηθάει στη δημοκρατική λειτουργία της τάξης. Εκτός αυτού, οι μαθητές που εμπλέκονται ενεργά σε μια τέτοια καλή πρακτική, θα κουβαλάνε μέσα τους και μια δημοκρατική παιδεία, που αργότερα θα φανεί χρήσιμη στην ενηλικίωσή τους. Όταν όμως, το μαθητικό συμβούλιο χάνει τον προσανατολισμό του, υπάρχει σοβαρό πρόβλημα. Οι καταλήψεις για παράδειγμα που προκηρύσσουν οι μαθητές στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση για την αναβάθμιση της παιδείας, στην ουσία είναι μια ευκαιρία να δραπετεύουν απ' τα μαθήματά τους. Ακόμη και σωστά να είναι τα αιτήματά τους, όταν τα διεκδικούν με κλειστά τα σχολεία, κανείς δεν τους παίρνει στα σοβαρά. Επιπροσθέτως να επισημάνω ότι οι καταλήψεις αυτές, μπορεί να γίνουν και επικίνδυνες για τους μαθητές, όταν υποκινούνται από ακραίους κομματικούς καιροσκόπους.

Θα ήθελα κλείνοντας το άρθρο αυτό, να δημοσιεύσω το έβδομο πρακτικό, με το οποίο ολοκληρώθηκαν οι δραστηριότητες εκείνης της σχολικής χρονιάς.

7^ο Πρακτικό, 136^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, ΣΤ΄ τάξη

Θέμα πρώτο: «Δανειστική βιβλιοθήκη»

Στο τέλος του χρόνου θα γίνει μοίρασμα των εξωσχολικών βιβλίων της βιβλιοθήκης. Αυτά τα βιβλία ανήκουν σε όλους τους μαθητές της τάξης μας, γιατί όλα αγοράστηκαν από το ταμείο μας. Κάθε παιδί θα γράψει σ' ένα χαρτί, όποιο βιβλίο θέλει. Αν το ίδιο βιβλίο το θέλουν και άλλα παιδιά, τότε θα γίνει κλήρωση.

Θέμα δεύτερο: «Η φωνή της νιότης»

Το περιοδικό «Η φωνή της νιότης» ολοκλήρωσε τον κύκλο του. Δεν θα εκδώσουμε άλλο τεύχος, γιατί δεν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος το μήνα Μάιο.

Θέμα τρίτο: « Παρακολούθηση παιδικού θεάτρου για την Ειρήνη»

Θα πάμε σε ένα παιδικό θέατρο, το οποίο έχει γράψει ο κύριός μας. Μετά την παρακολούθηση θα κάνουμε κριτική στο θεατρικό έργο.

Θέμα τέταρτο: «Επίσκεψη ηθοποιού στην τάξη»

Ο κύριός μας θα φέρει έναν ηθοποιό στην τάξη, για να συμπληρωθεί ο κύκλος των μαθημάτων γύρω από το θέατρο.

Θέμα πέμπτο: «Ημερήσια εκδρομή στους Αγίους Θεοδώρους»

Η ημερήσια εκδρομή θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο 8 Ιουνίου 1985. Σ' αυτή την εκδρομή θα μπορούν να έρθουν και οι γονείς. Έτσι θα κλείσει και ο κύκλος των εκδρομών.

Θέμα έκτο: «Αποχαιρετιστήρια γιορτή»

Θα γίνει μια αποχαιρετιστήρια γιορτή με τη λήξη της σχολικής χρονιάς. Εδώ η τάξη μας πρέπει να βάλει τα δυνατά της, να δείξει τον καλύτερο εαυτό της και στους χορούς και στις

απαγγελίες. Θα χορέψουμε Χασάπικο, Χασαποσέρβικο και Ζεϊμπέκικο. Και θα απαγγείλουμε αποσπάσματα από το ποίημα: «Ο Δωδεκάλογος της Γ' Μαραθώνιας πορείας.»

Ακαδημία Πλάτωνος 2 Μαΐου 1985

Η Πρόεδρος
Άννα Σαλιβέρου

Η Γραμματέας
Κούλα Πετράκη

Το Κανάλι μου στο YouTube (Σχολική Δράση - Αναστάσιος Τασινός)

Το κανάλι μου YouTube παρουσιάζει βίντεο σχολικής δράσης με πρωταγωνιστές τους μαθητές μου και ἑμένα. Συγκεκριμένα, στα βίντεο μπορείτε να δείτε:

- Δειγματικές διδασκαλίες μαθημάτων.
- Καλές πρακτικές για το δάσκαλο.
- Ολοήμερες εκπαιδευτικές εκδρομές.
- Εθνικές γιορτές με Ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς, θεατρικές παραστάσεις, απαγγελίες ποιημάτων και πατριωτικά τραγούδια.
- Γιορτές Χριστουγέννων με σκετς, ποιήματα και τραγούδια.
- Πολιτιστικές εκδηλώσεις μέσα και έξω από το σχολείο.
- Και ωραίες στιγμές από μαζώξεις στα σπίτια των μαθητών και του δασκάλου.

Οι σχολικές γιορτές, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις και οι μαζώξεις μαθητών, γονέων και δασκάλων έξω από την αίθουσα διδασκαλίας, ενώνουν το σχολείο με την κοινωνία, ένας δεσμός τόσο απαραίτητος για το εκπαιδευτικό έργο.

Τα βίντεο μπορούν να φανούν χρήσιμα στους εκπαιδευτικούς και ειδικότερα στους νέους. Κάθε νέος εκπαιδευτικός αισθάνεται την ανάγκη να παρακολουθήσει έναν έμπειρο συνάδελφό του πώς διδάσκει, πώς συμπεριφέρεται με τους μαθητές του και γενικά πώς κινείται σε δραστηριότητες που ξεφεύγουν από τους τέσσερις τοίχους της αίθουσας διδασκαλίας. Έτσι, βοη-

θιέται καλύτερα να οικοδομήσει τις δικές του καλές πρακτικές για το εκπαιδευτικό έργο.

Ακόμη, τα βίντεο μπορούν να φανούν χρήσιμα στους φοιτητές των Παιδαγωγικών Σχολών, στους φίλους των Ελληνικών παραδοσιακών χορών, στους γονείς των μαθητών και γενικά σε όσους ενδιαφέρονται για εκπαιδευτικά θέματα.

Ευχαριστώ πολύ τους μαθητές μου, αλλά και τους γονείς τους, που στήριξαν την προσπάθειά μου να καταγράψω σε βίντεο εικόνες σχολικής δράσης μέσα και έξω από την αίθουσα διδασκαλίας. Ανάλογες εικόνες έχω καταγράψει και στα βιβλία μου, τα οποία προσφέρω δωρεάν από το Ιστολόγιό μου.

Το Ιστολόγιό μου στο Π. Σ. Δ (απ' το πεδίο της σχολικής πράξης - Αναστάσιος Τασινός)

Το Ιστολόγιό μου στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο εμπεριέχει εκπαιδευτικό υλικό (καλές πρακτικές για το δάσκαλο, άρθρα, βιβλία και βίντεο), που πηγάζει κυρίως απ' το πεδίο της σχολικής πράξης. Το υλικό αυτό μπορεί να προβληματίσει τους εκπαιδευτικούς, να συνομιλήσει μαζί τους και να τους βοηθήσει στο καθημερινό τους έργο. Απόμνη, μπορεί να βοηθήσει τους φοιτητές των Παιδαγωγικών Σχολών, τους επιμορφωτές των εκπαιδευτικών, τους γονείς των μαθητών, τους φίλους των Ελληνικών παραδοσιακών χορών και γενικά όσους ενδιαφέρονται για εκπαιδευτικά θέματα.

Ελπίζω το Ιστολόγιο να συνεισφέρει στο δημόσιο διάλογο για την αναβάθμιση της Εκπαίδευσης, να στείλει μερικά μηνύματα στους αρμόδιους φορείς της Πολιτείας και να δώσει χαρά στους παλιούς μαθητές μου.

Οι ωραίες στιγμές δεν ξεχνιούνται!

Οι ωραίες στιγμές απ' το πεδίο της σχολικής πράξης με τους μαθητές μου δεν ξεχνιούνται! Αντέχουν στο πέρασμα του χρόνου, γιατί γεννήθηκαν από υγιείς παιδαγωγικές σχέσεις.

Σήμερα, αριστοί παλιοί μαθητές μου επικοινωνούν μαζί μου, είτε δημόσια στο Ιστολόγιό μου και στο Κανάλι μου στο YouTube, είτε ιδιωτικά στο προσωπικό email και στο Facebook*. Τα μηνύματά τους πηγάζουν απ' το μακρινό παρελθόν και κουβαλάνε μέσα τους μια ιδιαίτερη βαρύτητα! Είναι γραμμένα με πηγαίο συναίσθημα και εκπέμπουν έναν παιδαγωγικό και διδακτικό προβληματισμό. Μιλούν με το δικό τους γοητευτικό τρόπο, ενίοτε και συγκινητικό, για την αξία των παιδαγωγικών σχέσεων στο εκπαιδευτικό έργο.

Εξαιτίας της σπουδαιότητας των εν λόγω μηνυμάτων αποφάσισα, όσα εξ αυτών έλαβα δημόσια στους προσωπικούς ιστότοπους, να τα αναδημοσιεύσω στη νέα κατηγορία του Ιστολογίου μου «Αναμνήσεις μαθητών μου». Όσα όμως έλαβα ιδιωτικά, είναι αυτονόητο ότι δεν μπορώ να τα δημοσιεύσω - παρόλο το εκπαιδευτικό τους ενδιαφέρον - αν δεν υπάρξει η συγκατάθεση των μαθητών που τα έγραψαν.

Ακόμη, να παρακαλέσω τους παλιούς μαθητές μου, όταν μου στέλνουν μηνύματα στο προσωπικό email, να τα συνοδεύουν και με την έγκριση δημοσίευσης στο Ιστολόγιό μου, αν φυσικά και οι ίδιοι το επιθυμούν. Έτσι, εκτός της επικοινωνίας μαζί μου, θα συνεισφέρουν και στον προβληματισμό των εκπαιδευ-

τικών, για τη σημασία των παιδαγωγικών σχέσεων στο εκπαιδευτικό έργο.

Κλείνοντας θα ήθελα να ευχαριστήσω τους πρωταγωνιστές του εκπαιδευτικού μου έργου, τους μαθητές μου, και να τους ευχηθώ να είναι πάντα καλά!

*Το Facebook το απενεργοποίησα στις 31 Ιουλίου 2018.

Ιωάννινα 28 Οκτωβρίου 2018

Μηνύματα
παλιών μαθητών μου

Μήνυμα από τη Σταυρούλα Αγγελουπούλου*

Δάσκαλε, καλησπέρα σας!

Οι αναμνήσεις δεν είναι το δυνατό μου σημείο αλλά παρόλα αυτά θα ήθελα να αποπειραθώ ένα ταξίδι στα μαθητικά μας χρόνια. Τα γεγονότα είναι αλήθεια πως με την πάροδο του χρόνου κατά κάποιο τρόπο αλλοιώνονται στην μνήμη και αυτό που μένει είναι περισσότερο ο απόηχος τους μέσα μας.

Όταν στρέφω το βλέμμα μου προς τα πίσω το πρώτο που αισθάνομαι είναι μια έντονη συγκίνηση. Θυμάμαι αποσπασματικά στιγμές της καθημερινής μας ζωής: "Ο σεβασμός στην πλάτη του Κυρίου" που μας έκανε να κρατάμε σιγή ιχθύος κάθε φορά που αναγκαζόσασταν να διακόψετε για λίγο και να βγείτε εκτός αίθουσας, οι διαγωνισμοί που σιαρώνατε για να μάθουμε την προπαίδεια και τις χώρες όλες όλου του κόσμου, με έπαθλο μικρές λιχουδιές από το κυλικείο, η επίσκεψη μας στο θέατρο και η συγγραφή εκθέσεων για την περιγραφή των εντυπώσεων μας. Τόσες πολύτιμες εμπειρίες που έχουν χαραχθεί ανεξίτηλα στις παιδικές μας ψυχές. Το θέατρο που οι περισσότεροι για πρώτη φορά παρακολούθησαμε ήταν πραγματικά μια αποκάλυψη για εμάς. Και μετά από κάθε τέτοια εμπειρία, η συλλογική έκθεση που γράφαμε ήταν μια διαδικασία εμπέδωσης και από κοινού συζήτησης πάνω σε ότι ζήσαμε. Η επίσκεψη στο σπίτι του Κυρίου για ευχές κατά την ημέρα της ονομαστικής σας εορτής, η αγωνία μας να αγοράσουμε τα καλύτερα και τα περισσότερα δώρα για να σας τα προσφέ-

ρουμε ως ένδειξη αγάπης και ευγνωμοσύνης. Ωραίες, δυνατές στιγμές που ακόμα τις μοιραζόμαστε κάθε φορά που συναντιόμαστε.

Θυμάμαι επίσης, την προετοιμασία μας για τις εθνικές εορτές, τις απαγγελίες μας, τα ποιήματα που αναλύαμε και προβάραμε μέχρι την ημέρα της Επετείου! Ήταν η αίσθηση σπουδαιότητας για αυτά που κάναμε, που έδινε άλλο νόημα στις προσπάθειες μας. Νομίζω από εκείνη την εποχή αυτό μου έχει λείψει περισσότερο: Η αίσθηση ότι κάνεις κάτι ουσιαστικό, ότι δεν σπαταλάς τον χρόνο σου, ότι δεν κάνεις κάτι αγγαρεία ή επειδή "πρέπει", η αίσθηση του ότι αυτό που κάνεις το χαίρεσαι και έχει νόημα. Νομίζω πως αυτή είναι και η βασική διαφορά του ανθρώπου της χαράς από τον άνθρωπο του καθήκοντος.

Επειδή τα πράγματα αλλάζουν και όλοι μας είμαστε περαστικοί (το έδειξε και το δείχνει με τραγικό τρόπο η ιστορία) αυτό που μένει είναι η συμμετοχή, η συνεργασία, το μοίρασμα, η σχέση. Αν κάτι μπορώ να πω ότι με σιγματίσε από την τότε συνύπαρξη μας, είναι ότι τα παιδιά είδαμε στο πρόσωπο σας έναν εμπνευστή που με αγάπη αναδείκνυε τα ειδικά και απόλυτα προσωπικά χαρίσματα του καθενός μας, ενώ παράλληλα μας μάθαινε την έκφραση, το άνοιγμα, την σχέση.

Αυτά από εμένα. Λίγο ετεροχρονισμένα βέβαια.

Καλή συνέχεια στο έργο σας και καλές γιορτές με υγεία.

Υ.Γ Μου ήταν αδύνατον να γράψω μια απάντηση σε εσάς χωρίς να σκέφτομαι διαρκώς τον συμμαθητή μας τον Σπύρο, που δεν είναι πια στην ζωή ένα χρόνο τώρα. Ένωσα την ανάγκη να το αναφέρω, αν και ξέρω ότι το γνωρίζετε, γιατί είναι ένα πρόσωπο που αγαπάμε όλοι οι συμμαθητές και σκεφτόμαστε σχεδόν καθημερινά. Είναι αυτό που σας έγγραφα και πιο πάνω, υπό το πρίσμα της προσωρινότητας μας φαίνεται πραγματικά τι έχει αξία να διαχυθεί στις παιδικές ψυχές. Και το πιο ωραίο

τελικά είναι ότι στα παιδιά δεν μένουν ούτε οι πληροφορίες, ούτε οι βαθμοί, ούτε οι διακρίσεις. Αντιθέτως αυτό που μένει είναι η αγάπη, η αποδοχή και το έμπρακτο ενδιαφέρον του Ανθρώπου που διακονεί τους μαθητές, του Δασκάλου.

Εύχομαι από καρδιάς να είστε καλά. Ευχαριστούμε πολύ για όλα.

***Η Σταυρούλα Αγγελοπούλου ήταν μαθήτριά μου το σχολικό έτος 1998-1999, στην Ε` τάξη, στο 47^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών.**

Σημείωση: Το μήνυμα ελήφθη στο προσωπικό μου email στις 13 Δεκεμβρίου 2018 για να δημοσιευτεί.

Μήνυμα από τον Αντώνη Πάγκαλη*

Χαίρετε κ. Τασινέ

Συγχαρητήρια για την παρούσα εξέλιξη.

Η δική μου ανάμνηση είναι το ότι ήμουν ομαδάρχης και είχα την ευθύνη να βοηθήσω και τους συμμαθητές να καταλάβουν και να εμπεδώσουν το κάθε μάθημα. Η σύγχρονη έρευνα Διδακτικής συμπεραίνει ότι ο καλύτερος τρόπος μάθησης είναι ακριβώς αυτός.

Συχνά αναρωτιέμαι εάν έγινα και εγώ δάσκαλος λόγω αυτής της εμπειρίας.

Δεν αναρωτιέμαι καθόλου όμως εάν με ωφέλησε ακαδημαϊκά. Αυτό το θεωρώ δεδομένο.

Θα ήθελα να εργαστώ στην Ελλάδα και να ωφελήσω ελληνοπούλα, αλλά τι να κάνουμε που δεν υπάρχει χώρος για Φιλόσοφους στην Ελλάδα.

Best Wishes
Antonios Pagkalis

* Ο Αντώνης Πάγκαλης ήταν μαθητής μου το σχολικό έτος 1987-1988, στην ΣΤ΄ τάξη, στο τριθέσιο Δημοτικό Σχολείο Κάτω Γαρούνα Κέρκυρας.

Σημείωση: Το μήνυμα ελήφθη στο προσωπικό μου email στις 7 Οκτωβρίου 2018 για να δημοσιευτεί.

Μήνυμα από το Χρήστο Στασινό*

Δάσκαλε καλησπέρα σας,

Η χαρά που ένιωσα όταν βρήκα τυχαία το blog σας «φαχουλεύοντας» το διαδίκτυο για το πρώην σχολείο μου δεν περιγράφεται με λόγια!

Δεν θέλω να σας κουράσω. Υπήρξα μαθητής (ίσως το όνομά μου να σας λέει κάτι) στο 64ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών με εσάς Διευθυντή (σας πρόλαβα μόνο μία χρονιά και συγκεκριμένα το 1999 αν δεν με απατάει η μνήμη μου) και μπορώ να πω με σιγουριά ότι ήταν τα καλύτερα χρόνια της ζωής μου, τα οποία αναπολώ πάντα με νοσταλγία!

Σας εύχομαι από καρδιάς να είστε γερός, δυνατός και να συνεχίσετε να μας χαρίζεται όμορφες εικόνες και να μας ταξιδεύετε μέσα από τα κείμενα που αναρτάτε εδώ στο blog σας.

Μετά τιμής,

Στασινός Χρήστος

* Ο Χρήστος Στασινός με είχε διευθυντή το σχολικό έτος 1999-2000, στην ΣΤ΄ τάξη, στο 64^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών.

Σημείωση: Το μήνυμα ελήφθη στο δημόσιο χώρο του Ιστολογίου μου «Επικοινωνία» στις 31 Μαρτίου 2017.

Μήνυμα από το Θωμά Μιχαλιό*

Δάσκαλε καλημέρα, σε ευχαριστώ για όλα αυτά που με δίδαξες και ας ήταν μόνο μία χρονιά (Ε΄ Δημοτικού). Όλα τα παιδιά σε αναφέρουμε πολλές φορές για τους πρωτότυπους τρόπους εκμάθησής μας και ας σου είχα βγάλει παρατσούκλι Θεοχάρης. Θα ήταν και αυτό πολύ εποικοδομητικό να ανέφερες και αυτήν την παρένθεση, που μας έκανε να χαιρόμαστε για την απαγορευμένη λέξη μέχρι τότε το «τεστ». Ελπίζω να μην μας ξέχασες!!!!

* Η Θωμάς Μιχαλιός ήταν μαθητής μου το σχολικό έτος 1998-1999, στην Ε΄ τάξη, στο 47^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών

Σημείωση: Το μήνυμα ελήφθη στο δημόσιο χώρο του Ιστολογίου μου «Επικοινωνία» στις 11 Φεβρουαρίου 2015.

Μήνυμα από τη Σταυρούλα Αγγελουπούλου*

Κύριε Τάσο, προσφάτως ανακαλύψαμε τα βίντεο που ανεβάζατε από τα σχολικά μας χρόνια και συγκινηθήκαμε όλοι πάρα πολύ. Είχα την τύχη να είμαι και εγώ μαθήτριά σας και αναρωτιόμασταν με τους παλιούς συμμαθητές, που να είστε τώρα και αν θα μπορούσαμε να οργανώσουμε μια συνάντηση. Ελπίζω να είστε καλά. Έχετε την αγάπη όλων... Σταυρούλα από Ε₁ 47^ο δημοτικό σχολείο Πατρών.

* Η Σταυρούλα Αγγελουπούλου ήταν μαθήτριά μου το σχολικό έτος 1998-1999, στην Ε` τάξη, στο 47^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών

Σημείωση: Το μήνυμα ελήφθη στο δημόσιο χώρο του καναλιού μου στο YouTube «Συζήτηση» το Φεβρουάριο του 2015.

Μήνυμα από την Ειρήνη Μυλωνά*

Πόση συγκίνηση! Πόσες αναμνήσεις ζύπνησαν... Βλέποντάς σας στο βίντεο σα να ξαναμπήκα στην Ε' τάξη του 16ου Δημοτικού Αμπελοκήπων (1991-'92). Τα μανταρίνια και

οι σοκολάτες που φέραμε για να μάθουμε τα κλάσματα, οι παραδοσιακοί χοροί που μας μάθατε και θυμάμαι ακόμα, οι 2 φορές που «κέρδισα» όλο το ταμείο της τάξης (θυμάμαι μέχρι και τις ερωτήσεις)!

Μας κάνατε να αγαπάμε το μάθημα και το σχολείο, γιατί ήταν φανερό πόσο τα αγαπούσατε κι εσείς!

Ο Θεός να σας έχει καλά, για να έχουν πολλά ακόμη παιδιά την τύχη να σας έχουν δάσκαλο και να εμπνεύσετε πολλούς νεότερους συναδέλφους σας να ακολουθήσουν τα χνάριά σας!

Με απέραντο σεβασμό και συγκίνηση,

Ειρήνη Μυλωνά

* Η Ειρήνη Μυλωνά ήταν μαθήτριά μου το σχολικό έτος 1991-1992, στην Ε` τάξη, στο 16^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών.

Σημείωση: Το μήνυμα ελήφθη στο δημόσιο χώρο του Ιστολογίου μου «Επικοινωνία» στις 30 Αυγούστου 2018

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με την έκδοση του τέταρτου βιβλίου μου «Σχολικά ενθυμήματα» αισθάνομαι να ολοκληρώνεται ένας συγγραφικός κύκλος, που πηγάζει κυρίως απ' το πεδίο της σχολικής πράξης. Ένας κύκλος, που γράφτηκε με τη «γλώσσα του δασκάλου», με κύριο στόχο να συνομιλήσει με τους εκπαιδευτικούς, να τους προβληματίσει και να τους βοηθήσει στο καθημερινό τους έργο. Παράλληλα, ο κύκλος αυτός μπορεί να φανεί χρήσιμος στους φοιτητές των Παιδαγωγικών Σχολών, στους επιμορφωτές των εκπαιδευτικών, στους γονείς των μαθητών και γενικά σε όσους ενδιαφέρονται για εκπαιδευτικά θέματα.

Ελπίζω τα γραφόμενά μου να στείλουν και μερικά μηνύματα στους αρμόδιους φορείς της Πολιτείας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το δάκρυ της Αναστασίας και το χαμόγελο του Νικολάκη

Στο πεδίο της σχολικής πράξης μερικές φορές αρκεί ένα δάκρυ, ένα χαμόγελο, μια κίνηση, για να πάρουμε ένα καλό μάθημα ή μια σημαντική πληροφορία. Φτάνει μόνον, να έχουμε τα μάτια μας ανοιχτά, όταν μας μιλάει η γλώσσα του σώματος των μαθητών.

Στο παρόν άρθρο περιγράφω δύο περιστατικά απ' τη σχολική ζωή, όπου βλέπουμε δύο μαθητές της Ε` Δημοτικού, να στέλλουν με τη γλώσσα του σώματος αυθεντικά μηνύματα σε γονείς και εκπαιδευτικούς.

Το πρώτο περιστατικό έχει πρωταγωνίστρια την Αναστασία, μια πολύ ήσυχη μαθήτριά μου. Με την τάξη της Αναστασίας είχα παρουσιάσει στο σχολείο τη γιορτή του Πολυτεχνείου. Η Αναστασία στη γιορτή αυτή, απήγγειλε μερικούς στίχους από το ποίημα «Μικρό δοξαστικό για τα παιδιά του Πολυτεχνείου» του Γιάννη Ρίτσου. Μετά τη γιορτή έδωσα συγχαρητήρια στους μαθητές, οι οποίοι έδειχναν ικανοποιημένοι απ' το χειροκρότημα του κόσμου, εκτός απ' την Αναστασία, που στο πρόσωπό της διέκρινες μια θλίψη. Δεν της είπα τίποτε εκείνη τη στιγμή, γιατί ο χώρος δεν ήταν κατάλληλος για συζήτηση. Υπέθεσα ότι συγκινήθηκε απ' τη γιορτή.

Την άλλη μέρα στην τάξη ξανάδωσα συγχαρητήρια στους μαθητές που απήγγειλαν ποίημα, εστιάζοντας την προσοχή μου στην αντίδραση της Αναστασίας. Πριν προλάβω να ολοκληρώσω τη φράση, ένα δάκρυ κύλησε στο πρόσωπό της. Η

γλώσσα του σώματος έλεγε καθαρά ότι κάτι συνέβαινε. Η Αναστασία σκούπισε γρήγορα το δάκρυ, σαν να μην ήθελε να το δω. Δεν της είπα τίποτε, για να μην αποκαλυφθεί η συγκίνησή της στην τάξη. Στη συνέχεια ηχογράφησα τα ποιήματα της γιορτής του Πολυτεχνείου για να τα έχω στο αρχείο μου και μετά άρχισα το μάθημα της Γλώσσας.

Μόλις χτύπησε το κουδούνι για διάλειμμα, κάλεσα την Αναστασία στην έδρα και τη ρώτησα για ποιο λόγο ήταν στεναχωρημένη στη γιορτή. Πάλι άρχισε να βουρκώνει κι αμέσως έβγαλε από μέσα της αυτό που τη βάραινε: «Κύριε, έλειπε απ' τη γιορτή η μητέρα μου». Αιφνιδιάστηκα! Δεν περίμενα να ακούσω κάτι τέτοιο. Και συνέχισε: «Όλα τα παιδιά είχαν τη μητέρα τους δίπλα, εγώ δεν είχα κανέναν». Μου ήρθε εκείνη τη στιγμή να της πω ότι όλος ο κόσμος ήταν δίπλα της, αλλά δε μου βγήκε. Αναλογίστηκα ότι όλος ο κόσμος για την Αναστασία ήταν η μητέρα της. Ακόμη, πήγα να δικαιολογήσω τη μητέρα της, αλλά πάλι δε μου βγήκε. Σκέφτηκα ότι για να στεναχωρηθεί τόσο πολύ η Αναστασία, σήμαινε ότι η μητέρα της μπορούσε να έρθει στη γιορτή και δεν ήρθε. Τέλος, πήγα να υποβαθμίσω το γεγονός, αλλά ούτε κι αυτό μου βγήκε. Πώς μπορείς να υποβαθμίσεις ένα γεγονός, που παίρνει τέτοιες διαστάσεις στην ψυχή του παιδιού. Όλες οι σκέψεις μου ήταν ανούσια κηρύγματα, γι' αυτό και τις απέρριψα.

Η μητέρα έδειχνε μεγάλο ενδιαφέρον για τη μόρφωση της κόρης της και περίμενα ότι θα ήταν παρούσα στη γιορτή. Μάλλον όμως δεν εκτίμησε, τι σήμαινε για την Αναστασία να είναι δίπλα της, όταν έλεγε το ποίημα. Το παράπονο της Αναστασίας ήταν δικαιολογημένο. Παρόλο αυτά, θα ήταν λάθος μου να κρίνω την απουσία της μητέρας. Άκουσα τον πόνο της Αναστασίας και τίποτε περισσότερο. Το κάτι περισσότερο το φύλαγα για τη συνάντηση με τη μητέρα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, «Κρείττον του λαλείν το σιγάν».

Στα μέσα Δεκεμβρίου το σχολείο είχε προγραμματισμένη ενημέρωση γονέων και δόσιμο βαθμολογίας Α` τριμήνου. Την ημέρα αυτή έκανα μια γενική ενημέρωση στους γονείς της τάξης μου για τον τρόπο που εργάζομαι και τι ζητάω από τους μαθητές. Μετά άρχισα την ατομική ενημέρωση, η οποία ήταν τεκμηριωμένη από τα τεστ που είχα βάλει και από την προφορική συμμετοχή στο καθημερινό μάθημα. Όταν έφτασα στη μητέρα της Αναστασίας, πρώτα την ενημέρωσα για τα μαθήματα και μετά της ανέφερα το περιστατικό με την κόρη της. Αιφνιδιάστηκε! Με ειλικρίνεια και αυθορμητισμό μου είπε: «Συγγνώμη δάσκαλε! Δεν περίμενα ότι η απουσία μου από τη γιορτή θα τη στεναχωρούσε τόσο πολύ! Αν το γνώριζα θα ερχόμουν». Της απάντησα ότι δεν υπάρχει λόγος να ζητήσει συγγνώμη από μένα, αλλά απ' την κόρη της. Το τι έκανε στη συνέχεια, δεν το έμαθα. Ούτε και επιδίωξα να το μάθω. Πάντως κατάλαβε το λάθος της. Απ' τη μεριά μου έκανα αυτό που έπρεπε και σταμάτησα εκεί που έπρεπε. Η συζήτηση έδειξε ότι η μητέρα ενδιαφερόταν για τη μόρφωση της κόρης της, αλλά δεν είχε καλή επικοινωνία μαζί της.

Το δεύτερο περιστατικό έχει πρωταγωνιστή το Νικολάκη, έναν πολύ ζωηρό μαθητή μου. Ο Νικολάκης αισθανόταν πολύ άσχημα που οι γονείς του δεν ερχόταν στο σχολείο για ενημέρωση. Κάθε φορά που είχα ενημέρωση, ο Νικολάκης μου έλεγε απίθανες δικαιολογίες για τους απόντες γονείς του. Πάντα έδειχνα να τον πιστεύω κι αυτό τον ανακούφιζε λίγο.

Κάποια ημέρα, στις αρχές του Γ` τριμήνου, εμφανίστηκε στην τάξη μία κυρία, που πρώτη φορά την έβλεπα στο σχολείο. Ήταν η μητέρα του Νικολάκη. Την ενημέρωσα για το γιο της, αποφεύγοντας να της πω ευθέως ότι άργησε να έρθει στο σχολείο. Της είπα όμως - κι αυτό όφειλα να το πω - ότι ο Νικολάκης αυτή τη στιγμή που μιλάμε, μας παρακολουθεί απ' την πόρτα μ' ένα πλατύ χαμόγελο. Αμέσως έστρεψε το βλέμμα της

στην πόρτα για να τον δει. Εμμέσως, πλην σαφώς, έστειλα το μήνυμά μου. Ο καημένος ο Νικολάκης θα προσπάθησε πολύ να κερδίσει αυτό το χαμόγελο. Τελικά, κέρδισε και κάτι παραπάνω. Η μητέρα του έκτοτε ερχόταν για ενημέρωση στο σχολείο, γεγονός που τον ευχαριστούσε ιδιαίτερα. Και σε αυτό το περιστατικό δεν υπήρχε καλή επικοινωνία της μητέρας με το γιο της.

Το σημαντικό στη διαχείριση και των δύο περιστατικών ήταν ότι τα συζήτησα με τους γονείς - το πρώτο άμεσα και το δεύτερο έμμεσα - γεγονός που είχε θετικό αντίκτυπο στην Αναστασία και το Νικολάκη.

Ως δάσκαλος πάντα εξυπηρετούσα τους γονείς που δεν μπορούσαν να έρθουν τη συγκεκριμένη ημέρα ενημέρωσης στο σχολείο. Τους έδυνα τη δυνατότητα να έρθουν κάποια άλλη ημέρα στο σχολείο, αλλά μετά τη λήξη των μαθημάτων. Τους τόνιζα όμως, ότι η καλύτερη ενημέρωση γίνεται την προγραμματισμένη ημέρα. Η καλή συνεργασία που είχα με τους γονείς και το γεγονός ότι συζητούσα μαζί τους τα σημαντικά γεγονότα της σχολικής ζωής, βοηθούσε παρά πολύ το εκπαιδευτικό μου έργο.

Αριετές φορές ως δάσκαλος στις ενημερώσεις γονέων και ως επιμορφωτής στα εκπαιδευτικά σεμινάρια, αναφερόμουν στο δάκρυ της Αναστασίας και στο χαμόγελο του Νικολάκη. Είναι δύο απλά περιστατικά, που όπως προανέφερα, εκπέμπουν αυθεντικά μηνύματα στους γονείς και στους εκπαιδευτικούς. Στους μεν γονείς να πηγαίνουν στο σχολείο όταν τους καλεί ο δάσκαλος, να παρακολουθούν τις σχολικές εκδηλώσεις και να επικοινωνούν ουσιαστικά με τα παιδιά τους· στους δε εκπαιδευτικούς να διαβάζουν σωστά τη γλώσσα του σώματος των μαθητών, να ενημερώνουν τεκμηριωμένα τους γονείς και να συζητούν μαζί τους τα σημαντικά γεγονότα της σχολικής ζωής.

Γα εν λόγω περιστατικά, επειδή μιλούν με φυσικό τρόπο και χωρίς διδακτισμό, πάντα θα αγγίζουν την καρδιά και το νου των γονιών και των εκπαιδευτικών και θα τους υπενθυμίζουν τα αυτονόητα, που έχει ανάγκη το εκπαιδευτικό έργο.

Ιωάννινα 7 Οκτωβρίου 2020

Να διαβάζουμε τη γλώσσα του σώματος των μαθητών

Η μη λεκτική επικοινωνία, η γλώσσα του σώματος τους συνηθίζουμε να λέμε, παρέχει καθημερινά πληροφορίες και συναισθήματα στην προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ζωή τους. Οι εκφράσεις του προσώπου, το βλέμμα, οι χειρονομίες, οι κινήσεις του σώματος, οι ματιές, οι σιωπές..., όλα αυτά, εκπέμπουν αδιάκοπα μηνύματα, που άλλοτε πηγάζουν από το συνειδητό, άλλοτε από το υποσυνείδητο και άλλοτε από το ασυνείδητο. Ο τρόπος διαβάσματος αυτών των μηνυμάτων επηρεάζει σημαντικές και ασήμαντες αποφάσεις και καταστάσεις τους ζωής τους.

Βέβαια, η γλώσσα του σώματος δεν είναι τόσο αθώα και αξιόπιστη, όσο θέλει να φαίνεται. Βλέπουμε αρκετούς ανθρώπους να τη χρησιμοποιούν επιτηδευμένα, προκειμένου να επιτύχουν ιδιοτελείς σκοπούς. Μπορεί να χαμογελούν, μπορεί να επιδιώκουν να φαίνονται αρεστοί ή αδιάφοροι, αλλά στο πίσω μέρος του μυαλού τους έχουν την ιδιοτέλεια.

Τους μικρούς μαθητές η γλώσσα του σώματος είναι καθαρή και αποκαλυπτική, γιατί είναι ανεπιτήδευτη. Ο δάσκαλος παρατηρώντας τη γλώσσα του σώματος των μαθητών διευκολύνεται στο εκπαιδευτικό του έργο. Οι αντιδράσεις των μαθητών (αφηρημάδα, επιθετικότητα, απομόνωση, αδιαφορία, χαρά, θλίψη, φοβία, ένταση προσοχής, ένοχο βλέμμα, βούρκωμα ματιών, κλάμα...), όταν ερμηνεύονται σωστά, βοηθούν στην παιδαγωγική πρακτική. Ο δάσκαλος που αδιαφορεί για τη

γλώσσα του σώματος των μαθητών, είναι αδύνατον να οικοδομήσει καλές παιδαγωγικές σχέσεις. Θα είναι απόμακρος τους μαθητές, γιατί ποτέ δεν κατάλαβε την ψυχολογία τους. Τους μαθητής για παράδειγμα που βιώνει το χωρισμό των γονιών του και είναι αφηρημένος στην τάξη, δεν μπορεί να δέχεται κι από πάνω τους επικρίσεις του δασκάλου. Η αφηρημάδα αυτή θα κάνει τον κύκλο τους. Ο καλός δάσκαλος συνήθως εντοπίζει τους αιτίες που τροφοδοτούν τους αντιδράσεις των μαθητών και εφαρμόζει την ανάλογη παιδαγωγική πρακτική.

Απ' το πεδίο τους σχολικής πράξης έχω στο μυαλό μου αρκετά περιστατικά μαθητών, που με τη γλώσσα του σώματος μου αποκάλυψαν συναισθήματα και πληροφορίες, που με τα λόγια δεν θα μου έλεγαν ποτέ. Από τα περιστατικά αυτά επέλεξα να περιγράψω μόνον ένα, το πιο σιληρό απ' όλα, θέλοντας να στείλω ένα μήνυμα τους εκπαιδευτικούς και ιδιαίτερα τους νέους. Το μήνυμα, να μιλούν τους μαθητές για τους κινδύνους που τους παραμονεύουν στη γωνία, δίχως τους να τους τρομοκρατούν με μια γενικευμένη ισοπεδωτική καχυποψία απέναντι όλων των ανθρώπων. Η αρετή τους διάκρισης πρέπει να διέπει την ενημέρωση αυτή, καθόσον όλοι οι άνθρωποι δεν είναι ίδιοι. Διαφορετικά, με την ισοπέδωση «μαζί με τα ξερά καίγονται και τα χλωρά».

Τους έλθουμε τώρα στο συγκεκριμένο περιστατικό, που έλαβε χώρα στην αρχή τους σχολικής χρονιάς, σε μια μεγάλη τάξη Δημοτικού Σχολείου, όπου εργαζόμουν ως δάσκαλος. Είχα βάλει τους μαθητές να κάνουν μια άσκηση Μαθηματικών και περιφερόμουν στα θρανία, μήπως χρειαστεί κάποιος βοήθεια. Βλέποντας ένα λάθος σε μια μαθήτρια, πρότεινα το δείκτη του δεξιού χεριού μου στο τετράδιό τους για να το υποδείξω. Η μαθήτρια έκανε μια απότομη κίνηση τους τα πίσω και κάλυψε το πρόσωπό τους με το δεξί βραχίονα, λες και επρόκειτο να τη δείρω. Ήταν μια κίνηση που δεν την περίμενα, γιατί δεν ήμουν

αυταρχικός δάσκαλος. Κανείς στην τάξη δεν κατάλαβε το φόβο τους. Αν έβλεπε αυτή τη σκηνή κάποιος επισκέπτης, σίγουρα θα σχημάτιζε τη γνώμη ότι ρίχνω πολύ ξύλο τους μαθητές. Τα φαινόμενα τους τους φορές απατούν.

Ποτέ δεν πέρασε απ' το μυαλό μου ότι η φοβική αντίδραση τους μαθητριάς, μπορεί να έχει σχέση με τη δημοκρατική λειτουργία τους τάξης. Μια τέτοια σιέψη ήταν εκτός τόπου και χρόνου. Δεν είπα τίποτε στη μαθήτριά, θέλοντας να επαναλάβω την ίδια σκηνή, χωρίς να έχει προηγηθεί καμιά συζήτηση μαζί τους. Την επόμενη διδακτική ώρα ξαναπέρασα από μπροστά τους, κοιτάζοντας σε αντίθετη κατεύθυνση. Αντέδρασε πάλι με την ίδια φοβική κίνηση τους τα πίσω, δίχως τους να καλύψει το πρόσωπό τους με το χέρι. Η γλώσσα του σώματος έλεγε καθαρά, ότι η μαθήτριά είχε υποστεί βία έξω από το σχολείο. Από την αρχή τους σχολικής χρονιάς η μαθήτριά έδειχνε συνεσταλμένη, αλλά δεν είχα καταλάβει ότι ήταν και τρομοκρατημένη. Δεν τη ρώτησα για ποιο λόγο με φοβάται, γιατί δεν ήθελα να τη φέρω σε δύσκολη θέση. Σε δύο ημέρες θα είχα την πρώτη συγκέντρωση γονέων και κηδεμόνων κι εκεί θα μάθαινα τι συνέβαινε.

Όλοι οι γονείς ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά μου και ήρθαν την προγραμματισμένη ημέρα στο σχολείο. Αρχικά, έκανα μια γενική τοποθέτηση σε όλους τους γονείς για τους μεθόδους διδασκαλίας που χρησιμοποιώ και τους απαιτήσεις που έχω από τους μαθητές. Στη συνέχεια άρχισα να ενημερώνω τον κάθε γονέα χωριστά, έχοντας ως γνώμονα τη γραπτή και προφορική απόδοση του μαθητή. Όταν έφτασα στη μητέρα τους φοβισμένης μαθητριάς (πρώτη φορά την έβλεπα στο σχολείο), αφού την ενημέρωσα για τα μαθήματα, μετά τη ρώτησα αν είχε να μου πει κάτι για την κόρη τους. Η απάντηση ήταν αρνητική. Έτσι, πήρα την πρωτοβουλία να τους μιλήσω εγώ. Άρχισα να τους λέω για τη φοβία που εκδηλώνει η κόρης τους,

όταν την πλησιάζω. Την ώρα που τους μιλούσα τα μάτια τους άρχισαν να βουρκώνουν. Ύστερα από λίγο έσπασε τη σιωπή τους κι άρχισε να μου αφηγείται το οδυνηρό περιστατικό, που είχε βιώσει η κόρη τους πριν ενάμιση χρόνο. Ήταν μόνη τους στο σπίτι, όταν ξεγελάστηκε κι άνοιξε την πόρτα στο χτύπημα του κουδουνιού και βρέθηκε αντιμέτωπη με ένα κτήνος που την κακοποίησε. Μου είπε ακόμη, ότι από τότε η κόρη τους βλέπει εφιάλτες στον ύπνο τους και ότι δεν μπορεί να καθίσει μόνη τους στο σπίτι. Σοκαρίστηκα απ' αυτά που άκουσα. Όσο μιλούσε, δάκρυα κυλούσαν στο πρόσωπό τους. Με πληροφόρησε ακόμη, ότι κανείς στο σχολείο δεν γνωρίζει το περιστατικό και με παρακάλεσε να μην το αποκαλύψω. Την καθησύχασα, λέγοντας ότι η συζήτησή τους θα μείνει απόρρητη. Παράλληλα τους ζήτησα, να μη μάθει τίποτε η κόρη τους για τη συζήτηση αυτή, για να μη φορτωθεί με περισσότερο άγχος. Η μαθήτριά από το σοκ που υπέστη, είχε ειδηλώσει μια γενικευμένη φοβία τους όλους τους άντρες. Στην παιδική ηλικία υπάρχει η τάση τους γενίκευσης μιας κατάστασης, ενώ η τάση τους διάκρισης εμφανίζεται αργότερα με την ωριμότητα. Η επικοινωνία με τη μητέρα ολοκληρώθηκε, με την υπόσχεσή μου ότι θα εφαρμόσω ένα σχέδιο δράσης στην τάξη, ώστε η κόρη τους να νιώθει ασφαλής.

Το **πρώτο** που έκανα ήταν να αλλάξω θρανίο στη μαθήτριά. Καθόταν σε ένα μεσαίο θρανίο τους τάξης και το συνεχές πέραςμά μου από κοντά τους, τροφοδοτούσε τη φοβική αντίδραση. Γι' αυτό και την έβαλα να κάθεται σε ένα ακρινό θρανίο απ' τη μεριά του τοίχου, ενώ στη διπλανή θέση (απ' τη μεριά του διαδρόμου), έβαλα μια φίλη τους. Έτσι, όταν πηγαίνοερχόμουν στο διάδρομο ανάμεσα απ' τα θρανία, υπήρχε απόσταση απ' τη μαθήτριά, που απέτρεπε την ειδηλώση τους φοβικής αντίδρασης.

Το **δεύτερο** που έκανα ήταν, με στοχευμένες πρακτικές ενέργειες στην τάξη, να επιτύχω την απόσβεση τους φοβικής αντίδρασης. Αντί να πλησιάζω εγώ τη μαθήτριά, θεώρησα ότι ήταν καλύτερο να με πλησιάζει εκείνη. Γι' αυτό και την καλούσα συχνά στην έδρα να φέρνει το τετράδιο Ορθογραφίας για διόρθωση ή τη σήκωνα στον πίνακα να λύνει ασκήσεις Μαθηματικών. Πάντοτε υπήρχε τους διδακτικός λόγος για να με πλησιάζει κι αυτό λειτουργούσε τέλεια. Επιπλέον, για να μη φανώ μεροληπτικός υπέρ τους μαθήτριάς ανακοίνωσα στην τάξη ότι τους μαθητές τους εξετάζω περισσότερο, για να καλύψουν μερικά κενά που έχουν. Η μαθήτριά σιγά-σιγά απόχτησε θάρρος κι έφθασε στο σημείο να με καλεί στο θρανίο τους, όταν χρειαζόταν βοήθεια. Είχα οικοδομήσει μια πολύ καλή παιδαγωγική σχέση μαζί τους και σε αυτό βοήθησε και η μητέρα τους, με τα καλά λόγια που έλεγε για μένα. Η μαθήτριά απέβαλε τη φοβική αντίδραση, ακόμη κι όταν εγώ την πλησιάζα. Ένωθε πλέον μια ασφάλεια στην τάξη. Τα μάτια τους τους μαρτυρούσαν ότι η ψυχή τους πονούσε. Γι' αυτό και συνέστησα στην μητέρα τους, ότι καλό θα ήταν, η κόρη τους να κάνει τους συνεδρίες με έναν καλό παιδοψυχολόγο. Σκέφτομαι πόσο μεγάλο θα ήταν το λάθος τους μητέρας, αν συνέχιζε να μου αποικρύπτει την αλήθεια. Θα ήταν αδύνατη η εφαρμογή μιας εξειδικευμένης βοήθειας, μέσα κι έξω από την τάξη, που απαιτούσε στοχευμένες πρακτικές ενέργειες κι όχι κηρύγματα.

Το **τρίτο** που έκανα στην τάξη ήταν ένα «μάθημα ζωής». Συγκεκριμένα, μίλησα τους μαθητές για τους κινδύνους που τους παραμονεύουν στη γωνία, όταν οι κακοποιοί εμφανίζονται ντυμένοι ως φίλοι. Τους τόνισα ιδιαίτερα, ότι δεν μπαίνουμε ποτέ σε ξένα αυτοκίνητα, ότι δεν δεχόμαστε ποτέ δώρα από αγνώστους και ότι δεν τους ακολουθούμε ποτέ, όταν τους το ζητάνε. Τους επισήμανα ακόμη, ότι τρώγοντας μια σοκολάτα ή πίνοντας μια πορτοκαλάδα που τους δίνει τους άγνωστος,

μπορεί να χάσουμε τους αισθήσεις από ναρκωτικές ουσίες που έχει ρίξει μέσα και να μην μπορούμε να προσεγγίσουμε τον εαυτό τους. Στο τέλος τους είπα να είναι προσεγτικοί, όταν μένουν μόνοι στο σπίτι και να μην ανοίγουν ποτέ την πόρτα σε αγνώστους. Όλοι οι μαθητές με ένταση προσοχής, μα πιο πολύ απ' όλους, η πληγωμένη μαθήτρια. Δεν μετακίνησε καθόλου το βλέμμα τους από πάνω μου. Με τη δυνατή σιωπή τους και τα πονεμένα μάτια τους, μου τα είπε όλα. Εκείνη τη στιγμή συνειδητοποίησα, πόσο σημαντικό είναι το «μάθημα ζωής». Αν η μαθήτρια είχε παρακολουθήσει ένα τέτοιο μάθημα σε μικρότερη τάξη, ίσως να είχε αντιληφθεί τον κίνδυνο που παραμόνευε έξω από την πόρτα του σπιτιού τους.

Μετά ακολούθησε διάλογος στην τάξη, με τους μαθητές να μου θέτουν συνέχεια ερωτήσεις. Θα ήθελα να δημοσιεύσω ένα μικρό απόσπασμα αυτού του διαλόγου, που εμπεριέχει πέντε ερωτήσεις μαθητών και τους αντίστοιχες απαντήσεις μου.

1^η Ερώτηση: Αν κάποιος άγνωστος τους ρωτήσει τι ώρα είναι, θα του πούμε;

-Ναι. Στη συνέχεια τους, δεν θα πιάσουμε συζήτηση μαζί του.

2^η Ερώτηση: Αν κάποιος άγνωστος τους ρωτήσει αν είμαστε καλοί μαθητές θα του απαντήσουμε;

-Όχι. Θα αγνοήσουμε το ψεύτικο ενδιαφέρον του και θα συνεχίσουμε άφοβα το δρόμο τους.

3^η Ερώτηση: Αν κάποιος άγνωστος τους ρωτήσει τι ομάδα είμαστε θα του πούμε;

-Όχι. Αν τους, τους ξεφύγει και πούμε την αγαπημένη τους ομάδα, στη συνέχεια δεν θα πιάσουμε ποδοσφαιρική συζήτηση μαζί του.

4^η Ερώτηση: Αν κάποιος άγνωστος τους ζητήσει πληροφορίες, όταν βρισκόμαστε στη στάση αστικών λεωφορείων, για την πορεία τους δρομολογίου θα τον ενημερώσουμε;

-Ναι, εφόσον γνωρίζουμε. Στη συνέχεια τους, δεν θα πιάσουμε συζήτηση μαζί του.

5^η Ερώτηση: Αν κάποιος άγνωστος τους τραβήξει από το χέρι τι θα κάνουμε;

-Θα προσπαθήσουμε να ξεφύγουμε. Αν δεν τα καταφέρουμε, θα βάλουμε τους φωνές για να φοβηθεί τους περαστικούς και να τους αφήσει.

Νομίζω ότι οι μαθητές με το «μάθημα ζωής» κατάλαβαν, ότι έχοντας τους σταθερές αρχές προφύλαξης στο μυαλό τους, μπορούν εξαρχής, να θέσουν εκτός λειτουργίας ένα κακόβουλο σχέδιο κάποιου αγνώστου, που αρχίζει με δήθεν αθώες ερωτήσεις. Τα πράγματα τους δυσκολεύουν, αν πίσω απ' το κακόβουλο σχέδιο βρίσκειται κάποιος γνωστός, απέναντι του οποίου δεν υπάρχουν σταθερές αρχές προφύλαξης. Γι' αυτό και στο τέλος τους συζήτησης επισήμανα τους μαθητές να κοιτάζουν τα έργα των ανθρώπων – είτε είναι γνωστοί είτε είναι άγνωστοι – κι όχι τα λόγια τους. Πριν τους βλάψει κάποιος γνωστός, συνήθως, έχει δείξει ποιος είναι. Άρα, πρέπει εκ των προτέρων να κρατάμε αποστάσεις ασφαλείας απέναντί του. Ακόμη, τους επισήμανα να μην ξεγελιούνται από τα επαγγέλματα που κάνουν οι άνθρωποι, ούτε από τα κουστούμια και τους γραβάτες που φοράνε. Δηλαδή, σε ελεύθερη μετάφραση τους είπα τα λόγια του ευαγγελιστή Ματθαίου: «Προσέχετε δε από των ψευδοπροφητών, οίτινες έρχονται τους υμάς εν ενδύμασι προβάτων, έσωθεν δε εισί λύκοι άρπαγες. Από των καρπών αυτών επιγνώσεσθε τους».

Από τα παραπάνω φαίνεται καθαρά, ότι το «μάθημα ζωής» είχε στόχο την ενημέρωση των μαθητών κι όχι την τρομοκρατία. Μαθαίνουμε έγκαιρα στα παιδιά να έχουν τα μάτια τους ανοιχτά, καθόσον δε ζούμε σε κοινωνία αγγέλων για να αποφεύγουμε τέτοιες συζητήσεις. Τα λόγια του δασκάλου ενισχύουν

πάντα τους συμβουλές των γονέων. Συχνά ακούμε τα παιδιά να λένε: «Τους το είπε ο δάσκαλός τους».

Τέλος, θα ήθελα να επισημάνω για άλλη μια φορά τους εκπαιδευτικούς, να διαβάζουν προσεκτικά τη γλώσσα του σώματος των μαθητών, ώστε να ενεργούν με ρεαλισμό και παιδαγωγική ευαισθησία στο εκπαιδευτικό τους έργο.

Ιωάννινα 26 Αυγούστου 2020

Και όμως συνέβη!!!

Το σχολικό έτος 1998-1999 ήμουν δάσκαλος στο 47^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών και δίδασκα στην Ε` τάξη. Η χρονιά αυτή μου επιφύλαξε τη μεγαλύτερη διδακτική έκπληξη της εκπαιδευτικής μου θητείας. Σήμερα, χάρη στο εκπαιδευτικό μου αρχείο μπορώ να περιγράψω με ακρίβεια και αξιοπιστία την έκπληξη αυτή.

Μια μέρα ήθελα να ελέγξω, αν οι μαθητές μου είχαν αποκτήσει άνεση να κάνουν πράξεις δεκαδικών και κλασματικών αριθμών και αν μπορούν εύκολα να λύνουν προβλήματα με αναγωγή στην κλασματική μονάδα. Για να κάνω έναν αξιόπιστο έλεγχο έφτιαξα δύο διαφορετικά τεστ, της ίδιας όμως θεματολογίας, με μερικές ασκήσεις το καθένα. Το 1^ο τεστ το έδωσα να το κάνουν οι μαθητές που κάθονταν απ` τη δεξιά μεριά του θρανίου και το 2^ο τεστ το έδωσα να το κάνουν οι μαθητές που κάθονταν απ` την αριστερή μεριά του θρανίου. Με αυτή την καλή πρακτική οι μαθητές του ιδίου θρανίου, την ίδια χρονική στιγμή, εργαζόταν σε διαφορετικό τεστ, χωρίς να επηρεάζεται ο ένας από τον άλλον.

Τα εν λόγω τεστ, μεταξύ των άλλων, εμπεριείχαν και δύο διαιρέσεις δεκαδικών αριθμών, που έκρυβαν τη μεγάλη έκπληξη. Οι δεκαδικοί αριθμοί που χρησιμοποίησα ήταν τυχαίοι, γι` αυτό και υπέθεσα ότι εν λόγω διαιρέσεις θα ήταν ατελείς και ζήτησα από τους μαθητές να τις προχωρήσουν μέχρι το δευτερο δεκαδικό ψηφίο.

Ο κάθε μαθητής που έκανε τις ασκήσεις έφερε το τεστ στην έδρα. Κάποια στιγμή το βλέμμα μου έπεσε στις διαιρέσεις δύο άριστων μαθητριών, της Ξανθής και της Σωτηρίας, που είχαν βρει το ίδιο ηλίκο (8,1) και το ίδιο υπόλοιπο (0). Προφανώς, είχαν κάνει την ίδια διαίρεση. Επειδή όμως, η μια μαθήτρια καθόταν στη δεξιά μεριά ενός θρανίου και η άλλη μαθήτρια στην αριστερή μεριά ενός άλλου θρανίου, εκ των πραγμάτων αντιστοιχούσε διαφορετική διαίρεση στην καθεμιά. Γι' αυτό και υπέθεσα ότι εκ παραδρομής έδωσα και στις δύο μαθήτριες να κάνουν το ίδιο τεστ. Συζητώντας όμως μαζί τους κατάλαβα ότι δεν είχε γίνει κάτι τέτοιο. Γεγονός που το επιβεβαίωσα αμέσως, κοιτώντας τα δύο τεστ. Προηγουμένως παραπλανήθηκα, γιατί είχα κοιτάξει μόνον τα ηλίκα και τα υπόλοιπα των διαιρέσεων. Με δεδομένο ότι οι δύο μαθήτριες ήταν άριστες και τα θρανία τους βρισκόταν μακριά το ένα από το άλλο, απέκλεισα και το ενδεχόμενο αντιγραφής ή συνεργασίας μεταξύ τους. Γι' αυτό και εκτίμησα ότι μάλλον η μία διαίρεση ήταν σωστή και η άλλη λάθος. Πώς όμως συνέπεσε το λάθος ηλίκο της μιας διαίρεσης και το σωστό ηλίκο της άλλης διαίρεσης να είναι ο ίδιος αριθμός (8,1); Πολύ σπάνια περίπτωση. Ακόμη, πώς συνέπεσε και οι δύο τυχαίες δεκαδικές διαιρέσεις να έχουν υπόλοιπο μηδέν; Πολύ σπάνια και αυτή η περίπτωση. Μήπως τελικά και οι δύο διαιρέσεις ήταν λάθος; Πολλά τα ερωτήματα εκείνης της στιγμής, αλλά δεν μ' έβαλαν στον πειρασμό να τσεκάρω επί τόπου τις δύο διαιρέσεις. Δεν ήθελα να αποσπάσω την προσοχή μου από την παράδοση του μαθήματος που ακολουθούσε. Τη διόρθωση των τεστ θα την έκανα - όπως πάντα - στο σπίτι.

Στην ησυχία του σπιτιού μου επανήλθαν τα ίδια ερωτήματα κι αμέσως έπιασα το μολύβι στο χέρι. Πρώτα έκανα τη διαίρεση της Ξανθής (36,45 : 4,5). Βρήκα ηλίκο (8,1) και υπόλοιπο (0). Η διαίρεση της Ξανθής ήταν σωστή. Εξεπλάγην, που ένας

τυχαίος δεκαδικός διαιρετέος και ένας τυχαίος δεκαδικός διαιρέτης έδωσαν ένα ακριβές δεκαδικό ηλίκο. Ακολούθησε η διαίρεση της Σωτηρίας ($45,36 : 5,6$). Λογικά, εδώ πλέον έπρεπε να βρισκείται το λάθος. Αμ δε! Πάλι βρήκα ηλίκο (8,1) και υπόλοιπο (0)! Και η διαίρεση της Σωτηρίας ήταν σωστή! Τρελάθηκα! Ένας άλλος τυχαίος δεκαδικός διαιρετέος και ένας άλλος τυχαίος δεκαδικός διαιρέτης έδωσαν πάλι το ίδιο ακριβές δεκαδικό ηλίκο! Πέταξα το μολύβι στον αέρα αναφωνώντας: «Δεν μπορεί να έχει γίνει αυτό!» Προς στιγμή νόμισα, πως από τη βιασύνη μου έκανα λάθος. Ξανάπιασα το μολύβι στο χέρι κι έκανα πάλι προσεκτικά τις δύο διαιρέσεις. Πάλι τα ίδια αποτελέσματα! Και οι δύο διαιρέσεις ήταν τέλειες! Κάτι, που ήταν έξω από κάθε πρόβλεψη και λογική. Το αρχαίο ρητό: «Λίθοι και πλίνθοι και ξύλα και κέραμοι ατάκτως ερριμμένα ουδέν εστί» - στην προκειμένη περίπτωση - δεν επαληθεύτηκε. Αναρωτήθηκα, αν μπορεί αυτό γεγονός να γίνει πιστευτό από κάποιον συνομιλητή μου.

Την άλλη μέρα είπα στους μαθητές μου ότι αυτό που συνέβη στο τεστ Μαθηματικών, είναι κάτι που δεν πρόκειται να ξανα συμβεί ούτε «στον αιώνα τον άπαντα». Οι μαθητές με κοιτάζαν με απορία και ζητούσαν να μάθουν τι έγινε. Δεν τους είπα τίποτα προφορικά, επιδιώκοντας να καταλάβουν παραστατικά τι είχε συμβεί. Συγκεκριμένα, έκανα στον πίνακα την πρώτη διαίρεση κι έβαλα σε κυκλικό περιγράμμα το ηλίκο (8,1) και το υπόλοιπο (0), ώστε να δώσω έμφαση σε αυτούς τους αριθμούς. Στη συνέχεια έκανα τη δεύτερη διαίρεση και πριν προλάβω να βάλω σε κυκλικό περιγράμμα το ίδιο ηλίκο (8,1) και το ίδιο υπόλοιπο (0), οι μαθητές άρχισαν να γελούν. Είχαν καταλάβει τι είχε συμβεί.

Συζητώντας αυτό το απίθανο γεγονός με έναν συνάδελφο στο διάλειμμα, μου ζήτησε να του δείξω τα τεστ. Του τα έδειξα και με πίστεψε. Αναρωτήθηκα, αν θα μπορούσα κι εγώ να πιστέψω

κάτι τέτοιο. Ίσως να υποφιαζόμουν ότι οι δύο διαιρέσεις ήταν στημένες. Κι αυτό ήταν πολύ εύκολο να γίνει, φτιάχνοντας δύο απλές εξισώσεις, σύμφωνα με τον τύπο: Διαιρετέος = διαιρέτης επί πηλίκιο. Συγκεκριμένα, οι άγνωστοι αριθμοί θα είναι διαιρετέοι, ενώ οι γνωστοί αριθμοί θα είναι οι τυχαίοι διαιρέτες και το τυχαίο ίδιο πηλίκιο που επιλέγουμε. Κατόπιν, λύνοντας την κάθε εξίσωση με έναν πολλαπλασιασμό (διαιρέτης επί πηλίκιο) παίρνουμε τους δύο διαιρετέους που στήνουν το κόλπο. Το να προκύψει όμως τυχαία όλη αυτή η ιστορία, είναι κάτι το ασύλληπτο, κάτι που δεν το χωράει ο νους του ανθρώπου! Και όμως συνέβη!!! Μπορεί όμως να ξανασυμβεί κάποιον αέναα διαιρέσεις στην τύχη; Θεωρώ ότι η απάντηση της ερώτησης παραπέμπει στην έννοια του Απειρου ή αν θέλετε στην έννοια της Μεταφυσικής.

Θα ήθελα να γράψω και λίγα λόγια για το ιστορικό δημιουργίας αυτών των δύο διαιρέσεων. Η σταθερά που κράτησα και στις δύο διαιρέσεις ήταν, ο διαιρετέος να είναι δεκαδικός αριθμός με δύο ακέραια και δύο δεκαδικά ψηφία και ο διαιρέτης να είναι επίσης δεκαδικός αριθμός με ένα ακέραιο και ένα δεκαδικό ψηφίο.

Η πρώτη διαίρεση (36,45 : 4,5) δημιουργήθηκε εξ ολοκλήρου με τυχαίους αριθμούς.

Η δεύτερη διαίρεση (45,36 : 5,6) δημιουργήθηκε με έναν ασυνήθιστο τυχαίο τρόπο. Συγκεκριμένα, ο διαιρετέος (45,36) και το ακέραιο μέρος του διαιρέτη το (5) προσέκυψαν από αντιμεταθέσεις μεταξύ ακεραίων και δεκαδικών μερών, που έκανα πάνω στην πρώτη διαίρεση, ενώ το δεκαδικό μέρος του διαιρέτη το (6) προσέκυψε από τυχαία επιλογή.

Δηλαδή, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, όλα τα ψηφία των διαιρέσεων προήλθαν από σπορά της τύχης. Πρέπει να ομολογήσω ότι αν δεν φύλαγα στο αρχείο μου τα εν λόγω τεστ μαζί με ένα σχόλιο, σήμερα δεν θα πίστευα τον εαυτό μου. Θα έλε-

γα ότι η μνήμη με πρόδωσε και η φαντασία διαμόρφωσε το γεγονός, όπως ήθελε αυτή.

Θεωρώ ότι όταν η πραγματικότητα ξεπερνά τη λογική ένα μυστήριο γεννιέται. Ένα τέτοιο μυστήριο γεννήθηκε και στην προκειμένη περίπτωση. Δύο τυχαίες δεκαδικές διαιρέσεις μάς έδωσαν το ίδιο ακριβές δεκαδικό πηλίκο! Απίστευτο! Και όμως αληθινό! Το ημερολόγιο τότε έγραφε 25 Μαΐου 1999.

Η τάξη στην οποία συνέβη αυτό το μοναδικό γεγονός, ήταν η τελευταία της θητείας μου ως μάχιμος δάσκαλος. Μετά ακολούθησε η θητεία μου ως διευθυντής και σχολικός σύμβουλος. Πολλοί απ' τους μαθητές αυτής της τάξης με εντόπισαν στο Διαδίκτυο και μου θύμισαν ωραίες στιγμές από τη σχολική ζωή! Οι συναντήσεις με παλιούς μαθητές μου, είτε στο Διαδίκτυο είτε δια ζώσης, μου τονίζουν πάντα τη μεγάλη αξία των παιδαγωγικών σχέσεων στο εκπαιδευτικό έργο.

Στην εν λόγω τάξη φοιτούσε και ο Σπύρος. Ένα εξαιρετικό παιδί, ένα αστέρι που έλαμπε στο σχολείο. Δυστυχώς, έφυγε τόσο νωρίς για τη γειτονιά των αγγέλων. Έφυγε, πριν προφτάσει να πει το τραγούδι του. Στη μνήμη του Σπύρου είναι αφιερωμένο το παρόν άρθρο.

Ιωάννινα 8 Ιουνίου 2020

Μαθητικό περιοδικό

Οι σχολικές δραστηριότητες αποτελούν ένα βασικό δείκτη ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου, με την προϋπόθεση οι μαθητές να έχουν λόγο στις επιλογές των θεμάτων. Έτσι, θα εμπλέκονται ενεργά στις δραστηριότητες, θα παίρνουν πρωτοβουλίες και θα μαθαίνουν δημιουργικά. Αν όμως η επιλογή των δραστηριοτήτων επιβάλλεται από το δάσκαλο, ακολουθείται μια μηχανιστική διαδικασία με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Πάντα ως δάσκαλος άκουγα τα ενδιαφέροντα των μαθητών, γι' αυτό και οι σχολικές δραστηριότητες υλοποιούνταν με όρεξη και ενθουσιασμό. Η δημοκρατία στην τάξη ήταν αυτή που καθόριζε το είδος των δραστηριοτήτων. Για το λόγο αυτό οι τάξεις που εργάστηκα, υλοποίησαν διαφορετικές δραστηριότητες. Βέβαια, πάντα κατέθετα και τις δικές μου δραστηριότητες για συζήτηση, αλλά ποτέ δεν τις επέβαλα. Ήθελα η κάθε δραστηριότητα να έχει και τη συναίνεση των μαθητών.

Υλοποίησα αρκετές δραστηριότητες με τους μαθητές μου, όπως: θεατρικές παραστάσεις, δραματοποιήσεις μαθημάτων, διδακτικές επισκέψεις, αγώνες στίβου και ποδοσφαίρου, χορευτικά με παραδοσιακούς χορούς, αφιερώματα σε κοινωνικά θέματα, ομιλίες μαθητών από την έδρα της τάξης, παρουσιάσεις εξωσχολικών βιβλίων, απαγγελίες ποιημάτων, εκθέσεις ζωγραφικής, επισκέψεις αξιόλογων ανθρώπων στην τάξη, εκδόσεις μαθητικών περιοδικών...., καθώς και προτεινόμενα απ' το Υπουργείο Παιδείας προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, αγωγής υγείας και πολιτιστικών θεμάτων. Από τις παρα-

πάνω δραστηριότητες θα ήθελα να εσιτιάσω στην έκδοση μαθητικού περιοδικού, καθόσον για τις άλλες ήδη έχω αναφερθεί σε προηγούμενα άρθρα μου.

Η έκδοση ενός μαθητικού περιοδικού προϋποθέτει την ενεργή συμμετοχή των περισσότερων μαθητών, όπως εξάλλου και όλες οι σχολικές δραστηριότητες.

Η διαδικασία της έκδοσης ξεκινούσε με την επιλογή της ονομασίας του περιοδικού με δημοκρατικό τρόπο. Συγκεκριμένα, ο κάθε μαθητής έφερνε τη δική του ονομασία στον πρόεδρο του μαθητικού συμβουλίου, ο οποίος τις δημοσιοποιούσε όλες μαζί στον πίνακα της τάξης. Ακολούθουσε διάλογος και στο τέλος ψηφοφορία για την οριστική ονομασία του περιοδικού.

Μετά το βάπτισμα του περιοδικού συγκροτούσαμε με συζήτηση τρεις ομάδες. Οι μαθητές που πλαισιώναν τις ομάδες είχαν και τις ανάλογες ικανότητες. Η πρώτη ομάδα ήταν υπεύθυνη για την ταξινόμηση σε φακέλους του υλικού που έφεραν οι μαθητές. Η δεύτερη ομάδα ήταν υπεύθυνη για την εικονογράφηση του περιοδικού. Και η τρίτη ομάδα ήταν υπεύθυνη για την καθαρή αντιγραφή όλου του υλικού και τη σελιδοποίησή του. Τις εν λόγω ομάδες τις επόπτευα διακριτικά, επιδιώκοντας όλοι οι μαθητές να βρίσκονται στις σελίδες του περιοδικού. Δηλαδή, έβαζα κι εγώ λίγο το χεράκι μου στην επιλογή του υλικού. Έτσι, το περιοδικό εκπροσωπούσε όλη την τάξη.

Τα κείμενα του περιοδικού είχαν σχέση άλλοτε με την παράδοση των μαθημάτων, άλλοτε με την επικαιρότητα και άλλοτε με τα ενδιαφέροντα και τα γούστα των μαθητών. Κατά τη διάρκεια δημιουργίας του περιοδικού ενθάρρυνα διαρκώς τους μαθητές και τους τόνιζα την αξία που έχει το προσωπικό τους γράψιμο. Αν εντόπιζα στους φακέλους κάποιο υλικό, που δεν γράφτηκε από το μαθητή που έφερε το όνομά του, συζητούσα κατ' ιδίαν μαζί του και τον παρότρυνα να γράψει κάτι δικό του. Ήθελα όλα τα περιεχόμενα να είναι δημιουργήματα των

μαθητών. Έτσι έβλεπα το περιοδικό να έχει πραγματική αξία και ωφέλεια.

Στο τέλος φρόντιζα όλοι οι μαθητές της τάξης να πάρουν από ένα περιοδικό για ενθύμιο. Ακόμη, εκτύπωνα και μερικά περιοδικά παραπάνω, για να είναι διαθέσιμα για προσφορές, τιμής ένεκεν, εκεί που αποφάσιζε η τάξη.

Η χαρά των μαθητών ήταν μεγάλη, την ημέρα που έπιαναν στα χέρια τους το περιοδικό, που είχαν φτιάξει με όρεξη και μεράκι. Κι αυτό ήταν πολύ σημαντικό. Την ημέρα αυτή όλοι οι μαθητές διάβαζαν μεγαλόφωνα στην τάξη αυτά που είχαν γράψει και μετά ακολουθούσε μια ενδιαφέρουσα συζήτηση εφ' όλης της ύλης.

Κλείνοντας θα ήθελα να επισημάνω ότι, αν οι μαθητές αντιμετωπίσουν την έκδοση του περιοδικού ως αγγαρεία, καλό είναι να αναζητηθεί άλλη δραστηριότητα. Δεν έχει νόημα η έκδοση ενός τέτοιου περιοδικού. Αν πάλι ο δάσκαλος αδιαφορεί κατά την πορεία έκδοσης του περιοδικού, πάλι υπάρχει πρόβλημα, επειδή οι μαθητές δεν ενισχύονται θετικά. Τα γράφω αυτά, γιατί έπεσαν στα χέρια μου μερικά περιοδικά άλλων τάξεων, που ήταν προχειρογραμμένα και συμμετείχαν μόνον δυο-τρεις μαθητές. Οι δραστηριότητες για να έχουν επιτυχία, θα το γράφω άλλη μια φορά, πρέπει να στηρίζονται στην πλειοψηφία της τάξης και στο διαρκές ενδιαφέρον του δασκάλου.

Παρακάτω δημοσιεύω τους πίνακες περιεχομένων τριών περιοδικών μαθητών μου, εκτιμώντας ότι μπορούν να δώσουν μερικές ιδέες στους εκπαιδευτικούς που θα ήθελαν να ασχοληθούν με την έκδοση μαθητικού περιοδικού.

Η εκτύπωση αντιτύπων του 1^{ου} και 2^{ου} περιοδικού ήταν χρονοβόρα, γιατί έγινε σε πολύγγραφο οιοπνεύματος του σχολείου, καθόσον εκείνη την εποχή δεν υπήρχε φωτοτυπικό μηχάνημα. Η εκτύπωση όμως αντιτύπων του 3^{ου} περιοδικού ήταν εύκολη, γιατί έγινε αργότερα σε φωτοτυπικό μηχάνημα.

1^ο Περιοδικό: «Ο σχολικός μας κόσμος» 3^ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Ιωάννη Ρέντη Πειραιά, τάξη ΣΤ', σχολικό έτος 1981-1982, τεύχος **Μαρτίου**.

Πίνακας περιεχομένων:

- 25^η Μαρτίου
- Ετοιμασίες του σχολείου μας για την 25^η Μαρτίου
- Ήρωες του 21
- Παγκόσμια ημέρα της γυναίκας
- Το άρρωστο σκυλί
- Ένα παράξενο γεγονός στο σχολείο μας
- Πανικός στο σχολείο μας
- Η ιστορία ενός δέντρου
- Λαϊκός πολιτισμός
- Η ποιητική μας σελίδα
- Διάφορα θέματα
- Η ιστορία του σχολείου μας
- Παιχνίδια και γέλιο
- Γελοιογραφίες

2^ο Περιοδικό: «Ο σχολικός μας κόσμος» 3^ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Ιωάννη Ρέντη Πειραιά, τάξη ΣΤ', σχολικό έτος 1981-1982, τεύχος **Μαΐου**.

Πίνακας περιεχομένων:

- Πρωτομαγιά
- Γιορτή της μητέρας
- Ειρήνη
- Ο μικρός βιοπαλαιστής
- Αντίο αγαπημένο μου σχολείο
- Βία στα γήπεδα

- Μαθητικοί αγώνες
- Το τρέξιμο
- Do you speak English? Yes, I do
- Βαφτίσια στο χωριό μου
- Άλλοτε και τώρα
- Μονοτονικό
- Ηλιοβασίλεμα
- Η νύχτα
- Ποίηση
- Προβλήματα Αριθμητικής
- Διάφορα θέματα
- Παιχνίδια και γέλιο
- Γελοιογραφίες

3^ο Περιοδικό: «Η φωνή της νιότης» 136^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, τάξη ΣΤ΄, σχολικό έτος 1984-1985, τεύχος **Μαρτίου**.

Πίνακας περιεχομένων:

- 25^η Μαρτίου 1821
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα
- Το τρελοκομείο
- Βία στα γήπεδα
- Χώρες του 3^{ου} κόσμου
- Ναρκωτικά SOS
- Επίσκεψη σε ένα ορφανοτροφείο
- Η συνεργασία οδηγεί στην πρόοδο
- Αστείρευτη η πηγή της γνώσης
- Κρητικός γάμος
- Ποίηση

- Ακροστιχίδες – Σταυρόλεξα
- Εδώ γελάμε
- Οι δραστηριότητες της τάξης μας

Ιωάννινα 28 Οκτωβρίου 2021

Στο θέατρο Αλάμπρα

Η μνήμη μου συγκράτησε αρκετά περιστατικά απ' το πεδίο της σχολικής πράξης, που μιλούν με το δικό τους τρόπο στους εκπαιδευτικούς και ιδιαίτερα στους νέους, για το παιδαγωγικό και διδακτικό έργο.

Με το παρόν άρθρο γύρισα τη μηχανή του χρόνου 35 χρόνια πίσω, τότε που ήμουν νέος δάσκαλος στο 136^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών και διδασκα στην ΣΤ΄ τάξη. Με την τάξη αυτή ήμασταν μαζί και την προηγούμενη χρονιά και είχαμε αναπτύξει πολύ καλές παιδαγωγικές σχέσεις. Η διδακτική πράξη εμπεριείχε εναλλασσόμενες μορφές διδασκαλίας, μεταξύ των οποίων και την ομαδοκεντρική, που αναπτύσσει τις ατομικές δεξιότητες με συλλογικό τρόπο. Πάντα συζητούσα με τους μαθητές μου τις σχολικές δραστηριότητες, γεγονός που τους έκανε τους πιο ενεργητικούς και υπεύθυνους στη σχολική πράξη.

Η εν λόγω τάξη είχε υψηλό δείκτη αυτοπειθαρχίας, γι' αυτό και οι μετακινήσεις μας στις διδακτικές επισιπέψεις γινόταν και με μέσα μαζικής μεταφοράς (Ηλεκτρικό, Αστικό), αλλά και με τα πόδια. Μερικές φορές όμως, χρησιμοποιούσαμε κι ένα μικρό τουριστικό πούλμαν. Με αυτή την τάξη πραγματοποιήσαμε αρκετές διδακτικές επισιπέψεις (Ακρόπολη, Θησείο, Πλανητάριο, Μουσείο Γουλανδρή, Καλλιμάρμαρο, Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, Πολυτεχνείο, Εργοστάσιο λίστιχων, Παραλία Αγίων Θεοδώρων ...), συμμετείχαμε σε όλες τις γιορτές του σχολείου με ποιήματα και χορευτικά, οργανώσαμε αγώνες στί-

βου, παρακολουθήσαμε θεατρικές παραστάσεις και αποχαιρέτισαμε το Δημοτικό σχολείο με μια ωραία εκδήλωση. Η πολύ καλή συνεργασία που είχα με τους γονείς, βοήθησε πάρα πολύ στην υλοποίηση αυτών των δραστηριοτήτων.

Από τις παραπάνω δραστηριότητες θα ήθελα να εστιάσω μόνον σε μία, που αφορά την παρακολούθηση της θεατρικής παράστασης «Βασιλιά με λεν Θανάση» στο θέατρο Αλάμπρα. Η δραστηριότητα αυτή ήταν ένα λάθος μου, αλλά η διαχείριση του λάθους έχει σημασία.

Στη δεκαετία του 1980 περνούσαν από τα Δημοτικά σχολεία θεατρικοί θίασοι και με την έγκριση του Διευθυντή έστηναν μια υποτυπώδη σκηνή στην αίθουσα εκδηλώσεων ή στο διάδρομο του σχολείου. Εν μέσω μιας προχειρότητας και ηχορύπανσης, υποτίθεται πως έπαιζαν θέατρο. Αναστάτωναν το σχολείο κι άφηναν πίσω τους μια στρεβλή εικόνα του θεάτρου. Σπάνια έβλεπες μια καλή παράσταση απ' αυτούς τους θιάσους. Γι' αυτό και σκέφτηκα να κάνω ένα αφιέρωμα στους μαθητές μου για το θέατρο και στο τέλος να παρακολουθήσουμε εις τέλος ωρολογίου προγράμματος μια παράσταση σε κεντρικό θέατρο των Αθηνών. Οι μαθητές ενθουσιάστηκαν με τη σκέψη αυτή και το μαθητικό συμβούλιο μου ανέθεσε να επιλέξω το θεατρικό έργο.

Από τα έργα που παιζόταν εκείνη την εποχή, βάσει των κριτικών που διάβασα, ξεχώρισα το «Βασιλιά με λεν Θανάση» του Γιώργου Αρμένη, το οποίο παιζόταν δύο συνεχόμενα χρόνια στο θέατρο Αλάμπρα, με πρωταγωνιστές δύο γνωστούς ηθοποιούς, το Θύμιο Καρακατσάνη και την Άννα Φόνσου. Το θέατρο βρισκόταν κοντά στο σχολείο και θα μπορούσαμε να πάμε με τα πόδια.

Χωρίς να έχω δει την παράσταση, έκανα το λάθος και την ανακοίνωσα στην τάξη. Οι μαθητές έδειξαν μεγάλο ενθουσιασμό, γιατί ήξεραν τους ηθοποιούς από την τηλεόραση και τους άρε-

σαν. Ήταν ημέρα Παρασκευή, όταν έκανα αυτή την ανακοίνωση, διευκρινίζοντας όμως στους μαθητές, ότι πρώτα θα δω την παράσταση κι αν είναι κατάλληλη για παιδιά, τότε θα πάμε όλοι μαζί την Τετάρτη. Πηγαίνοντας τη Δευτέρα στο θέατρο βλέπω στην είσοδο μια πινακίδα που έγραφε: «Δευτέρα και Τρίτη το θέατρο είναι κλειστό». Την Τρίτη ανακοίνωσα στους μαθητές ότι η κυριανή επίσκεψη στο θέατρο αναβάλλεται, γιατί δεν μπόρεσα να δω την παράσταση. Σεισμός στην τάξη απ' τις διαμαρτυρίες των μαθητών. Μάταια προσπαθούσα να τους υπενθυμίσω τα συμφωνηθέντα, ότι πρώτα έπρεπε να δω την παράσταση και μετά να πάμε. Οι μαθητές είχαν δέσει κόμπο την Τετάρτη και δεν έπαιρναν κουβέντα. Επειδή είχαν μεγάλο ενθουσιασμό, δεν θέλησα να τους χαλάσω το χατίρι. Πήρα τηλέφωνο στο θέατρο και ρώτησα, αν η παράσταση είναι κατάλληλη για παιδιά. Η απάντηση που πήρα από μια κυρία ήταν ότι πολλοί γονείς έρχονται με τα παιδιά τους. Παίρνοντας αυτή την πληροφορία και σε συνδυασμό με τις κριτικές που είχα διαβάσει, έκλεισα τηλεφωνικά τριάντα θέσεις, παίρνοντας το ρίσκο να οδηγήσω τους μαθητές σε μια παράσταση που δεν είχα δει.

Την Τετάρτη 3 Απριλίου 1985 και ώρα 17:30 συγκεντρωθήκαμε στην πλατεία της Ακαδημίας Πλάτωνος. Η παράσταση άρχιζε σε μισή ώρα. Ήταν παρόντες οι 28 μαθητές από τους 30 μαθητές που είχε η τάξη. Αμέσως συνταχτήκαμε σε дуάδες και ξεκινήσαμε για το θέατρο Αλάμπρα. Σε 15 περίπου λεπτά ήμασταν έξω από το θέατρο, όπου ήταν συγκεντρωμένος πολύς κόσμος. Πήγαμε κατευθείαν στις θέσεις μας, που ήταν όλες μαζί στο κέντρο της αίθουσας, όπως είχαμε συμφωνήσει. Εγώ κάθισα ακριβώς πίσω από τους μαθητές για να τους ελέγχω. Η αίθουσα γέμισε γρήγορα με ενήλικες θεατές. Έριξα μια περιφερειακή ματιά να δω αν υπάρχουν κι άλλα παιδιά και δεν είδα

ούτε ένα. Δεν μου άρεσε αυτή η μοναξιά. Ήμασταν ο μαϊντανός της θεατρικής αίθουσας.

Η παράσταση άρχισε στην ώρα της. Με το καλημέρα ο Θύμιος Καρακατσάνης (ο Θανάσης του έργου), με ταρακούνησε με την αθυροστομία, τις τολμηρές χειρονομίες και τα πονηρά υπονοούμενα. Οι μαθητές με κοίταζαν απορημένοι ψάχνοντας τις αντιδράσεις μου. Δεν είχα που να κρυφτώ. Ούτε ένα χαμόγελο δεν έσκαγε στο πρόσωπό μου. Κάθε ακατάλληλο αστέιο ήταν για μένα και μια σταγόνα μαρτυρίου. Ο κόσμος γελούσε, ενώ τα βλέμματα των μαθητών ερχόταν κατά κύματα πάνω μου. Καμία σχέση δεν είχαν τα δρώμενα επί σκηνής με την πληροφόρηση που είχα πάρει.

Τέλειωσε βασανιστικά το πρώτο μέρος της παράστασης και κατευθύνθηκα στο κυλικείο να πιω έναν εσπρέσο, μήπως και χαλαρώσω. Πού όμως τέτοια πολυτέλεια. Οι μαθητές άρχισαν να με βομβαρδίζουν με παράπονα: «Κύριε, λένε παλιουκουβέντες», «κύριε, κάνουν άσεμνες χειρονομίες», «κύριε, ο Θανάσης είναι βρομόστομος», «κύριε, το έργο δεν έχει λογική σειρά», «κύριε, το κυλικείο πουλάει πορτοκαλάδα χωρίς πορτοκάλι»... Κύριε το ένα, κύριε το άλλο, δεν πήρα ανάσα. Το μόνο που εκείνη τη στιγμή ψέλλιζα ήταν ότι θα τα πούμε στην τάξη. Πρέπει να ομολογήσω ότι, ούτε μία στιγμή δεν πέρασε από το μυαλό μου να πάρω τους μαθητές και να φύγω. Τέτοιες καταστάσεις τις αφήνεις να εξελιχθούν και μετά τις διαχειρίζεσαι. Η φυγή θα ζημίωνε τους μαθητές, θα υποτιμούσε τους καλλιτέχνες και θα ήταν μια φτηνή δικαιολογία αποποίησης των ευθυνών μου. Ένα λάθος ποτέ δε διορθώνεται με ένα άλλο λάθος και μάλιστα μεγαλύτερο. Σκεφτόμουν ότι μια καλή συζήτηση στην τάξη, θα έφερνε «την των τοιούτων παθημάτων κάθαρσι», όπως λέει ο Αριστοτέλης.

Ο Θύμιος και στο δεύτερο μέρος - όπως ήταν αναμενόμενο - άρχισε τα ίδια. Δεν σταμάταγε με τίποτε. Ήταν σε καλή θεα-

τρική μέρα, αυτοσχεδίαζε διαρκώς, έπαιζε με τους θεατές κι έβγαζε πολύ γέλιο και χειροκρότημα, ειδικά με τις πονηρές ατάκες. Εγώ όμως, το μόνο που αισθανόμουν εκείνη τη στιγμή ήταν τα βλέμματα των μαθητών, που με πυροβολούσαν ασταμάτητα. Τα ένιωθα να μου λένε καθαρά: «Πού μας έφερες εδώ κύριε;» Τα έβαλα με το εαυτό μου, που οδήγησα τους μαθητές σε μια παράσταση που ήταν για ενήλικες.

Το έργο εξέπεμπε έναν κοινωνικό προβληματισμό, αλλά μέσα από μια απαισιοδοξία, θλίψη, φθορά των ηρώων και απρεπή εκφορά λόγου, γεγονός που το έκανε βαρύ και ακατάλληλο για τα παιδιά. Εκτός αυτού, η χρονική εξέλιξη της ιστορίας διακοπτόταν ανά διαστήματα με γεγονότα από το παρελθόν. Η τεχνική αυτή της αναδρομής ενοχλεί τα παιδιά, που αρέσκονται στην ευθύγραμμη χρονική αφήγηση της ιστορίας. Όλα τα δρώμενα επί σκηνής διέψευσαν τις προσδοκίες μου. Είδα κι έπαθα να τελειώσει η παράσταση.

Πήραμε το δρόμο της επιστροφής απογοητευμένοι. Στην πλατεία της Ακαδημίας Πλάτωνος μας περίμεναν οι γονείς. Μόλις τους αντίκρισα, αισθάνθηκα την ανάγκη να τους ζητήσω συγγνώμη για τον απρεπή λόγο που άκουσαν τα παιδιά τους. Όλοι οι γονείς προσπάθησαν να με αποενοχοποιήσουν με την ίδια περίπου φράση: «Δάσκαλε, τα λόγια που άκουσαν στο θέατρο, τα ακούνε κάθε μέρα στην τηλεόραση». Η αντίδρασή τους αυτή, έφτιαξε λίγο τη διάθεσή μου. Συνόδευσα μερικούς μαθητές στα σπίτια τους, που οι γονείς τους δεν ήρθαν στην πλατεία να τους πάρουν και τράβηξα το δρόμο για το Λυκαβηττό.

Στην ηρεμία του σπιτιού μου σκεφτόμουν διαρκώς την παράσταση. Πρέπει να πω ότι γέλασα ετεροχρονισμένα με μερικές ατάκες του Θύμιου. Μέσα μου όμως, είχα έναν εκνευρισμό, που απογοήτευσα τους μαθητές μου. Δεν άξιζε το αφιέρωμά μας για το θέατρο ένα τέτοιον επίλογο.

Την άλλη μέρα στην τάξη, με το καλημέρα, αναγνώρισα το λάθος μου. Μου έκανε εντύπωση ότι μερικοί μαθητές διεκδικησαν μερίδιο του λάθους. Ίσως να ένιωθαν ένοχοι που με πίεσαν να πάμε στο θέατρο την Τετάρτη. Ίσως πάλι να αισθανόταν συνυπεύθυνοι εξαιτίας της δημοκρατικής λειτουργίας της τάξης. Όπως και να είχε η υπόθεση, με συγκίνησαν με την υπευθυνότητά τους. Βέβαια, τους απάλλαξα από κάθε ενοχή και ευθύνη, λέγοντας ότι το λάθος ήταν αποκλειστικά δικό μου.

Στη συνέχεια ασχοληθήκαμε με την κριτική της παράστασης. Όλοι αισθάνθηκαν την ανάγκη να μιλήσουν. Η κριτική τους ήταν ανελήθη στο περιεχόμενο και στη μορφή της παράστασης. Δεν άφησαν τίποτε να πέσει κάτω. Οι εύστοχες παρατηρήσεις των μαθητών με εντυπωσίασαν. Η συζήτηση επεκτάθηκε και στην αισθητική τέχνης. Τελικά, το λάθος κάτι μας διδάξε. Ήρθε στο νου μου η αρχαία παροιμία «Ουδέν κακόν αμιγές καλού». Γράφοντας για τη θετική πλευρά του λάθους, δεν σημαίνει ότι το υποβαθμίζω. Αν είχα αποφύγει αυτό το λάθος, το αφιέρωμα για το θέατρο θα ήταν πολύ καλύτερο.

Αφού ολοκληρώθηκε ο διάλογος, ζήτησα από τους μαθητές να μου γράψουν μια έκθεση. Ο κάθε μαθητής που έγραφε την έκθεση την έφερε στην έδρα. Δάβασα όλες τις εκθέσεις μονορούφι. Είχε μεγάλο ενδιαφέρον η παιδική ματιά σε μια παράσταση ενηλίκων. Όπως ήταν αναμενόμενο, όλοι οι μαθητές έγραψαν αρνητικά σχόλια για την παράσταση. Άλλο είναι το γούστο των μικρών παιδιών κι άλλο το γούστο των ενηλίκων. Δύσκολα να ταιριάζουν αυτά τα δύο γούστα. Έχω κρατημένες αυτές τις εκθέσεις στο αρχείο μου και κάποια μέρα θα φτιάξω μια συνθετική έκθεση. Ο τρόπος δημιουργίας της συνθετικής έκθεσης, περιγράφεται λεπτομερώς στο άρθρο μου «Άκου όταν μιλάς δάσκαλε!»

Η έκθεση που με συγκίνησε περισσότερο ήταν μιας μαθήτριας, που οι γονείς της δεν την άφησαν να έρθει μαζί μας στο θέα-

τρο. Παρόλο που ήταν απαλλαγμένη από το γράψιμο της έκθεσης, επέμεινε να γράψει. Φυσικά, δεν της χάλασα το χατίρι. Το εντυπωσιακό ήταν ότι έγραψε τέσσερις σελίδες, τη μεγαλύτερη έκθεση απ' όλους. Αν αφαιρέσεις την παράγραφο που μιλάει για τους γονείς της, από πουθενά αλλού δεν φαίνεται ότι απουσίαζε. Εκπληκτικά και συγκινητικά τα γραφόμενά της. Ένωσα τον πόνο της, αλλά δεν της είπα λέξη. Σε τέτοιες περιπτώσεις η σιωπή του δασκάλου είναι το καλύτερο. Δεν ήθελα σε καμιά περίπτωση - άθελά μου - να την οδηγήσω σε σύγκρουση με τους γονείς της. Επειδή η θεατρική παράσταση ήταν ακατάλληλη για παιδιά, θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί, ότι η μαθήτριά που απουσίαζε βγήκε κερδισμένη. Το αντίθετο όμως συνέβη. Η μαθήτριά βγήκε χαμένη, γιατί στερήθηκε ένα διαφορετικό «μάθημα». Το χειρότερο όμως ήταν - όπως φάνηκε και στην έκθεσή της - η απογοήτευση που ένωσε. Δυστυχώς, μερικοί γονείς αδυνατούν να δουν τη μεγάλη εικόνα της διδακτικής πράξης και στερούν απ' τα παιδιά τους τη συμμετοχή σε δραστηριότητες έξω από το σχολείο.

Η συζήτηση στην τάξη ολοκληρώθηκε, διαβάζοντας μεγαλόφωνα στους μαθητές την άποψη του Θύμιου Καρακατσάνη για το ελεύθερο θέατρο. Την άποψη αυτή την αλίευσα από το ενημερωτικό φυλλάδιο, που μου έδωσαν την ημέρα της παράστασης στο θέατρο Αλάμπρα. Έγραφε εκεί ο Θύμιος επί λέξει: «Το 1979 γεννιέται η Νέα Ελληνική Σικηνή, απ' το μόχθο ενός θεατρίνου [εννοεί τον εαυτό του], που έχει δεινοπαθήσει, σ' αυτό που οξύμωρα λέγεται ελεύθερο θέατρο και είχε και δυστυχώς θα 'χει πάντα, ένα και μοναδικό στόχο το ταμείο. Χωρίς να σκέφτεται τι κακό μπορεί να κάνει όχι μόνο στο θέατρο, αλλά και στον τόπο». Και τι τραγική ειρωνεία! Την ίδια άποψη περί ταμείου, εξέφρασαν και οι μαθητές μου για τη δική του παράσταση «Βασικά με λεν Θανάση»

Παρεμπιπτόντως, θα ήθελα να αναφέρω και την παρακολούθηση μερικών ακόμη θεαμάτων, που έλαβαν χώρα σε άλλα σχολεία που εργάστηκα.

Το σχολικό έτος 1991-1992, διδάσκα στην Ε` τάξη στο 16^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών. Κοντά στο σχολείο υπήρχε ο κινηματογράφος Λαβόρα, όπου κάθε Κυριακή πρωί έκανε προβολές για παιδιά. Την ευκαιρία αυτή δεν την άφησα να πάει χαμένη. Με τη συνεργασία των γονέων, τρεις συνεχόμενες Κυριακές, οι μαθητές ερχόταν στον κινηματογράφο. Κάθε ταινία που βλέπαμε, την άλλη μέρα τη συζητούσαμε στην τάξη και μετά γράφαμε μια έκθεση. Οι τρεις ταινίες που είδαμε τότε ήταν: «Ο γύρος του κόσμου σε 80 μέρες», «Η μελωδία της ευτυχίας» και «Μόνος στο σπίτι». Και οι τρεις άρεσαν πολύ στα παιδιά.

Αργότερα, ως διευθυντής στο 64^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών και στο 8^ο Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων, φρόντιζα οι μαθητές μου να βλέπουν ωραία θεατρικά και κινηματογραφικά έργα στο φυσικό τους χώρο. Είχα πάρει καλά το μάθημά μου ως δάσκαλος. Ενδεικτικά θα ήθελα να αναφέρω τέσσερα θεατρικά έργα και δύο κινηματογραφικά, που έμειναν έντονα στη μνήμη μου, γιατί άρεσαν πολύ στους μαθητές. Τα θεατρικά έργα ήταν: «Οδυσσεβάρχ» και «Το γαλάζιο πουλί» που είδαμε στο θέατρο Απόλλων της Πάτρας και «Ο Καραϊσκάκης, ο γιος της Καλογριάς» και «Οι Άθλιοι», που είδαμε στο Πνευματικό Κέντρο Ιωαννίνων. Τα κινηματογραφικά έργα ήταν: «Το δέντρο που πληγώναμε» και «Το φως που σβήνει», που είδαμε στους κινηματογράφους των Ιωαννίνων, Μπίτα και Γρανάδα.

Ως διευθυντής ποτέ δεν επέτρεπα στο σχολείο μου να παίζονται παραστάσεις στο πόδι. Μια εξαίρεση μόνον έκανα στο 64^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών, που επέτρεψα να παιχτεί μία παράσταση Καραγκιόζη. Θεωρούσα και θεωρώ ότι ένας καλός καραγκιοζοπαίχτης, μπορεί σε οποιοδήποτε χώρο - αρκεί να

υπάρχει συσκότιση - να δώσει μια αξιοπρεπή παράσταση, εξαιτίας της λιτότητας του απαιτούμενου σκηνηκού. Θυμάμαι ότι η παράσταση λεγόταν «Καραγκιόζης, ο άρχοντας του καπνού» και άρεσε πολύ στα παιδιά, που γέλασαν με την ψυχή τους. Γενικά, το Θέατρο Σκιών ταιριάζει πολύ στη φύση του παιδιού.

Κάνοντας μια αναδρομή στην πορεία μου στη Δημοτική εκπαίδευση, θα ήθελα να πω, ότι ως δάσκαλος πάντα ενδιαφερόμουν το εκπαιδευτικό μου έργο να εμπεριέχει ειδηλώσεις και δραστηριότητες μέσα και έξω από το σχολείο. Ως διευθυντής πάλι το ίδιο έκανα, ενθαρρύνοντας παράλληλα τους δασκάλους να συμμετέχουν στις σχολικές δραστηριότητες. Και ως σχολικός σύμβουλος πάντα παρακολουθούσα και επιβράβευα τους δασκάλους εκείνους, που έκαναν δραστηριότητες με την τάξη τους.

Θα ήθελα να κλείσω το παρόν άρθρο με ένα σχετικό απόσπασμα από το βιβλίο μου “Δημοτικό Σχολείο το θεμέλιο της παιδείας”:

«Θεωρώ τις ειδηλώσεις και τις διδακτικές επισκέψεις το οξυγόνο του σχολείου. Ένα σχολείο που στερείται αυτών των ειδηλώσεων γίνεται βαρετό στα παιδιά, εφ’ όσον τη ρουτίνα της μιας ημέρας διαδέχεται η άλλη. Η χαρά, η ψυχαγωγία και ο ενθουσιασμός, λείπουν από τους μαθητές.

Θα μπορούσα να πω ότι οι ειδηλώσεις και οι διδακτικές επισκέψεις είναι ένας από τους βασικούς δείκτες, που χαρακτηρίζουν την επιτυχή λειτουργία του σχολείου. Αν έλειπαν αυτές οι ειδηλώσεις από τον τρόπο δουλειάς μου, θα ένιωθα να λείπει από την τάξη μου το οξυγόνο της έμπνευσης και της δημιουργίας. Ο δάσκαλος που έχει μεράκι και αγάπη για τη δουλειά του και καταφέρνει, προγραμματισμένα και δημιουργικά, να βγαίνει από τους τέσσερις τοίχους μιας αίθουσας ή να τους ανοίγει σε αξιόλογους ανθρώπους (συγγραφείς, επιστήμονες,

καλλιτέχνες), είναι ο δάσκαλος των ονείρων των μαθητών. Είναι ο δάσκαλος που διακρίνεται και καταξιώνεται στα μάτια μαθητών και γονιών, όχι μόνον για το καλό μάθημα που διδάσκει, αλλά κυρίως, γιατί κατάφερε να γκρεμίσει τους τοίχους που χωρίζουν το σχολείο με την κοινωνία. Και αυτή η διάκριση και καταξίωση είναι η καλύτερη αμοιβή του».

Ιωάννινα 11 Σεπτεμβρίου 2020

Βασικά με λεν Θανάση (Συνθετική έκθεση)

(136^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, τάξη ΣΤ', σχολικό έτος 1984-1985. Οι μαθητές μου στις 3 Απριλίου 1985, παρακολούθησαν στο θέατρο Αλάμπρα την παράσταση «Βασικά με λεν Θανάση». Την άλλη ημέρα έγραψαν μια έκθεση στην τάξη για την εμπειρία τους αυτή. Κράτησα τις εκθέσεις αυτές στο αρχείο μου και τις ανέσυρα 35 χρόνια μετά, προκειμένου να φτιάξω τη συνθετική έκθεση που ακολουθεί, εκτιμώντας ότι έχει κάποιο ενδιαφέρον. Η εν λόγω η συνθετική έκθεση έπρεπε να είχε γίνει τότε, ώστε να διδάξει τους μαθητές. Τότε όμως, έλειπε από τη διδασκαλία μου η καλή αυτή πρακτική.)

Το Αναγνωστικό της ΣΤ' τάξης έχει πολύ ωραία κείμενα, τα οποία μας δίνουν την αφορμή να συζητάμε με τον κύριό μας διάφορα ενδιαφέροντα θέματα. Έχουμε συζητήσει για το θέατρο, τον κινηματογράφο, τη μουσική, το χορό, τη βία στα γήπεδα, την υγεία, την τεχνολογία, την παγκόσμια ειρήνη, τους Ολυμπιακούς αγώνες κ.τ.λ.)

Μια μέρα εκεί που συζητούσαμε για το θέατρο, ο κύριος μας ρώτησε: «Θέλετε να δούμε μία παράσταση σε κεντρικό θέατρο των Αθηνών;» Όλοι ενθουσιαστήκαμε! Το Μαθητικό Συμβούλιο της τάξης ανέθεσε αμέσως στον κύριο να επιλέξει το θέατρο.

Την άλλη ημέρα ο κύριος ήρθε χαμογελαστός στην τάξη. Φαινόταν ότι κάτι ευχάριστο είχε να μας πει. Μας ρώτησε, αν συμφωνούμε να δούμε την παράσταση «Βασικά με λεν Θανάση» στο θέατρο Αλάμπρα. Όλοι πεταχτήκαμε απ' τη χαρά!

Στη συνέχεια μας μίλησε για το θέατρο που γεννήθηκε στην Αρχαία Ελλάδα. Αυτή την ημέρα έμαθα ότι ένα θεατρικό έργο για να είναι καλό πρέπει να έχει μορφή και περιεχόμενο. Η μορφή στο έργο είναι οι λέξεις που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας, η πλοκή του έργου, ο τρόπος που παίζει το ρόλο του ο ηθοποιός, τα σκηηνικά του θεάτρου κ.τ.λ. Το περιεχόμενο είναι η ουσία του έργου, είναι τα μηνύματα που σου δίνει και οι εντυπώσεις που σου μένουν. Όταν το έργο έχει μορφή χωρίς περιεχόμενο, τότε το έργο λέμε ότι δεν είναι καλό, διότι δεν έχει ουσία. Αντιθέτως, όταν το έργο έχει περιεχόμενο χωρίς μορφή, πάλι δεν είναι καλό, γιατί τα μηνύματα σου τα μεταβιβάζει ξερά, χωρίς να σου δημιουργεί εντυπώσεις. Το έργο που έχει και τα δύο, το χαρακτηρίζουμε άριστο. Αυτές τις σκέψεις είχαμε κατά νου, πριν πάμε στο θέατρο. Ο κύριός μας είχε επικοινωνήσει με τους υπευθύνους του θεάτρου και μας μείωσαν το εισιτήριο από 400 δραχμές σε 300 δραχμές.

Στις 3 Απριλίου 1985, ημέρα Τετάρτη και ώρα 17:30 συγκεντρωθήκαμε στην αυλή του σχολείου. «Καλά που θα πάτε;» μας ρωτάει ένα παιδί της άλλης βάρδιας. Στο θέατρο Αλάμπρα του απαντάμε. «Α! τυχεράκηδες», μας λέει. Αμέσως φτιάξαμε δυάδες και ξεινήσαμε με τα πόδια για το θέατρο. Στο δρόμο είχαμε σιδερένια πειθαρχία. Και να σας πω και κάτι; Εκεί που περπατάγαμε ο κύριός μας έκανε τον τροχονόμο. Εμείς δεν νάναμε βλακειές και δεν πείραζε ο ένας τον άλλον. Ο κύριος μας καμάρωνε. Δεν έκανε σε κανέναν παρατήρηση. Περάσαμε την αερογέφυρα και αφού περπατήσαμε λίγο ακόμη, φθάσαμε στην οδό Στουρνάρα, όπου ήταν το θέατρο Αλάμπρα. Στο ταμείο γινόταν σιοτωμός για τα εισιτήρια. Αφού πληρώσαμε, πιάσαμε μερικές θέσεις και περιμέναμε ν' αρχίσει η παράσταση. Ύστερα από λίγο έσβησαν τα φώτα κι άναψαν οι προβολείς της σκηνής. Οι πρωταγωνιστές ήταν δύο γνωστοί

ηθοποιοί: ο Θύμιος Καρακατσάνης και η Άννα Φόνσου, που στο έργο έπαιζαν το Θανάση και την Ολυμπία.

Πρώτος βγήκε στη σκηνή ο Θανάσης και μας ρώτησε αν ψηφίσαμε Πασόκι ή Νέα Δημοκρατία. Δεν έπρεπε όμως να μας πει τίποτε για τα πολιτικά κόμματα. Στη συνέχεια μας παρουσίασε τους ηθοποιούς και αμέσως άρχισε το έργο. Αχ! τι έργο ήταν αυτό; Παναγία μου! Αν ξέρατε τι παλιοκουβέντες λέγανε! Πα, πα, πα, πα! Και έκαναν και τολμηρές κινήσεις! Ντροπή! Κύριε σεναριογράφε, πως δίνεις τέτοια πράγματα να παίζουν οι ηθοποιοί; Αμ το άλλο! Είχαν και ακατάλληλες φωτογραφίες κρεμασμένες στη σκηνή. Δεν τους ένοιαζε καθόλου που στο θέατρο ήταν και παιδιά. Με εννύρισαν και δύο κυρίες που καθόταν μπροστά μου. Άκουγες συνέχεια χρατσ - χρουτς και τσικ - τσικ από τα γαριδάκια και τα σποράκια που έτρωγαν.

Οι μεγάλοι γελούσαν με τις παλιοκουβέντες, ενώ εμείς τα παιδιά όταν γελούσαμε με πραγματικά αστεία, μας φώναζαν σουτ! και σουτ! Αυτά τα ακατάλληλα πράγματα έπρεπε να τα κόψουν απ' την παράσταση. Ξέρω όμως γιατί τα άφησαν. Γιατί άρρεσαν στους μεγάλους κι έτσι γέμιζαν τις τσέπες τους.

Για να πούμε όμως και του στραβού το δίκιο, γελάσαμε και εμείς με μερικές πλάκες των ηθοποιών. Όπως για παράδειγμα, όταν η Ολυμπία διηγούταν τη ζωή της στο Θανάση κι έλλαιγε, αντί για μαντήλι πήρε το καπέλο του Θανάση για να σκουπίσει τα δάκρυά της. Αυτό ήταν ένα νόστιμο αστείο που πέρασε απαρατήρητο απ' τους μεγάλους. Ενώ με τις παλιοκουβέντες χα και χου τα γέλια.

Όταν τέλειωσε το πρώτο μέρος της παράστασης άναψαν τα φώτα. Πήγαμε στο κυλικείο για να φάμε κανένα σάντουιτς και βρήκαμε μόνον πορτοκαλάδες χωρίς πορτοκάλι! Ένα ποτήρι με λίγο πορτοκαλάδα και μέχρι πάνω νερό. Και ξέρετε πόσο την είχαν; 50 δραχμές! Είπαμε στον κύριο να βγούμε έξω από το θέατρο που είχε ένα μαγαζί με τοστ, αλλά δεν μας άφησε.

Και καλά έκανε, γιατί είχαμε συμφωνήσει ότι δεν θα βγει κανένας στο δρόμο. Σε λίγο ακούστηκε το κουδούνι, που μας καλούσε να δούμε το δεύτερο μέρος.

Το τι βρισίδι και τι παλιοκουβέντες έπεσαν και στο δεύτερο μέρος, δεν μπορώ να σας πω. Σε κάποια στιγμή χτύπησε το τηλέφωνο και η Ολυμπία βγήκε στη σκηνή με το κομπινεζόν, χωρίς καλά-καλά να βάλει το φόρεμά της. Τι ήθελε να μας δείξει ότι έχει ωραίο σώμα; Αμ το άλλο! ο Θανάσης βγήκε στη σκηνή φορώντας ένα σώβρακο μέχρι το γόνατο. Σας τα κάνω έτσι λιανά για να καταλάβετε, γιατί δεν μου άρεσε αυτό το έργο.

Ο Θανάσης ήταν ένας καταπιεσμένος εργαζόμενος, ήταν παντρεμένος και είχε δύο παιδιά. Χώρισε από την πρώτη γυναίκα του την Ευανθία που ήταν λίγο χαζούλα και παντρεύτηκε μια χωρισμένη με δύο παιδιά την Ολυμπία, που ήταν λίγο αλήτισσα. Το ένα παιδί του Θανάση την έβρισκε με την ταχύτητα της μοτοσυκλέτας, ώσπου μια μέρα τραυματίστηκε και βρέθηκε στο νοσοκομείο. Το άλλο παιδί, ενώ τέλειωσε το Πανεπιστήμιο, δούλευε σερβιτόρος κι έμπλεξε με το χασίσι που οδηγεί στην καταστροφή. Στη συνέχεια ο Θανάσης άφησε την Ολυμπία και ξαναπήγε στην Ευανθία. Πολύ μπερδεμένη κατάσταση. Έπρεπε ο συγγραφέας να βάλει κι ένα παιδί να παίρνει τον καλό δρόμο, ώστε να μας δείξει και μια φωτεινή πλευρά της ζωής.

Στο έργο έπαιζε κι ο Μπάμπης, ένας αληταράς και βρομόστομος απ' τα Εξάρχεια. Πολύ ωραία έπαιζε και η πεθερά του Θανάση. Εκεί που γέλασα πολύ ήταν, όταν ο γιατρός πήρε το φακέλακι απ' το Θανάση με φαιριτικό τρόπο.

Ο Θανάσης καταπιεζόταν πολύ στη δουλειά του και ξέσπαγε στα πρόσωπα που είχαν μπει στη ζωή του με άσχημα λόγια και χειρονομίες. Το τι βρισιές και τι παλιοκουβέντες έλεγε! Αυτά τα λόγια μάς άφησαν κακές εντυπώσεις. Ο Θανάσης έδειχνε

απελπισμένος απ' τη ζωή και διαρκώς επαναλάμβανε τη φράση «Βασιλιά με λεν Θανάση». Στο τέλος τον βλέπουμε να φωνάζει: «Είναι ζωή αυτή; είναι ζωή;»

Τα σκηηνικά του έργου ήταν ασύνδετα με την υπόθεση του έργου. Δεν άλλαζαν, ανάλογα με το περιβάλλον. Στην αρχή το σκηηνικό ήταν μια φτωχογειτονιά με ξύλινα παντζούρια κι απλωμένη μπουγάδα και όλα ταίριαζαν με την υπόθεση του έργου. Όταν η υπόθεση μεταφέρθηκε σε ένα νοσοκομείο και μετά σε ένα καφενείο, πάλι είχε τα ίδια σκηηνικά. Γίνεται διαφορετικές σκηνές να έχουν τα ίδια παντζούρια και τα ίδια απλωμένα ρούχα; Δε γίνεται βέβαια. Άσε το άλλο! Οι άνθρωποι του θεάτρου άλλαζαν το σκηηνικό μπροστά στα μάτια μας. Θα έπρεπε όμως, όταν μετέφεραν τις καρέκλες και τον καναπέ να κλείνουν τις κουρτίνες της σκηνής για να μην τους βλέπουμε.

Αυτό όμως που έκανε το έργο, κατά κάποιο τρόπο, δύσκολο να το καταλάβεις ήταν η ροή του. Δεν είχε λογική σειρά. Μας γύρναγε μερικές φορές σε περασμένα γεγονότα και μας μέρδευε. Πρώτα μας έδειξε το Θανάση που ήταν με την Ολυμπία τη δεύτερη γυναίκα του και μετά μας έδειξε που ήταν με την Ευανθία την πρώτη γυναίκα του. Παρόλα αυτά, οι ηθοποιοί κατάφεραν να δώσουν σωστή ερμηνεία στο ρόλο τους. Άλλες φορές γελούσαμε, άλλες φορές στεναχωριόμασταν κι άλλες φορές ξαφνιαζόμασταν απ' τις παλιοκουβέντες. Μου άρεσε πολύ, όταν ο Θανάσης κατέβηκε απ' τη σκηνή κι έκανε αστεία με τους θεατές. Σε μας όμως δεν ήρθε.

Το έργο αυτό, όπως είπε και στο τέλος ο Θύμιος Καρακατσάνης, μας έδειξε την κατάντια κάθε Έλληνα πολίτη που χάνει με τον καιρό την ταυτότητά του. Μας έδειξε την κατάντια του αντρώγунου και τα παιδιά που θα βγουν απ' αυτό, που δεν σέβονται τους γονείς τους. Γενικότερα είδαμε τις κακές συνήθειες της νεολαίας. Δεν μας έδειξε όμως, την άλλη πλευρά του νομίσματος, για τον Έλληνα πολίτη που μένει για πάντα με τη δι-

κιά του ταυτότητα, για το καλό αντρόγυνο και για την νεολαία που αγωνίζεται. Κι αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να φύγουμε από το έργο με μια απαισιοδοξία και όχι αισιοδοξία όπως θα έπρεπε. Είδαμε δηλαδή μόνον τη μαύρη πλευρά της ζωής. Πολλά προβλήματα, χωρίς καμιά ελπίδα και διέξοδο. Τότε σκέφτηκα αυτό που μας είπε ο κύριος, ότι δεν φτάνει μόνον το ταλέντο των ηθοποιών για να είναι καλό ένα έργο. Χρειάζεται και ένα καλό σενάριο.

Με λίγα λόγια περίμενα το έργο να είναι καλύτερο, γιατί έπαιζαν πολύ καλοί ηθοποιοί. Απορώ πως παιζόταν δύο συνεχόμενα χρόνια. Όμως, οι περισσότεροι από τους θεατές φεύγοντας έδειχναν ικανοποιημένοι, γιατί μάλλον είχαν συνηθίσει στο να βλέπουν τέτοια έργα. Εμένα η γνώμη μου είναι ότι αν παρέλειπαν τις παλιοκουβέντες και τις απρεπείς χειρονομίες το έργο θα ήταν καλύτερο. Τα άφησαν όμως και το έργο χάλασε.

Όταν βγήκαμε έξω από το θέατρο έφαγα ένα περιποιημένο σάντουιτς. Χωρίς καθυστέρηση φτιάξαμε δυάδες και πήραμε το δρόμο της επιστροφής. Μερικά παιδιά έφυγαν με τους γονείς τους, που ήταν έξω από το θέατρο. Οι περισσότεροι επιστρέψαμε με τον κύριό μας στην πλατεία, όπου μας περίμεναν οι γονείς μας. Μερικά παιδιά που δεν ήρθαν οι γονείς τους, τα πήγε ο κύριος στα σπίτια τους.

Την άλλη ημέρα στην τάξη κάναμε μια φοβερή κριτική του έργου. Ο κύριος μας άκουγε προσεκτικά, δίχως να μιλάει. Στο τέλος παραδέχτηκε, για άλλη μια φορά, ότι έκανε λάθος που μας πήγε σε αυτό το έργο, δίχως πρώτα να το έχει δει. Έτσι που λέτε την πατήσαμε.

Βασικά, εμένα δεν μου άρεσε το έργο «Βασικά με λεν Θανάση», παρόλο που είχε και μερικές καλές σκηνές. Μου άρεσε όμως, που μιλήσαμε στην τάξη για τη μορφή και το περιεχόμενο του έργου. Αυτή η συζήτηση ήταν πολύ διδακτική. Ήταν η πρώτη φορά που πήγαμε σε κανονικό θέατρο και ο κύριος

μας στεναχωρήθηκε που δεν το ευχαριστηθήκαμε. Μακάρι να ξαναπάμε στο θέατρο, αλλά αυτή τη φορά να προσέξουμε τι έργο θα επιλέξουμε.

Ιωάννινα 30 Νοεμβρίου 2020

Σημείωση:

Ο τρόπος δημιουργίας της συνθετικής έκθεσης περιγράφεται λεπτομερώς στο άρθρο μου «Άκου όταν μιλάς δάσκαλε!».

Η γιορτή της Ειρήνης (Συνθετική έκθεση)

(Το σχολικό έτος 1982-1983 ήμουν δάσκαλος στο διθέσιο Δημοτικό Σχολείο Χαβδάτων Κεφαλονιάς, στις τάξεις Δ', Ε' και ΣΤ'. Στις 5 Ιουνίου 1983, με τη λήξη της σχολικής χρονιάς, τρία δημοτικά σχολεία της περιοχής Αηξουρίου παρουσιάσαμε από κοινού μια εκδήλωση, που ήταν αφιερωμένη στην παγκόσμια ειρήνη. Οι μαθητές μου έπαιζαν θέατρο και απήγγειλαν ποιήματα. Την άλλη μέρα στην τάξη έγραφαν μια έκθεση για την εκδήλωση αυτή. Κράτησα τις εκθέσεις αυτές στο αρχείο μου και τις ανέσυρα, 37 χρόνια μετά, προκειμένου να φτιάξω τη συνθετική έκθεση που ακολουθεί, εκτιμώντας ότι έχει κάποιο ενδιαφέρον. Η εν λόγω συνθετική έκθεση έπρεπε να είχε γίνει τότε, ώστε να διδάξει τους μαθητές. Τότε όμως, δεν υπήρχε η καλή αυτή πρακτική στη διδασκαλία μου).

Ειρήνη με δυο λόγια λέμε τη φιλία όλων των λαών. Αγαπώ την ειρήνη και θα ήθελα να βασιλεύσει σε όλον τον κόσμο. Αν όμως, η πατρίδα μου δεχθεί επίθεση από κάποιο άλλο κράτος τότε είμαι με τον πόλεμο. Όπως μας είπε και ο δάσκαλός μας στις εθνικές γιορτές, τότε οφείλουμε να υπερασπιστούμε την πατρίδα μας μέχρι την τελευταία σταγόνα του αίματός μας. Έτσι έκαναν και οι πρόγονοί μας για να είμαστε εμείς σήμερα λεύτεροι. Χωρίς λευτεριά, η ειρήνη είναι σκλαβιά. Με τους κατακτητές δεν μπορείς να έχεις ποτέ ειρήνη. Αισθάνθηκα την ανάγκη να γράψω αυτόν τον πρόλογο, πριν μπω στο κυρίως θέμα.

Χθες, 5 Ιουνίου 1983, ημέρα Κυριακή, στο Δημοτικό Σχολείο Χαβδάτων, κάναμε μια μεγάλη γιορτή με τη λήξη της σχολικής χρονιάς, που ήταν αφιερωμένη στην παγκόσμια ειρήνη. Στη γιορτή πήραν μέρος οι μαθητές από τα Χαβδάτα, τα Φαβατάτα και τα Μαντζαβινάτα. Ήρθαν όμως και μερικά παιδιά από τα Καμιναράτα, και τους Σουλλάρους. Εμείς, που ήμασταν οι οικοδεσπότες της γιορτής, υποδεχτήκαμε τα άλλα παιδιά με μεγάλη χαρά! Τα πήραμε αμέσως στην παρέα μας.

Ο δάσκαλός μας φρόντισε από το Μάρτιο κι έφτιαξε μια όμορφη θεατρική σκηνή με κουρτίνες μπορντό, που άνοιγαν κι έκλειναν με τροχαλίες. Αυτή η σκηνή μάς έδωσε μεγάλη χαρά. Αυτού παίξαμε και το θέατρο «Φιλική Εταιρεία» την 25^η Μαρτίου.

Στη γιορτή της ειρήνης το σχολείο μου έπαιξε θέατρο και απήγγειλε ποιήματα. Όλα τα παιδιά είχαν μάθει πολύ καλά τα λόγια τους. Δουλέψαμε πολύ σκληρά στο σχολείο και στο σπίτι και μέσα σε λίγες μέρες ήμασταν έτοιμοι.

Η εκδήλωση άρχισε με την ομιλία του δασκάλου μας, που αναφέρθηκε στα πυρηνικά όπλα και την ειρήνη. Αμέσως μετά άρχισε το θέατρο. Ο δάσκαλός μας καθόταν στο παρασκήνιο με τα χαρτιά στο χέρι και πρόσεχε, αν κομπιάσουμε να μας βοηθήσει.

Το θέατρο λεγόταν «Ειρήνη» και είχε τρεις μεγάλες πράξεις. Η πρώτη πράξη είχε σκηνικό ένα σπίτι, η δεύτερη ένα καφενείο και η τρίτη ένα λιμάνι. Κάθε φορά που αλλάζαμε το σκηνικό οι κουρτίνες έκλειναν. Μέχρι να αρχίσει η επόμενη πράξη, μερικά παιδιά που δεν έπαιζαν θέατρο απήγγειλαν ποιήματα.

Όταν πρωτοανέβηκα στη σκηνή κι είδα ένα πλήθος κόσμου να με κοιτάει, είχα λίγο τρακ. Ύστερα από λίγο το τρακ μού πέρασε. Οι περισσότεροι θεατές μού ήταν άγνωστοι. Έκανα από μέσα μου το σταυρό μου κι άρχισα να μιλάω. Φοβόμουν μή-

πως γελάσω, ειδικά όταν κοιτάζα τον κόσμο. Κρατήθηκα όμως.

Η πρώτη πράξη έδειχνε έναν πατέρα και μια μάνα να συζητάνε με τα δυο παιδιά τους στο σπίτι. Τα παιδιά σπούδαζαν στην Αθήνα και ήρθαν για διακοπές το καλοκαίρι στο χωριό. Όλοι οι μαθητές ξεκίνησαν σοβαρά το ρόλο τους, χωρίς γέλια και βλακειές, γι' αυτό και η πρώτη πράξη είχε μεγάλη επιτυχία.

Η δεύτερη πράξη έδειχνε τους νέους του χωριού να συζητάνε στο καφενείο. Ο κόσμος γέλαγε με τα αστεία που έλεγαν, άλλα όταν μίλαγαν για τα πυρηνικά όπλα, τους άκουγε προσεκτικά. Και η δεύτερη πράξη είχε μεγάλη επιτυχία.

Η τρίτη πράξη ήταν η πιο όμορφη απ' όλες! Έδειχνε μια πορεία ειρήνης στο λιμάνι. Είχε ωραίους ποιητικούς διαλόγους και πολύχρωμα πανό ειρήνης. Στο τέλος βγήκαν και οι δάσκαλοι μας στη σκηνή και όλοι μαζί υποκινηθήκαμε στον κόσμο. Τότε πήραμε και τα πιο πολλά χειροκροτήματα. Ένωσα μια μεγάλη ικανοποίηση, που κατάφερα και είπα το ρόλο μου δυνατά, καθαρά και το κυριότερο σοβαρά.

Μόλις τέλειωσε το θέατρο, βγήκαμε στην αυλή του σχολείου για να συνεχιστεί η γιορτή μας. Στην αυλή είχαμε στήσει μια μικρή εξέδρα, όπου οι μικροί μαθητές απήγγειλαν τα ποιήματά τους. Κάτω από τον πλάτανο υπήρχε μια έκθεση βιβλίου και κάτω από τις αμυγδαλιές υπήρχε ένας πάγκος που πουλούσε λεμονάδες, μύρες και κοκακόλες. Στον πέτρινο τοίχο της αυλής οι μαθητές από τα Φαβατάτα είχαν στήσει τη δική τους έκθεση ζωγραφικής.

Μετά από τις απαγγελίες ποιημάτων, άρχισαν οι παραδοσιακοί χοροί. Πρώτα χόρεψε το Δημοτικό Σχολείο Μαντζαβινάτων, μετά η Χοροπούλα και τέλος ο χορευτικός σύλλογος Καμιναράτων. Ο κόσμος χειροκρότησε θερμά και τα τρία χορευτικά. Άλλοι μαθητές παρακολουθούσαν τους χορούς, άλλοι ξεφύλαγαν τα βιβλία της έκθεσης και άλλοι έπιναν λεμονάδες. Ήταν

ένα πανηγύρι! Στο τέλος ο δάσκαλός μας αμόλησε στον ουρανό πέντε λευιά περιστέρια! Ήταν μια ωραία φάση!

Η γιορτή κράτησε περίπου τρεις ώρες και ο κόσμος δεν έλεγε να φύγει. Βαρεθήκαμε να ακούμε συγχαρητήρια για την ωραία μας γιορτή και για την όμορφη αυλή μας. Κάθε δέντρο είχε και το σήμα της ειρήνης. Μάλιστα ο τοίχος του υδραγωγείου είχε γραμμένο το σύνθημα «Ειρήνη στον κόσμο». Απόρη, στον τοίχο του σχολείου, μέσα και έξω, είχαμε βάλει αφίσες για την ειρήνη. Αυτή η μέρα θα μου μείνει αξέχαστη! Η γιορτή είχε μεγάλη επιτυχία! Ο κόσμος ευχαριστήθηκε! Ένωσα πάρα πολύ ωραία που συμμετείχα κι εγώ σε αυτή τη γιορτή και θα ήθελα να την επαναλάβουμε και του χρόνου.

Ο δάσκαλός μας ήταν γεμάτος χαρά. Μας έδωσε πολλά συγχαρητήρια και μας είπε να κρατηθούμε σε φόρμα, γιατί το Σάββατο, 11 Ιουνίου 1983, θα παρουσιάσουμε το θέατρο και τα ποιήματα και στο Ληξούρι, στην αίθουσα εκδηλώσεων του Δημοαρχείου. Τότε ήταν που πετάξαμε απ' τη χαρά μας! Να δούμε τώρα, πως θα τα πάμε και στο Ληξούρι;

Αυτή τη χρονιά ένωσα τη μεγάλη σημασία της ειρήνης κι έμαθα για τα πυρηνικά όπλα, που δεν ήξερα τίποτε. Έμαθα ότι στο τέλος του 2^{ου} παγκοσμίου πολέμου οι Αμερικάνοι έριξαν μία πυρηνική βόμβα στη Χιροσίμα και μία στο Ναγκασάκι της Ιαπωνίας. Το αποτέλεσμα ήταν να πεθάνουν χιλιάδες άνθρωποι απ' τη ραδιενέργεια. Με τα πυρηνικά όπλα δεν χρειάζεται να σε χτυπήσει μια σφαίρα για να πεθάνεις. Αρκεί να αναπνεύσεις μολυσμένο αέρα ή να καταναλώσεις μολυσμένη τροφή ή να έρθεις σε επαφή με τη ραδιενέργεια για να αρρωστήσεις βαριά και να πεθάνεις. Αν βρεθείς κοντά στην έκρηξη καίγεται. Το έδαφος για πολλά χρόνια μολύνεται και είναι επικίνδυνο για καλλιέργειες. Όσοι προσβληθούν απ' τη ραδιενέργεια και επιζήσουν, μπορεί να γεννήσουν παραμορφωμένα παιδιά. Είναι απάνθρωπο να σε πεθαίνουν πριν προλάβεις να γεννηθείς. Ο

σημερινές πυρηνικές βόμβες είναι περισσότερες και μεγαλύτερες σε δύναμη. Οι επιστήμονες λένε ότι, αν χρησιμοποιηθούν, μπορούν να καταστρέψουν όλον τον πλανήτη. Αυτά που μόλις σας έγραψα, τα είπα και στο ρόλο μου στο θέατρο.

Μερικοί άνθρωποι στην Ευρώπη και την Αμερική, επειδή φοβούνται τον πυρηνικό πόλεμο, έφτιαξαν τσιμεντένια καταφύγια κάτω από τη γη, νομίζοντας ότι θα σωθούν από μια πυρηνική έκρηξη. Τι θα φάνε όμως, όταν θα βγουν απ' τις τρύπες τους, που όλα θα είναι μολυσμένα; Αυτό δεν το σκέφτονται;

Ο μόνος δρόμος για να σωθεί η ανθρωπότητα είναι να σβήσει η έχθρα μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων. Δηλαδή, της Σοβιετικής Ένωσης και της Αμερικής. Η έχθρα αυτή λέγεται «Ψυχρός πόλεμος, ενώ θα έπρεπε να λέγεται «Θερμός πόλεμος», γιατί οι πυρηνικές βόμβες καίνε τα πάντα. Εγώ πιστεύω ότι ένα παγκόσμιο φιλειρηνικό κίνημα, μπορεί να ανοίξει το δρόμο της ειρήνης και της φιλίας σε όλα τα κράτη.

Φτάνει πια! Δεν θέλουμε άλλο πόλεμο. Αρκετά εκατομμύρια άνθρωποι χάθηκαν στους δύο φοβερούς παγκοσμίους πολέμους. Γνωρίζουμε τα καταστροφικά τους αποτελέσματα. Δεν υποστηρίζουμε τη θεωρία του «δεν τρέχει τίποτα». Ξέρουμε ότι ο φόβος του 3^{ου} παγκοσμίου πολέμου πλανάται πάνω απ' τα κεφάλια μας. Οι δύο υπερδυνάμεις πρέπει να λύσουν ειρηνικά τις διαφορές τους κι όχι πολεμώντας η μία την άλλη. Ας κάτσουν επιτέλους στο τραπέζι της ειρήνης σοβαρά και όχι για αγγαρεία.

Τα λεφτά που σπαταλιούνται κάθε λεπτό της ώρας για μέσα ολέθρου, μπορούν να θρέψουν εκατομμύρια πεινασμένα παιδιά. Οι δύο υπερδυνάμεις πρέπει να ακούσουν τη συμβουλή του Αϊνστάιν: «Σταματήστε τον πυρηνικό ανταγωνισμό, πριν οι άνθρωποι ξαναγυρίσουν στα σπήλαια και στα τόξα».

Φέτος έμαθα πολλά πράγματα για την ειρήνη. Ακόμη, χάρηκα πολύ, που το σχολείο μου έβαλε ένα μικρό λιθαράκι στο μεγά-

λο φράγμα, που θα σταματήσει το θεριό του πολέμου. Από δω και πέρα θα είμαι κι εγώ οπαδός της ειρήνης και δεν θα ξαναπαίζω πολεμικά παιχνίδια. Ζήτω η Ειρήνη!

Ιωάννινα 25 Δεκεμβρίου 2020

Σημείωση:

Ο τρόπος δημιουργίας της συνθετικής έκθεσης περιγράφεται λεπτομερώς στο άρθρο μου «Άκου όταν μιλάς δάσκαλε!».

Μηνύματα
παλιών μαθητών μου

Μήνυμα από την Ασπασία Μελισσηνού*

Αγαπητέ κ. Τασινέ καλησπέρα σας! Εύχομαι να είστε Καλά. Δεν ξέρω, εάν με θυμάστε, ήμουν μαθήτριά σας στην Τετάρτη Δημοτικού. Ονομάζομαι Ασπασία Μελισσηνού. Σπούδασα στο Bari της Ιταλίας, Φιλολογία κλασική. (Lettere classiche). Πήρα πτυχίο το 1997. Επέστρεψα στην Ελλάδα, όπου έζησα και εργάστηκα στην Αθήνα από το 1997 έως το 2018 στα φροντιστήρια των Αθηνών και στο Δήμο Αθηναίων. Από το 2019 ζω και εργάζομαι στο κλασικό λύκειο, Αριστόξενος, στον Τάραντα της Ιταλίας. Διδάσκω αρχαία ελληνικά, λατινικά και αρχαία ελληνική ιστορία. Οι Ιταλοί μαθητές, οι οποίοι θαυμάζουν και αγαπούν την ελληνική ιστορία, διαβάζουν το αρχαίο κείμενο, μαθαίνουν την αρχαία ελληνική γραμματική και την αρχαία σύνταξη. Οι μεταφράσεις των αρχαίων ελληνικών και των λατινικών γίνονται στην Ιταλική γλώσσα, μια μελωδική γλώσσα, αλλά με πολλές γραμματικές και συντακτικές δυσκολίες. Είμαι υπερήφανη, που είμαι Ελληνίδα και η συγκίνηση μεγάλη για τη διδασκαλία αυτών των δύο σπουδαιών γλωσσών, που οι ρίζες τους στολίζουν τις Ευρωπαϊκές γλώσσες. Το βίντεο είναι όμορφο, συγκινητικό με ωραίες παιδικές, σχολικές κεφαλλονίτικες αναμνήσεις. Οι μαθητές της ξένοιαστης εποχής ήταν υπέροχοι, όμως τα χρόνια πέρασαν και οι μαθητές των Χαβδάτων καθώς και των υπόλοιπων χωριών μεγάλωσαν και έγιναν αξιόλογοι, χρήσιμοι και ευγενικοί άνθρωποι μέσα στην κοινωνία. Οι δάσκαλοι με "ταλέντο στη διδασκαλία", ήξεραν

να αγαπούν και να μαθαίνουν γράμματα στα παιδιά με την απλότητα της ψυχής τους και του λόγου τους. Κατά την ταπεινή μου γνώμη όλοι οι δάσκαλοι, που δίδαξαν στο Δημοτικό σχολείο Χαβδάτων ήταν εξαιρετικοί. Κλείνοντας το σχολικό μου θα ήθελα να πω τούτο, οι απλοί άνθρωποι των Χαβδάτων, οι οποίοι, οι περισσότεροι, δυστυχώς δεν ζουν σήμερα με χωρίς πτυχία και μεταπτυχιακά δίδαξαν τα παιδιά τους τις αρετές της ζωής, ευγένεια, απλότητα, ήθος, αξιοπρέπεια και αγάπη για τον συνάνθρωπο. Θα ήθελα επίσης εις το μέγιστον βαθμό να σας εκφράσω τα συγχαρητήριά μου για το σπουδαίο έργο που επιτελείτε όλα αυτά τα χρόνια. Ο ρόλος σας σπουδαίος και η καρδιά σας γεμάτη αγάπη για τα παιδιά. Με εκτίμηση και σεβασμό Ασπασία Μελισσηνού.

* Η Ασπασία Μελισσηνού ήταν μαθήτριά μου το σχολικό έτος 1982 - 1983 στην Δ' τάξη, στο διθέσιο Δημοτικό Σχολείο Χαβδάτων Κεφαλλονιάς, όπου δίδασκα ταυτόχρονα σε τρεις τάξεις (Δ', Ε' και ΣΤ').

Σημείωση: Το μήνυμα εστάλη δημόσια, στις 8 Οκτωβρίου 2020, στο κανάλι μου στο YouTube.

Μήνυμα από τη Βιργινία Ηλιοπούλου*

Κύριε Τάσο καλησπέρα,
δεν μπορώ να περιγράψω την χαρά μου όταν τυχαία βρήκα το blog σας και είδα τα τόσο όμορφα πράγματα που έχετε κάνει. Είχα την τύχη να είμαι μαθήτριά σας στην Ε' τάξη του 16ου δημοτικού σχολείου Αθηνών. Πόσες όμορφες αναμνήσεις! Δεν

θα ξεχάσω ποτέ την στιγμή που μας σηκώσατε όλους όρθιους στην τάξη και ξαφνικά με μία κίνηση σπρώξατε όλα τα θρανία στη μεριά του πίνακα, έτσι ώστε να μείνει το πίσω μέρος της αίθουσας άδειο. Σας κοιτούσαμε με μία απορία! Μας είπατε «σήμερα θα μάθουμε χορό!»! Αυτό ήταν! Η χαρά μας και η ευτυχία μας απεριγράπτη. Μας μάθατε να αγαπάμε το σχολείο, άνατε το μάθημα ευχάριστο με τον δικό σας μοναδικό τρόπο. Να είστε πάντα καλά και θα χαρούμε πολύ να σας ανταμώσουμε ξανά γιατί δεν σας χαιρετήσαμε ποτέ όπως θέλαμε και να θυμηθούμε όλες εκείνες τις όμορφες στιγμές. Να ξέρετε ότι όλα τα παιδιά σας αγαπάμε πολύ.

*Η Βιργινία Ηλιοπούλου ήταν μαθήτριά μου το σχολικό έτος 1991-1992, στην Ε` τάξη, στο 16^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών.

Σημείωση: Το μήνυμα ελήφθη στο δημόσιο χώρο της σελίδας «Το Ιστολόγιό μου» στις 20 Ιανουαρίου 2021.

Μήνυμα από το Χρήστο Καψιώχα*

Δάσκαλέ μου, καλησπέρα!!!

Δεν μπορώ να περιγράψω την χαρά μου, όταν αναζητώντας σας έπεσα πάνω στο blog σας αλλά και τον θαυμασμό μου για όλα αυτά που έχετε καταφέρει στα τόσα χρόνια σας στον χώρο της παιδείας.

Πατέρας δύο παιδιών πλέον και εκτιμώντας ακόμα περισσότερο τον ρόλο του δασκάλου σαν παιδαγωγού εύχομαι και τα δικά μου παιδιά να έχουν την τύχη να βρεθούν στο «δρόμο» τους, παιδαγωγοί σαν εσάς εμψυώνοντας τους την αγάπη για το

σχολείο.

Ονομάζομαι Καψιώχας Χρήστος και ήμουν μαθητής σας στην Ε' τάξη του 16^{ου} δημοτικού σχολείου Αθηνών.

Δεν ξέρω από που να ξεκινήσω και τι να πρωτοπώ για εκείνη την χρονιά. Το παιχνίδι στο χιόνι, το όλοι τώρα θα μάθουμε χορό, το παιχνίδι στην αυλή με το σχοινί χωρισμένοι σε αγόρια κορίτσια, το ποιος θα το βρει με ερωτήσεις στην τάξη κερδίζοντας χρήματα από το «ταμείο» με μεγαλύτερο deal εκείνη η επιγραφή: ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝΑΝ ΟΨΙΝ και πόσα άλλα.

Σήμερα όμως δεν θα αναφερθώ σε αυτά, αλλά στον παιδαγωγικό χαρακτήρα που έχει και η μουσική.

Αφορμή που σας αναζήτησα σήμερα μετά από τόσα χρόνια είναι ο θάνατος του Μίκη Θεοδωράκη. Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω γιατί η πρώτη μου επαφή με αυτόν τον άνθρωπο ήταν μέσα από ένα κασετόφωνο με κασέτα που είχατε φέρει στην τάξη. Δεν μπορούσα τότε λόγω ηλικίας να σας εκφράσω το τι συναισθήματα μου δημιούργησε ακούγοντας το «της δικαιοσύνης ήλιε νοητέ» αλλά και το τι «γέμισμα ψυχής» μου δημιουργεί ακόμα και τώρα. Σε αυτό λοιπόν που συντελείται μέσα μου, είστε «υπεύθυνος» και εσείς και για αυτό σας ευχαριστώ πολύ.

Δεν θέλω να σας κουράσω άλλο, εύχομαι το μήνυμά μου να σας βρίσκει γερό και δυνατό και η τύχη να τα φέρει κάποια στιγμή να συναντηθούμε από κοντά αναπολώντας τα παλιά.

***Ο Χρήστος Καψιώχας ήταν μαθητής μου το σχολικό έτος 1991-1992, στην Ε' τάξη, στο 16^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών.**

Σημείωση: Το μήνυμα ελήφθη στο δημόσιο χώρο της σελίδας «Επικοινωνία» στις 3 Σεπτεμβρίου 2021.

Τα παράσημα του εκπαιδευτικού μου έργου

Τα συναισθήματα αγάπης και εκτίμησης που εκδηλώνουν σήμερα οι παλιοί μαθητές μου στα μηνύματα που μου στέλνουν, πρέπει να ομολογήσω ότι τα αισθάνομαι ως τα πολυτιμότερα παράσημα αναγνώρισης του εκπαιδευτικού μου έργου.

Τα συναισθήματα αυτά κουβαλάνε μέσα τους μια ιδιαίτερη βαρύτητα απ' το πέρασμα του χρόνου, γι' αυτό και αποκαλύπτουν καθαρά, τη μεγάλη αξία των καλών παιδαγωγικών σχέσεων στο εκπαιδευτικό έργο.

Ως μάχιμος δάσκαλος θεωρούσα τα συναισθήματα αγάπης και εκτίμησης των μαθητών μου, ως φυσικό επακόλουθο των πολύ καλών παιδαγωγικών σχέσεων. Τα παιδιά ως γνωστόν, ποτέ δεν παραλείπουν να ανταποδώσουν την παιδαγωγική ευαισθησία του δασκάλου με την αυθόρμητη αγάπη τους.

«Τα μάτια ενός παιδιού ποτέ δεν λάνοι», μου έγραψε σε ένα μήνυμά του ο παλιός μαθητής μου Νίκος Ζερβός, αποκαλύπτοντας στη συνέχεια την ξεκάθαρη εικόνα που είχε τότε για τον τρόπο διδασκαλίας μου. Συμφωνώ μαζί του. Τα παιδιά είναι οι καλύτεροι κριτές του δασκάλου.

Παρεμπιπτόντως να γράψω ότι αρκίετες φορές ζητούσα από τους μαθητές μου αλλά και τους γονείς τους, να κριτικάρουν τις μεθόδους διδασκαλίας μου. Οι κριτικές αυτές - άλλοτε προφορικές και άλλοτε γραπτές - ήταν ένα καμπανάκι για την καλύτερη λειτουργία της τάξης.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω για άλλη μια φορά τους παλιούς μαθητές μου για τις ωραίες αναμνήσεις που μου χάρισαν με τα

μηνύματά τους. Μου είπαν τόσα πολλά, μέσα σε λίγες λέξεις!
Ο χρόνος φάνηκε ανήμπορος να σβήσει αυτή την ομορφιά!
Γι' αυτό και τα μηνύματα αυτά, πήραν μια ιδιαίτερη θέση στην
καρδιά μου και στο Ιστολόγιό μου. Είναι οι ανταμοιβές του
εκπαιδευτικού μου έργου.

Το γεγονός ότι παλιοί μαθητές μου, μετά από δεκαετίες, νιώ-
θουν την ανάγκη να επικοινωνήσουν μαζί μου, να μου εκφρά-
σουν την αγάπη τους και την εκτίμησή τους, να μου μιλήσουν
για την τωρινή τους ζωή, να μου θυμίσουν όμορφες στιγμές
απ' το πεδίο της σχολικής πράξης, όλα αυτά από μόνα τους
λένε πολλά, για τη σημασία των παιδαγωγικών σχέσεων στο
εκπαιδευτικό έργο.

Εύχομαι στους παλιούς μαθητές μου να είναι πάντα καλά! Τι-
ποτα δεν ξεχνιέται!

Ιωάννινα 7 Ιουνίου 2021

Το εκπαιδευτικό μου έργο στο Διαδίκτυο

Στη δεκαετία του 1990, όταν άρχισα να γράφω τα πρώτα εκπαιδευτικά κείμενα και να βιντεοσκοπώ τις πρώτες διδασκαλίες και εκδηλώσεις, ποτέ δε φανταζόμουν ότι θα ερχόταν μια ημέρα, που όλα αυτά, μέσω ενός παγκόσμιου ιστού, θα ταξίδευαν στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Βέβαια, φρόντισα κι εγώ, αν και γκριζομάλλης, να μη χάσω το τρένο της Ψηφιακής τεχνολογίας. Συγκεκριμένα, απέχτησα δεξιότητες και γνώσεις στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Έτσι, μπορώ σήμερα και διαχειρίζομαι το Ιστολόγιό μου στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο και το Κανάλι μου στο YouTube. Σε αυτούς τους δύο ιστότοπους βρίσκονται δημοσιευμένα όλα τα εκπαιδευτικά μου δημιουργήματα (άρθρα, βιβλία και βίντεο), τα οποία γεννήθηκαν απ' το πεδίο της σχολικής πράξης.

Το γεγονός ότι υπηρέτησα τη Δημοτική Εκπαίδευση 32 χρόνια από τρεις διαφορετικές θέσεις ευθύνης (20 χρόνια δάσκαλος, 8 χρόνια διευθυντής και 4 χρόνια σχολικός σύμβουλος), μου έδωσαν τη δυνατότητα να αποκτήσω μια συνθετική εικόνα για το εκπαιδευτικό έργο του σχολείου. Την εικόνα αυτή αποτύπωσα με λόγο και βίντεο. Η αγάπη μου για το «επάγγελμα» του δασκάλου, καθώς και οι σπουδές μου, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην αποτύπωση αυτή. Το πόσο καλά τα κατάφερα, είναι πλέον στην κρίση του κοινού. Πάντως προσπάθησα.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όσους αναδημοσιεύουν και σχολιάζουν σε κοινωνικούς ιστότοπους τα εκπαιδευτικά μου άρθρα, τα βιβλία και τα βίντεο, καθώς και όσους τα χρησιμοποιούν ως

επιμορφωτικό υλικό σε ημερίδες και σεμινάρια, ενθαρρύνοντας έναν διάλογο για τη σχολική πράξη.

Θα ήθελα ακόμη, να πληροφορήσω τους αναγνώστες ότι θα συνεχίσω από το Ιστολόγιό μου στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο και από το Κανάλι μου στο YouTube, να μοιράζομαι το εκπαιδευτικό μου έργο. Ένα έργο που επιδιώκει να συνομιλήσει με το κοινό, κυρίως με τους εκπαιδευτικούς και ειδικότερα με τους νέους, να τους προβληματίσει και να τους βοηθήσει στη σχολική πράξη. Παράλληλα επιδιώκει, να στείλει και μερικά μηνύματα στους αρμόδιους φορείς της Πολιτείας.

Σήμερα, νιώθω μια ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση, βλέποντας σε κοινωνικούς ιστότοπους εκπαιδευτικούς, φοιτητές Παιδαγωγικών Σχολών, γονείς, παλιούς μαθητές μου και λοιπούς επισκέπτες, να εκδηλώνουν το ενδιαφέρον τους για το εκπαιδευτικό μου έργο. Τα στατιστικά στοιχεία που παίρνω απ' το Κανάλι μου στο YouTube δείχνουν ότι με παρακολουθούν πολίτες κάθε ηλικίας, μα πιο πολύ οι νέοι, η μεγάλη ελπίδα αυτού του τόπου.

Έχοντας στην πλάτη μου μια πολύχρονη διδακτική εμπειρία, είμαι πεπεισμένος ότι η καθημερινή προσήλωση του δασκάλου στο φορμαλισμό των σχολικών βιβλιοτετραδίων, αργά ή γρήγορα, οδηγεί στην παθητική μάθηση. Αντίθετα, το άνοιγμα της διδασκαλίας στην καινοτομία, οδηγεί στην ενεργητική μάθηση και στη βελτίωση των παιδαγωγικών σχέσεων.

Προσωπικά, το άνοιγμα στην καινοτομία το είχα πάντα ως δάσκαλος, γεγονός που έφερνε στην τάξη χαρά, ελευθερία, πρωτοβουλία και γενικά μια δυναμική που τροφοδοτούσε την ενεργητική μάθηση.

Ιωάννινα 22 Ιανουαρίου 2022

